

Rode vlaggen

Frauderisico's ontdekken
en melden

Lex van Almelo

accountant

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3	
DEEL 1	NUT EN NOODZAAK	4
1.1	Poortwachters	5
1.2	Waar leidt het toe?	8
1.3	Wwft en andere voorschriften	17
DEEL 2	SIGNALLEN UIT DE (TUCHT)RECHTSPRAAK	22
2.1	AO/IB	23
2.2	Contanten en kas	47
2.3	Geknoei met cijfers	62
2.4	Belastingkwesities	71
2.5	Facturen	96
2.6	Customer due diligence	104
2.7	Diversen	110
DEEL 3	OVERZICHTEN	121
3.1	Rode vlaggen op een rij	122
3.2	Groene vlaggen op een rij	129
3.3	Rechtspraakregister	135
Colofon		139

VOORWOORD

Fraude signaleren is een lastige opgave. Personen die erachter zitten zullen er immers alles aan doen om niet ontdekt te worden. En organisaties waar fraude heeft plaatsgevonden hangen dit vaak liever niet aan de grote klok, terwijl openheid van zaken al een belangrijk deel van de oplossing is. Tegelijk wordt van de accountant verwacht dat die als geen ander bedacht is op fraude en tijdig aan de bel trekt. Het mag duidelijk zijn dat, zeker waar anderen fraude niet zien of willen zien, het signaleren van fraude voor de accountant een stevige uitdaging is.

Het werk dat accountants op het terrein van fraude verrichten speelt zich veelal achter de schermen af. Zo hoeft er geen fraudemelding plaats te vinden bij een opsporingsinstantie, als een controlecliënt een volgens de accountant toereikend herstelplan heeft opgesteld en uitgevoerd. En meldingen van ongebruikelijke transacties mag de accountant met niemand anders delen. We kunnen echter niet de ogen sluiten voor die gevallen waar accountants steken hebben laten vallen. Sterker nog, we moeten hier met zijn allen van willen leren.

Het lerend vermogen van het accountantsberoep is een belangrijk thema voor de NBA. Zo hebben we de afgelopen jaren de nodige acties in gang gezet om de rol van de accountant bij de aanpak en bestrijding van fraude te versterken. Het is van eminent belang om de discussie hierover gaande te houden en elk handelen en nalaten tegen het licht te houden.

Dit neemt niet weg dat accountants in de dagelijkse praktijk telkens weer voor verrassingen kunnen komen te staan. Ik ben dan ook blij met dit waardig vervolg op de succesvolle uitgave 'Uitglijdert' dat nu volledig aan het thema fraude is gewijd. Hopelijk zijn de hierin opgenomen rode én groene vlaggen de NBA-leden tot steun bij het voldoende oog hebben voor alles wat neigt en riekt naar fraude. Voorkomen is immers beter dan genezen en wegstijven is geen optie.

*Pieter Jongstra RA
Voorzitter bestuur NBA*

1

deel 1

Nut en noodzaak

1.1 POORTWACHTERS

1.1.1 'NIET PLUIS'-GEVOEL

Uit zichzelf begint een accountant niet snel over dubieuze transacties. Maar als je ernaar vraagt, komen de verhalen los. Zo vertelde een zuidelijke registeraccountant mij eens hoe een medewerkster van zijn kantoor hem op de schouder tikte en vroeg: “Ludo, is dit niet raar? De klant heeft nóg een bankrekening en ook daarop worden facturen betaald.” Ludo (niet zijn echte naam), zei: “Maak kopieën van alle afschriften en vraag hem of de afschriften van die andere rekening ook van hem zijn”. De klant stond een half uur later voor de deur, maar kwam met vage antwoorden op de gestelde vragen. De accountant heeft toen een melding gedaan bij de Financial Intelligence Unit Nederland (FIU-Nederland). De klant wist echter van niets. De accountant mag hem niet inlichten over de melding en hij wilde geen slapende honden wakker maken. Daarom wilde hij de klant ook niet meteen aan de kant zetten. Bovendien: hoe kom je dan op een elegante manier van de klant af? “De rekening verhogen!”, suggereerden wij. De accountant was even stil en schoot vervolgens in de lach.

Een ander verhaal uit de praktijk. Een belastingadviseur op een klein accountantskantoor kreeg het verzoek van een klant om een nieuwe bv-structuur op te zetten, waarbij een van de rechtspersonen zou worden gevestigd in een belastingparadijs. De adviseur werkte er niet aan mee. “De structuur was volstrekt onnodig en de onderneming zat al in een bedenkelijke business...”, lichtte de fiscaliste van het accountantskantoor toe.

De held(inn)en uit deze twee verhalen hebben hun intuïtie gevolgd: begin er niet aan of stop ermee als je aan je water voelt dat

er iets niet pluis is. Notarissen, die het soms ook lastig vinden om te weten of zij nu wel of niet moeten melden, spreken in dit verband wel van het ‘niet pluis’-gevoel.

In 2016 schreef de Monitoring Commissie Accountancy dat de verbeteringen in het publiek belang onvoldoende vaart hadden. “Het dienen van het publiek belang kan bijvoorbeeld blijken uit de positie die de accountancysector inneemt ten aanzien van vraagstukken zoals: corruptie, fraude, bepaalde fiscale constructies en integriteitsvraagstukken. Met betrekking tot deze vraagstukken is de accountancysector naar de mening van de Commissie thans nog te weinig zichtbaar en hoorbaar. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat de accountant bij dergelijke, moreel getinte vraagstukken geneigd is te kijken of een handelwijze juridisch (wettelijk) klopt en niet of het (moreel) deugt.”

En, zo voegt de commissie eraan toe: “Tenminste een deel van het maatschappelijk verkeer verwacht bij dergelijke casuïstiek dat de accountant – vanuit diens poortwachtersfunctie - naast de afweging van het klantbelang en het commercieel (eigen)belang van de accountant(sorganisatie), ook het publiek belang zichtbaar en afdoende meeweegt.”

1.1.2 FLAG IT UP!

Het maatschappelijk verkeer verwacht van oudsher dat de accountant fraude voorkomt en ontdekt, terwijl hij of zij daartoe lang niet altijd in staat is. Onder invloed van de ‘Paradise Papers’ en andere onthullingen over belastingontduiking of –ontwijking is de kritiek op het gebruik van offshore constructies toegenomen, ook al zijn die constructies op zichzelf legaal. Daardoor

wordt ook kritischer gekeken naar de rol die accountantskantoren hierbij spelen. Los hiervan noopt de wet- en regelgeving tot een betere invulling van de poortwachtersrol, die ook de Monitoring Commissie Accountancy onderstreept. Zo wordt de Wet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering (Wwft) in de loop van 2018 aangescherpt omdat de Vierde Witwasrichtlijn dat voorschrijft. *Know your customer* wordt daardoor nog belangrijker. De nieuwe regels zijn ook een impuls voor betere naleving en handhaving van de meldingsplicht.

Het is geen toeval dat de Britse overheid in 2017 is begonnen met een *Flag it up!*-campagne. In een [instructiefilmpje](#) leggen een afdelingshoofd van het Serious Fraud Office en een compliance officer van BDO in kort bestek uit waarom accountants (en andere zakelijke dienstverleners) zich niet moeten laten gebruiken door fraudeurs, omkopers, witwassers en terroristen. Zij ondermijnen niet alleen de samenleving, maar ook de reputatie van accountants. Voor wie reputatieschade te abstract vindt, wijzen zij op het tijdverlies dat u lijdt wanneer u zelf voorwerp van onderzoek bent, omdat u niet heeft gemeld bijvoorbeeld. Dat zal uw baas niet leuk vinden! Afijn, de *payoff* van het filmpje is duidelijk: *'Do your due diligence so criminals don't catch you out!'*

Hoewel Nederland geen 'Zwaai met de vlag'-campagne heeft, is de NBA behoorlijk actief in de strijd tegen fraude. Zo kwam de Werkgroep Focus op Fraude met [een rapport](#), waarin de beroepsgroep wordt aangespoord kennis van frauderisico's en ervaringen met fraude te delen. En zo werd fraude tijdens een bijeenkomst van het Platform Leren van Toezicht in 2017 gezien als [een kans](#) voor de accountant. Daarbij komt dat de NBA de training 'Frauderisicofactoren' verplicht stelt in het kader van permanente educatie. Tegen

deze achtergrond is het logisch dat de tuchtrechtbundel [Uitglijders](#) een vervolg krijgt dat is toegespitst op frauderisicofactoren.

1.1.3 OPZET RODE VLAGGEN

In *Rode vlaggen* putten we uit de rechtspraak over gevallen van fraude, waarin accountants (en een enkele keer een belastingadviseur of administratiekantoor) een rol speelden en soms al dan niet terecht een melding achterwege hebben gelaten. Daarbij gaat het – een enkele uitzondering daargelaten – *niet* om professionals die zelf hebben gefraudeerd, ook al zijn daar tientallen voorbeelden van te vinden. Anders dan bij *Uitglijders* kijken we niet alleen naar tuchtrechtspraak, maar gaan we ook in op straf- en bestuursrechtspraak. Bovendien zijn niet alleen zaken geselecteerd, waarin accountants een steek lieten vallen, maar ook uitspraken over zaken waarin de accountant het goed heeft gedaan. Eigenlijk zijn er zoveel mogelijk zaken verzameld die een licht werpen op de meldenswaardigheid van transacties.

Hier en daar zit er ook een uitspraak bij die nog niet definitief was bij het schrijven van dit boek. Maar ook van zaken die nog hangen in hoger beroep valt te leren wat een risicofactor is en uit welke grijze zone een accountant beter weg kan blijven.

In hoofdstuk 1.2 wordt uitgelegd dat melden en screenen meer effect heeft dan u wellicht denkt. Daarna volgt in hoofdstuk 1.3 een kort overzicht van de wetten, regels en voorschriften met – in de e-book-editie – hyperlinks naar de onderliggende bronnen. In deel 2 trekken wij lessen uit een kleine vijftig zaken, die voornamelijk voortkomen uit de tuchtrechtspraak.

In het laatste deel zetten wij de lessen op een rij in het overzicht van Rode vlaggen respectievelijk Groene vlaggen. Deze overzichten

kunnen ook behulpzaam zijn bij het zoeken. Een echt trefwoordenregister ontbreekt echter. Wie de diepte in wil, kan in de e-versie van dit boek de zoekfunctie gebruiken en desgewenst doorklikken.

In aanvulling op de indicatoren, richtsnoeren, handreikingen, leidraden et cetera geeft de besproken rechtspraak aan of een transactie onder omstandigheden nu dubieus is of niet en wanneer een fraude gemeld moet worden. De bedoeling van de verzamelde casuïstiek is niet de accountant in een kwaad daglicht te plaatsen, maar om hem en haar te helpen bij het verder ontwikkelen van hun 'niet-pluis'-gevoel, zodat zij 'vlaggen' als hun klant buitenspel staat.

1.2 WAAR LEIDT HET TOE?

Dienstverleners vinden het zelden fijn om een melding te doen over een (afgewezen) cliënt. Soms voelt het als verraad. En ergens druist nee zeggen in tegen het commerciële bloed. Besef dan dat de meldingsplicht helpt bij het voorkomen van witwassen en andere misdrijven. Al was het maar omdat cliënten

afzien van bepaalde transacties als de dienstverlener te veel lastige vragen stelt. Deze paragraaf is een poging om duidelijk te maken hoe meldingen daadwerkelijk bijdragen aan de bestrijding van (financieel-economische) criminaliteit.

OM legt voor €70 mln beslag bij financiële dienstverlener in Rotterdam

Een samenwerkingsverband van politie en opsporingsdienst Fiod heeft onder leiding van het Arrondissementsparket Rotterdam van het Openbaar Ministerie (OM) op woensdag 25 januari 2017 beslag gelegd op bankrekeningen met een saldo van ruim €70 mln. De miljoenen zijn afkomstig van een bedrijf dat zijn statutaire zetel heeft in Rotterdam en verdacht wordt van witwassen. Het gaat om een bedrijf dat zich bezighoudt met financiële dienstverlening. Er zijn geen aanhoudingen verricht. Dit heeft het OM dinsdag bekendgemaakt. Het OM wil niet zeggen om welk bedrijf het gaat. Het is een onderneming die als financiële holding is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Het bedrijf zou zich volgens die inschrijving bezighouden met het beheren en verkrijgen van deelnemingen in andere ondernemingen. Het vermoeden van het OM is dat een aantal transacties van het betrokken bedrijf geen bedrijfseconomisch doel dienden. Verder maakte het bedrijf volgens het OM ook gebruik van diensten die de anonimiteit bevorderen zoals het inschakelen van een trustkantoor. Dit zijn signalen die volgens het OM kunnen wijzen op witwaspraktijken.

FIU-Nederland

Het onderzoek is gestart naar aanleiding van een melding bij de Financial Intelligence

Unit Nederland. Een zogenoemde transactie-melding wordt gedaan bij FIU-Nederland wanneer meldingsplichtige organisaties een ongebruikelijke transactie tegenkomen. De melding had betrekking op het aanwezig hebben van een groot bedrag aan liquide middelen. De melding werd door de FIU-Nederland onderzocht en als verdachte transactie beschikbaar gesteld aan het zogenoemde Integrale afpakteam.

Onder leiding van het OM Rotterdam werd het onderzoek opgestart. Daarin werd ook samengewerkt met het Functioneel Parket, een van de landelijke onderdelen van het Openbaar Ministerie. Het onderzoek naar het bedrijf wordt de komende tijd voortgezet.

Afpakteam

Het Integrale afpakteam is een samenwerkingsverband tussen politie, Belastingdienst, de Fiod, deurwaarders van de gemeente Rotterdam en het Openbaar Ministerie. Het team beoogt kennis van de diverse partners te bundelen en daarmee effectiever crimineel verkregen vermogen 'af te pakken'.

De aanpak van witwassen heeft prioriteit bij de overheid, omdat het volgens het OM van groot belang is voor de effectieve bestrijding van allerlei vormen van ernstige criminaliteit.

Het OM noemt het ook van groot belang dat poortwachters zoals banken, andere financiële instellingen, notarissen, accountants en belastingadviseurs hun verplichtingen in het kader van de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (Wwft) nakomen. Ongebruikelijke transacties moeten gemeld worden bij de FIU. De FIU

beoordeelt vervolgens of de ongebruikelijke transactie verdacht is. Indien de transactie als 'verdacht' wordt aangemerkt dan kan die onderzocht worden door een opsporingsinstantie of een veiligheidsdienst.

(Persbericht OM, 31 januari 2017)

1.2.1 4,6 MILJARD EURO AAN VERDACHTE TRANSACTIES

Hoeveel fraudevermoedens accountants melden aan opsporingsautoriteiten wordt nergens centraal bijgehouden. Over Wwft-meldingen zijn wel cijfers bekend. In 2016 werden in totaal 417.067 ongebruikelijke transacties gemeld bij de FIU-Nederland, Daarvan werden er na analyse 53.333

verdacht verklaard. Met deze verdachte transacties was 4,6 miljard euro gemoeid, zo blijkt uit het Jaarverslag van de FIU-Nederland 2016. Van de 1260 ongebruikelijke transacties die accountants in 2016 meldden, zijn er 277 aangemerkt als verdacht.

Ongebruikelijke transacties gemeld door sector vrije beroepsgroepen, 2013-2016				
	2013	2014	2015	2016
Accountant	532	**1330	956	1260
Administratiekantoor	40	65	73	
Bedrijfseconomisch adviseur	17	7	13	
Subtotaal Accountants +	589	1.402	1.042	1.260
Advocaat*	13	17	10	12
Belastingadviseur	79	**255	118	138
Makelaar onroerend goed	36	49	81	140
Notaris	344	226	322	529
Trustkantoor	88	201	148	280
Totaal	1.149	2.150	1.721	2.359

* Inclusief onafhankelijk juridisch adviseurs

** Groot deel van meldingen heeft betrekking tot inkeerders

Verdacht verklaarde transacties gemeld door sector vrije beroepsgroepen, 2013-2016				
	2013	2014	2015	2016
Accountant	235	279	392	277
Administratiekantoor	16	4	53	
Bedrijfseconomisch adviseur	8	2	0	
Subtotaal Accountant +	259	285	445	277
Advocaat	1	7	6	5
Belastingadviseur	5	28	23	20
Makelaar onroerend goed	17	8	6	16
Notaris	179	178	173	181
Trustkantoor	55	149	77	60
Totaal	516	655	730	559

Vergeleken met aanpalende beroepsgroepen doen accountants het niet slecht. Advocaten meldden in 2016 slechts twaalf ongebruikelijke transacties, belastingadviseurs 138 en notarissen 529. Wanneer je het aantal meldingen deelt op het aantal leden van de beroepsorganisaties dan is de rangschikking op basis van het percentage meldingen per beroepsgroep in 2016 als volgt:

Aantal meldingen per beroepsbeoefenaar in %	
1. (Kandidaat-)Notarissen	0,17
2. Accountants	0,06
3. Belastingadviseurs (NOB/RB)	0,01
4. Advocaten	0,0007

De rangorde is min of meer voorspelbaar. Notarissen oefenen een publieke taak uit wanneer zij akten passeren. Bij vastgoedtransacties en het oprichten of doorleveren van rechtspersonen is de kans op ongebruikelijke en verdachte praktijken relatief groot. Ook de accountant werkt in het publiek belang, maar stuit doorgaans pas achteraf op dubieuze transacties. Bij advocaten en belastingadviseurs staat daarentegen primair het belang van de cliënt voorop. Zij melden weinig, omdat dit niet hoeft als zij werkzaamheden uitvoeren om de rechtspositie van hun cliënt te bepalen voor, tijdens of na een rechtsgeding of als zij advies geven ter vermijding van een rechtsgeding.

Internationaal gezien melden Nederlandse instellingen het meest, samen met de Britten. Volgens [Europol](#) zorgen Nederland en het Verenigd Koninkrijk voor 31 respectievelijk 36 procent van de één miljoen gemelde ongebruikelijke transacties die bij de Financial Intelligence Units in de EU worden gemeld. Nederland is zo gezien het op één na braafste meisje van de Europese klas en in de klas van de Nederlandse professionals zijn accountants het op één na braafste jongetje.

1.2.2 WAT GEBEURT ER MET DE MELDINGEN?

Of al die Wwft-meldingen nu leiden tot een betere bestrijding van witwassen (en terrorismefinanciering) is niet onomstotelijk vast te stellen. Preventieve effecten zijn per definitie onmeetbaar. Maar de meldings- en screeningsplicht dwingt de financiële sector en beroepsgroepen in ieder geval wel om na te denken over de verlening van hun diensten aan zakenlieden met onoibrabe bedoelingen. Het optreden van het Openbaar Ministerie en toezichthouders tegen zogenoemde niet-melders leidt tot verwijdering van rotte appels uit de beroepsgroep.

Ook het repressieve effect van de meldingsplicht blijkt lastig vast te stellen. Volgens de [Algemene Rekenkamer](#) hebben de ministers van Financiën en van Veiligheid en Justitie geen inzicht in de voornaamste witwasrisico's en in de resultaten van witwasbestrijding. "Terwijl de gegevens er wel zijn." Volgens de rekenkamer koppelen de ministers nog steeds niet goed terug aan de meldingsplichtige instanties wat opsporingsdiensten met de meldingen van verdachte transacties hebben gedaan. De FIU-Nederland is niet doof gebleken voor de roep om meer inzicht te geven in wat er met een melding gebeurt. Hierna volgen enkele cases, waaruit de rol van de accountant en diens melding naar voren komt. De tekst is integraal overgenomen van de FIU-site en niet door ons geredigeerd.

1.2.3 GEVOLGEN VAN MELDINGEN DOOR ACCOUNTANTS

1.2.3.1 Misbruik van subsidieregelingen

In Nederland zijn tal van subsidieregelingen om onder meer milieuvriendelijke ondernemingsactiviteiten te bevorderen. Helaas zijn er altijd weer mensen of ondernemingen, die misbruik maken van deze regelingen en onterecht subsidies opstrijken. Een externe accountant constateerde bij een boekencontrole, dat er onregelmatigheden in de administratie van het betreffende bedrijf aanwezig waren. Facturen en aangevraagde subsidies op het gebied van zogenaamde milieu-investeringsaftrek correspondeerden niet naadloos met elkaar.

Het accountantskantoor meldde conform de Wwft de bevindingen aan FIU-Nederland. Na analyse bleek dat er vermoedelijk voor enkele tonnen door het bedrijf gefraudeerd was. Het dossier werd overgedragen aan de Fiod, die op haar beurt gedetailleerd onderzoek verrichtte en de vermoedelijke fraude vaststelde op ruim vierhonderdduizend euro. Uiteraard aanleiding voor het OM om de thans lopende vervolging te starten. De constatering van het accountantskantoor hebben rechtstreeks geleid tot een vervolging voor fraude met subsidies.

1.2.3.2 Geweten op nul

Een voormalig bestuurslid van een charitatieve organisatie werd vanwege zijn frauduleuze handelingen in december 2016 tot drie jaar verblijf in de cel veroordeeld. De penningmeester van dezelfde instelling kreeg vanwege medeplichtigheid een voorwaardelijke gevangenisstraf en een taakstraf van 240 uur. Vele tonnen waren door het bestuurslid door privédoeleinden gespendeerd terwijl dat geld voor kankeronderzoek bestemd was.

De zaak kwam in 2012 aan het rollen toen er nefacturen werden ontdekt. In die tijd kwamen er ook bij FIU-Nederland signalen over de financiële handel en wandel van het bestuurslid binnen. De meldingen bleken naadloos op bevindingen uit het inmiddels gestarte opsporingsonderzoek aan te sluiten. Zo maakte de man forse bedragen over naar

zijn eigen bankrekening om het vervolgens door te sluizen naar weer een andere rekening. Vanaf die bankrekening werd uiteindelijk een deel van de hypotheekschuld op zijn eigen huis afgelost. Ook ging er veel geld op aan luxe zaken.

De transactiemeldingen waren zowel door een accountant als een bankinstelling gedaan. In totaal kwamen er voor een bedrag van 746 duizend euro meldingen binnen. De transacties werden ter beschikking van het rechercheteam gesteld. Bij de uitspraak van december 2016 bepaalde de rechtbank overigens niet alleen dat de veroordeelde de cel in moest, maar ook dat hij een miljoen euro aan de benadeelde instelling terugdiende te betalen.

1.2.3.3 Fraude met donaties

Elk jaar organiseerde een stichting een groot evenement om fondsen te werven. Het doel van dit evenement was om onderzoek naar behandelmethoden van ernstig zieke kinderen te bekostigen. Al jaren was dit grote evenement een enorm succes en elk jaar werden vele miljoenen euro's bijeengebracht.

Een bestuurder van de stichting vond kennelijk zijn persoonlijke financiële nood net zo, zo niet belangrijker dan het wel en wee van zieke kinderen. Gedurende twee jaar kreeg hij het voor elkaar om een fraude binnen de stichting op te zetten en uit te voeren waardoor hij uiteindelijk bijna 650 duizend euro ten behoeve van zichzelf kon laten overboeken.

De constructie die hij gebruikte waren valse facturen voor niet geleverde diensten en gemanipuleerde bankafschriften om het geheel administratief af te dekken. De externe accountant achterhaalde echter de onregelmatigheden en legde de fraude bloot.

De stichting stelde de bestuurder onmiddellijk op non-actief en deed aangifte van de fraude. Tegelijkertijd meldde de externe accountant aan FIU-Nederland de frauduleuze transacties. De transacties werden verdacht verklaard en ter beschikking gesteld aan het rechte team, dat de fraude onderzocht.

1.2.3.4 Jij een beetje, ik een beetje

In juni 2017 werd na een actie van opsporingsdiensten beslag gelegd op ruim een miljoen euro aan onroerend goed, saldi van bankrekeningen en een auto. Daarnaast werden gegevensdragers en administratie veiliggesteld. Het onderzoek startte naar aanleiding van een aangifte van een benadeelde werkgever en een transactiemelding door een accountantskantoor. De transactie-informatie werd ter beschikking van de opsporingsdiensten gesteld.

De spil in het geheel was een man, die als trade manager in de commodity-termijn-

handel voor zijn voormalige werkgever gewerkt had. Hij bevoordeelde klanten ten koste van zijn werkgever, het bedrijf dat aangifte tegen hem had gedaan. De verdachte bevoordeelde klanten door lagere prijzen te rekenen, waarna hij voor 'advieswerkzaamheden' van diezelfde klanten buiten zicht van zijn werkgever telkens betaald kreeg. Het onderzoeksteam berekende dat de man op deze wijze in drie jaar tijd 1,2 miljoen euro opgestreken had. Het beslag was daarmee vrijwel toereikend om alle niet-legitieme inkomsten van de verdachte te kunnen ontnemen.

1.2.3.5 Met een omweg in de eigen knip

De eigenaar van een agrarisch bedrijf wilde een nieuwe stal aan zijn bedrijf toevoegen en kende de weg in subsidieland. Hij diende bij de aangewezen instantie een aanvraag in en na de nodige formaliteiten werd een subsidie van bijna honderdduizend euro beschikbaar gesteld. Dezelfde man had naast zijn agrarische onderneming ook een bouw-annex loonbedrijf. In het jaar dat de nieuwe stal gebouwd werd steeg de omzet van dat bouw-annex loonbedrijf fors, namelijk met bijna honderdduizend euro.

Toeval? Nou, niet echt. Bij de controle van de boekhouding ontdekte het accountantskantoor dat de subsidie-ontvangende agrariër via een er tussengeschoven vennootschap zijn eigen bouwbedrijf

opdracht had gegeven de stal te bouwen. Met andere woorden, middels een trucje had de man zichzelf de opdracht gegund en haalde zodoende niet alleen de subsidie binnen maar ook een royale winst uit de gesubsidieerde opdracht. En dat was nu net iets wat in strijd met de subsidievoorwaarden was. Het accountantskantoor wees haar klant hierop, maar deze gaf te kennen absoluut niet van plan te zijn de subsidieverlenende instantie in kennis te stellen. Het accountantskantoor beëindigde per onmiddellijke ingang de relatie met de klant en meldde, conform de meldplicht, de geconstateerde ongebruikelijke transactie aan FIU-Nederland. De transacties werden verdacht verklaard en overgedragen aan de hiervoor aangewezen opsporingsinstantie.

1.2.3.6 Nooit tevreden

Sommige mensen willen altijd maar meer en meer en zijn daarvoor bereid om ethiek en wet maar even te laten voor wat het is. Dat leek ook het geval bij meldingen van twee verschillende accountantskantoren. FIU-Nederland startte op basis van deze meldingen een onderzoek naar betalingen en facturering tussen een bouwonderneming, een ziekenhuis en een manager. De meldingen handelden over enkele facturen waarvoor kennelijk geen diensten geleverd waren. Bovendien waren er signalen, dat er voor honderdduizend euro aan een huis van de

manager was verbouwd zonder dat daarvoor door de bouwonderneming een rekening aan hem was verzonden. De manager was in de positie namens het ziekenhuis bouwprojecten te gunnen. Het dossier werd overgedragen voor verder onderzoek, de Fiod startte een opsporingsonderzoek, traceerde nog meer onregelmatigheden en hield in de loop van 2016 de manager als verdachte van valsheid in geschrifte en corruptie aan. Het OM legde beslag op diens huis. Het strafdossier is inmiddels afgerond en het OM brengt de zaak binnenkort voor de rechter.

1.2.3.7 Schuiven met miljoenen

De eerste melding kwam in 2011 bij FIU-Nederland binnen. Vanaf 2010 vonden tussen een aantal ondernemingen girale transacties plaats. De bedragen waren groot. Vele miljoenen euro's werden ontvangen en weer verzonden. In de eerste instantie leek het op een zogenaamde btw-carroussel, maar dat bleek toch niet het geval. Het was lastig om de illegale aard van de transacties te onderkennen. Het onderzoek duurde dan ook enkele maanden voordat FIU-Nederland de transacties beter konden interpreteren. Door het achterhalen van een relatie met een bedrijf dat eerder in Engeland als verdachte in een belastingzwendel was geïdentificeerd kwam er meer duidelijkheid. Het karakter van de transacties kwam namelijk overeen met de transacties in het Engelse onderzoek. Om die reden konden vijftig transacties met een totaal van meer dan vijftig miljoen euro verdacht worden verklaard. Na deze verdachtverklaring gingen Fiod-rechercheurs aan de slag en zij ontrafelden stap voor stap de stroom van financiële transacties.

Het uiteindelijke resultaat van hun onderzoek kwam drie weken geleden in de publiciteit: op 20 december jongstleden (2013, LvA)

werd een veertigjarige hoofdverdachte door de rechtbank Den Haag veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf. De man, een voormalig jurist van een gerenommeerd internationaal advocatenkantoor, werd veroordeeld voor belastingfraude, witwassen en valsheid in geschrifte. Samen met zijn echtgenote en een handlanger had hij gedurende enkele jaren zogeheten kasvennootschappen opgekocht om ze vervolgens met gefingeerde verliezen leeg te trekken. Op deze wijze liep de Nederlandse Staat 8,5 miljoen euro aan belastinginkomsten mis. Dat geld verdween in de zakken van de veroordeelden. De handlanger werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar. De zaak tegen de echtgenote was al in een eerder stadium om gezondheidsredenen van de vrouw met een schikking afgedaan. Vier vennootschappen van de veroordeelden kregen ieder een boete van driehonderdduizend euro opgelegd. De gemelde transacties waren mede aanleiding tot een opsporingsonderzoek en maakten deel uit van de bewijsmiddelen. Overigens meldde parallel aan het opsporingsonderzoek ook de externe accountant ongebruikelijke transacties en werd de opdracht door het meldende accountantskantoor teruggegeven.

1.2.3.8 Onbetrouwbare medewerker

Hij deed er anderhalf jaar over om zijn werkgever totaal 650 duizend euro afhandig te maken. De medewerker van een vennootschap in vastgoedbeheer was belast met betalingen aan derden. Door facturen valselijk op te maken en niet geleverde diensten in rekening te brengen, kon hij vanaf de derdengeldrekening van de onderneming het totale bedrag beetje bij beetje naar zijn eigen rekeningen overmaken. Toen onregelmatigheden in de administratie werden

aangetroffen, werd een recherchebureau in de arm genomen. De externe accountantscontrole bevestigde de malversaties, waarna het accountantskantoor hun bevindingen aan FIU-Nederland meldde. De ontdekking betekende voor de medewerker op staande voet ontslag en aansprakelijkheidsstelling voor het verduisterde bedrag. FIU-Nederland droeg het dossier voor verdere strafrechtelijke afhandeling over aan de politie.

1.2.3.9 Een rotte appel in de mand

Toen de accountant de melding van een ongebruikelijke transactie bij FIU-Nederland deed, was er al door de betreffende onderneming aangifte van frauduleuze praktijken gedaan. Bij een administratieve controle was vastgesteld dat er een bedrag van ruim boven de vierhonderdduizend euro aan een leverancier was overgemaakt. Hoewel de naam en adres van de leverancier klopte, bleek het gebruikte bankrekeningnummer van de onderneming te zijn gemanipuleerd. Hierdoor was het geld naar een andere rekening overgemaakt. De in het bedrijf in gebruik zijnde procedures om fraude te voorkomen, waren op geraffineerde wijze omzeilt. Al snel werd duidelijk, dat maar één werknemer de manipulatie had kunnen uitvoeren. Bij gebrek aan hard bewijs van betrokkenheid was hij op staande voet ontslagen maar bleef voortsnog een strafrechtelijk vervolg uit.

Nadat de melding van de accountant was ontvangen, analyseerde FIU-Nederland de informatie. Zij stelde vast dat er al eerder een dossier was opgemaakt waarbij de betreffende ex-werknemer bij criminaliteit betrokken was, in dat geval echter niet als hoofdverdachte. Een bedrijf, dat amper zes maanden oud was, ontving door frauduleuze handelingen twee bedragen van een Oostenrijkse onderneming. Het geld was al weggesluisd toen de Oostenrijkse benadeelde erachter kwam. In die zaak constateerde de meldende bank dat er nog vermogen op de voor de fraude gebruikte rekening stond waarna alsnog beslag gelegd kon worden. De ex-werknemer speelde bij genoemde fraude een ondersteunende rol. De informatie van beide hierboven genoemde dossiers was weliswaar bij de opsporingsdiensten bekend, maar door de analyse van FIU-Nederland konden beide fraudezaken aan een en dezelfde persoon gekoppeld worden.

1.2.3.10 Faillissementsfraude

Een onderneming bankierde al lange tijd bij een Nederlandse bancaire instelling. De bankmutaties waren vrijwel geheel giraal, totdat op een bepaald moment ruim twintigduizend euro aan contant geld werd opgenomen. Dit was atypisch voor het bedrijf en voor de branche waarin zij actief was. Tijdens de jaarlijkse controle van de financiële administratie werd de contante opname dan ook door de externe accountant opgemerkt waarna verduidelijkende vragen door hem werden gesteld aan de ondernemer. De opname bleek desgevraagd in de administratie verantwoord te zijn als aankoop van een hoeveelheid smartphones voor medewerkers van het bedrijf. Volgens de directeur had hij de bestelling geplaatst en kon hij deze smartphones van de op dat moment nieuwste generatie geleverd krijgen. De leverancier van de telefoons stelde daarbij echter wel als voorwaarde, dat de factuur contant zou worden voldaan. En zo geschiedde.

Na analyse van de in de administratie opgenomen factuur bleek een aantal essentiële gegevens te missen. Zo ontbraken het btw-nummer en de Kamer van Koophandel-registratie van de leverancier van de telefoons. Dit was voldoende aanleiding voor de accountant om haar bevindingen aan de FIU-Nederland te melden. Uit onderzoek bleek dat de leverende partij veertien dagen na verkoop van de smartphones failliet was verklaard. De leverancier wist dus op het moment van de verkoop dat het faillissement nog een kwestie van weken zo niet dagen zou zijn. Gezien deze bevindingen was het aannemelijk dat de factuur buiten de reguliere boekhouding was gehouden, de contante betaling niet in de financiële administratie was opgenomen en een faillissementsfraude hiermee een feit leek te zijn. Het dossier is recent overgedragen aan een opsporingsdienst die op haar beurt in contact zal treden met de curator in dit voornoemd faillissement.

1.3 WWFT EN ANDERE VOORSCHRIFTEN

Naar verwachting gaat de wijziging van de Wwft medio 2018 in. De aanscherping van deze wet maakt extra aandacht voor de witwas- en terrorismefinancierings-meldingsplicht en het cliëntenonderzoek noodzakelijk. Ook al omdat er niet langer moet worden gekeken naar het risico van soorten cliënten, maar naar het risico van de individuele cliënt. Volgens de nieuwe Wwft zijn de meldings- en screenings-verplichtingen niet van toepassing op beroepsbeoefenaars in loondienst. De accountant in loondienst – of het nu een openbaar accountant is, een accountant in business, een forensisch accountant, een overheidsaccountant of een internal auditor - kan de melding en screening standaard overlaten aan de compliance officer van de werkgever. De accountant zal dan wel intern moeten melden aan de compliance officer.

In dit hoofdstuk vindt u een overzicht van de belangrijkste wetgeving, voorschriften en documenten die de verantwoordelijke accountant helpen bij de uitleg daarvan. De ‘indicatoren’ die daarin te vinden zijn, worden hier niet uiteengezet. Die kunt u nalezen in de documenten zelf. In deel 2 van deze gids zien we indicatoren als rode vlaggen opdoemen in praktijkgevallen.

1.3.1 EUROPESE RICHTLIJN

De Vierde Witwasrichtlijn had Nederland al op 20 mei 2017 geïmplementeerd moeten hebben. Met name door de Wwft aan te passen. De contouren van die aanpassing zijn al enige tijd bekend, in de vorm van dit consultatiewetsvoorstel. Voor accountants betekent die wijziging met name dat zij vaker verscherpt cliëntenonderzoek moeten instellen. De risico's die tot nadere screening nopen, zijn niet langer afhankelijk van

bepaalde typen cliënten, maar hangen nu samen met de individuele cliënt. Voor zover de cliënt niet zelf de uiteindelijke belanghebbende is bij de transactie of opdracht moet de accountant bepalen wie die *ultimate beneficial owner* (ubo) is.

Om die taak te vereenvoudigen zal er een Nederlands ubo-register komen. Omdat de politiek het er nog niet over eens kan worden wie allemaal toegang heeft tot dit register en hoe de privacy van grootaandeelhouders wordt beschermd, heeft de invoering van het register en de wetswijziging vertraging opgelopen. In september 2017 verwachtte de verantwoordelijke bewindsman dat de wet medio 2018 zou worden ingevoerd. We gaan niet dieper in op de wetswijziging. Wel staan we hier kort stil bij de verzwaarde eisen voor cliëntenonderzoek; zowel bij aanvaarding als bij continuering van de opdracht.

1.3.2 WWFT EN CLIËNTENONDERZOEK

Het cliëntenonderzoek houdt om te beginnen in dat de accountant of het accountantskantoor de cliënt identificeert en diens identiteit verifieert. Ook moet de accountant of de compliance officer de uiteindelijk belanghebbende (van de cliënt) identificeren en ‘redelijke maatregelen’ nemen om diens identiteit te verifiëren en - bij een rechtspersoon - om inzicht te verwerven in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt. Verder moet het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie worden vastgesteld. Artikel 3 van de (nieuwe) Wwft verlangt bovendien dat de accountant of het kantoor de zakelijke relatie, diens transacties en diens risicoprofiel blijft monitoren. Zo nodig wordt onderzocht waar de middelen vandaan komen die bij de zakelijke relatie of

de transactie worden gebruikt. Verder moet de accountant of het kantoor:

- vaststellen of degene die de cliënt vertegenwoordigt daartoe bevoegd is;
- redelijke maatregelen nemen om te verifiëren of de cliënt ten behoeve van zichzelf optreedt dan wel ten behoeve van een derde.

Maar wat is een ubo? Tot de wetwijziging was dat iemand die 25 procent van de aandelen of stemrechten had plus één aandeel/stem. Onder de nieuwe Wwft is die '25+' slechts een indicatie. Zo kan een natuurlijk persoon nu ook ubo zijn via indirect eigendom. Als de ubo niet te traceren is, kunnen directieleden tot ubo worden bestempeld. Verder moeten politieke prominenten aan een verscherpt cliëntenonderzoek worden onderworpen. Niet alleen buitenlandse, maar nu ook binnenlandse, inclusief hun familieleden en/of naasten. Accountants en kantoren zullen het cliëntenonderzoek meer dan voorheen moeten baseren op een risicoweging aan de hand van de risicofactoren uit Bijlage II van de Richtlijn. Cliëntgebonden factoren met een potentieel hoger risico zijn onder meer:

- rechtspersonen of juridische constructies die vehikels zijn voor het aanhouden van persoonlijke activa;
- de eigendomsstructuur van de vennootschap lijkt ongebruikelijk of buitensporig complex gezien de aard van de vennootschapsactiviteit.

Product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden factoren met een hoger risico zijn onder meer:

- private banking;
- producten of transacties die anonimiteit bevorderen;
- zakelijke relaties op afstand of transacties op afstand, zonder sommige garanties, zoals elektronische handtekeningen;
- betalingen die worden ontvangen van onbekende of niet-verbonden derden.

Verder is het uitkijken geblazen met cliënten en transacties in landen met hoge risico's en/of die niet meewerken aan de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering. De Financial Action Task Force houdt die landen bij op de website www.fatf-gafi.org/countries/.

Accountants moeten in het dossier vastleggen hoe zij de risico's van cliënten hebben beoordeeld en afgewogen. In het kader van *customer due diligence* moeten ook de afwegingen worden vastgelegd die zijn gemaakt bij continuering van de opdracht. Volgens de memorie van toelichting bij het wijzigingsvoorstel is het raadplegen van het ubo-register niet voldoende als de witwas- of terrorismerisico's groter zijn. Wie zich geen abonnement kan veroorloven op bijvoorbeeld het dure World Check-systeem of op Company Info kan de cliënt dan het beste googelen. Als de cliënt in het buitenland vertoeft en u of uw kantoor daar geen vestiging heeft, is het mogelijk om de identiteit vast te stellen en te verifiëren met behulp van Skype of FaceTime. Bewaar het digitale bestand met de beelden waarop de cliënt het paspoort naast zijn of haar tronie houdt in het dossier.

Grosso modo verschillen de risicofactoren die nopen tot diepgaander cliëntenonderzoek niet van de factoren die een transactie ongebruikelijk maken. En zulke transacties moet u, zoals bekend, melden bij de FIU-Nederland. Er valt veel te zeggen over wat wel en niet ongebruikelijk is. Deel 2 bevat daar allerlei sprekende voorbeelden van. Uit die casuïstiek komt onder meer naar voren dat de accountant zich niet hoeft te bekreunen over de vraag of een transactie ook verdacht is en dat een vermoeden voldoende is. In veel gevallen weet een accountant wel wat gebruikelijk is in een bepaalde branche.

Maar soms blijkt iets uiteindelijk minder ongebruikelijk dan het lijkt, zie bijvoorbeeld paragraaf 2.6.3.

1.3.3 INDICATOREN, LEIDRADEN, HANDLEIDING, HANDREIKING, RICHTSNOEREN EN VOORBEELDEN

Voor een algemene uitleg van de Wwft-meldingsplicht is er de Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en Sanctiewet (SW). Iets meer toegespitst is de Handleiding voor advocaten, notarissen, accountants, belastingadviseurs en administratiekantoren van het Bureau Financieel Toezicht (BFT) en de Specifieke leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren etc. van dezelfde toezichthouder. Maar ook die maken u niet zo heel veel wijzer over de precieze omstandigheden waaronder u moet melden of wanneer u uw cliënt nader moet screenen en monitoren. Ja, contante transacties van boven de vijftienduizend euro zult u altijd moeten melden. Dat staat in de objectieve indicator, die te vinden is in de Bijlage bij Uitvoeringsbesluit Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme.

De subjectieve indicatoren maken het de accountant lastig om te weten wanneer er nu wel en niet moet worden gemeld. Daarvoor kunt u onder meer het volgende document raadplegen: Voorbeelden bij de subjectieve indicator voor het melden van ongebruikelijke transacties door de instellingen als bedoeld in artikel 1 lid 1 letter a sub 11, sub 12 en 13 Wwft. Maar het meest handzame document om mee te beginnen is vermoedelijk NBA-Handleiding 1124: Richtsnoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) voor belastingadviseurs en accountants. Die handleiding mist – als wij dit schrijven – wel een vingerwijzing naar de nieuwe Wwft.

1.3.4 WTA, BTA, VGBA, NV COS EN HANDREIKING 1137

Behalve bovenstaand woud van antiwitwas/terrorismefinancieringsregels en -richtlijnen is er nog de fraudemeldplicht van accountants uit artikel 26 lid 2 van de Wet toezicht accountants. Die meldplicht geldt voor fraudes van materieel belang, waarop een accountant stuit bij een wettelijke controle. Wat fraude van materieel belang is, staat in artikel 36 van het Besluit toezicht accountants. Die definitie bevat geen financiële grens: “een opzettelijk handelen of nalaten waarbij misleiding wordt gebruikt om een wederrechtelijk voordeel te behalen en waarbij de aard of de omvang zodanig is dat beslissingen die in het maatschappelijk verkeer worden genomen op grond van de financiële verantwoording van de controlecliënt zouden kunnen worden beïnvloed door die misleiding”.

In de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NV COS) vindt u wat u moet doen als ‘redelijk handelend en redelijk bekwaam accountant’. In NV COS 240 staan de verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële overzichten. In paragraaf 8 staat dat “de accountant gedurende de gehele controle een professioneel-kritische instelling dient te handhaven, rekening houdend met de mogelijkheid van een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude, ook als hij in het verleden heeft ervaren dat het management van de entiteit en de met governance belaste personen eerlijk en integer waren”. Verder schrijft paragraaf 5 voor dat de controleleider moet zorgen dat het controleteam een redelijke mate van zekerheid verkrijgt dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten die het gevolg zijn van fraude of fouten. De controle moet risicogericht zijn en dus ook rekening houden met frauderisicofactoren. Volgens het model

van de 'fraudedriehoek' moet de aandacht uitgaan naar de 'druk', 'gelegenheid' en 'rationalisatie' van fraude. Met behulp van Bijlage 1 van deze standaard kan de accountant frauderisicofactoren in kaart te brengen.

Volgens paragraaf 5 van NV COS 250 moet de accountant bij de uitvoering van de controle rekening houden met het toepasselijke wet- en regelgevingskader. Daaronder valt ook de Wwft.

Los van Standaard 240 en 250 zijn er andere standaarden en overige voorschriften die samenhangen met fraude. Met dien verstande dat een accountant fraude eerder op het spoor zal komen als hij of zij zich daaraan houdt. De volgende standaarden zult u tegenkomen in deel 2:

- NV COS 315: *Risico's op een afwijking van materieel belang identificeren en inschatten door inzicht te verwerven in de entiteit en haar omgeving;*
- NV COS 320: *Materialiteit bij de planning en uitvoering van een controle;*
- NV COS 500: *Controle-informatie;*
- NV COS 530: *Het gebruiken van steekproeven bij een controle;*
- NV COS 600: *Bijzondere overwegingen - controles van financiële overzichten van een groep (inclusief de werkzaamheden van accountants van groepsonderdelen);*
- NV COS 2400: *Oprachten tot het beoordelen van financiële overzichten;*
- NV COS 3000: *Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie;*
- NV COS 4410: *Samenstellingsopdrachten.*

De NBA-Handreiking 1137 inzake corruptie komt in deel 2 niet voor. De tuchtrechter heeft nog geen oordelen geveld over corruptie. De handreiking dateert van eind 2016. Volgens de corruptie-handreiking gaan de rode vlaggen omhoog bij transacties:

- van relatief grote omvang;
- met tussenkomst van derden;
- die tot stand zijn gekomen op basis van een *succes fee*;
- waarbij de prestatie moeilijk te waarden is;
- waarbij gebruik wordt gemaakt van persoonlijke netwerken;
- waarbij de besluitvorming in handen is van een beperkt aantal personen;
- waarbij gebruik wordt gemaakt van contant geld;
- waarvan de afwikkeling op ongebruikelijke wijze geschiedt;
- zonder (zichtbare) tegenprestatie.

De per 1 januari 2014 geldende Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) draait om vijf 'fundamentele beginselen', waaraan de accountant zich in zijn of haar beroepsuitoefening moet houden, te weten die van professionaliteit, integriteit, objectiviteit, vakbekwaamheid en zorgvuldigheid en betrouwbaarheid.

Bij witwassen spelen vooral het integriteitsbeginsel en artikel 7 een rol: de accountant die betrokken is bij of in verband wordt gebracht met niet-integer handelen van anderen, moet maatregelen nemen om (te proberen) een einde te maken aan dat handelen. Volgens artikel 8 moet een accountant ook handelen als hij of zij vermoedt dat de organisatie waaraan hij of zij verbonden is niet integer handelt. Wat het professionaliteitsbeginsel betreft moet de accountant zich conform artikel 4 onthouden van elk handelen of nalaten waarvan hij of zij weet of behoort te weten dat dit het accountantsberoep in diskrediet brengt of kan brengen. Uit hoofde van het vakbekwaamheids- en zorgvuldigheidsbeginsel en artikel 13 lid 1 moet de accountant de wet- en regelgeving toepassen die van belang is voor de professionele dienst die hij of zij levert. Een accountant mag dus niet meewerken aan witwassen en moet zich

houden aan de meldingsplichten van de Wta en de Wwft.

1.3.5 WWFT-MELDINGSPLICHT VS. FRAUDEMELDPLICHT

De twee meldingsplichten lopen bij wettelijke controles soms uiteen. Met name bij vermoedens van belastingfraude. In paragraaf 2.4.3 verwijst de tuchtrechter bijvoorbeeld naar een arrest van de Hoge Raad, die zegt dat belastingfraude de basis kan vormen voor witwassen. Daardoor moet een vermoeden van fiscale fraude leiden tot een vermoeden van een witwastransactie. Die samenloop van meldingsplichten kan lastig zijn, omdat de twee meldingsplichten op sommige punten verschillen. Bij witwassen moet de accountant een ongebruikelijke transactie melden aan

de FIU-Nederland. Volgens de fraudemeldplicht moet de accountant de autoriteiten inlichten bij een redelijk vermoeden van fraude. Omdat het eerder zal voorkomen dat een accountant een transactie ongebruikelijk vindt dan dat er een redelijk vermoeden bestaat van fraude, zal de accountant vaker een witwasmelding doen dan een fraudevermoeden melden. Het punt is dat de accountant de cliënt dan volgens het *tipping off*-verbod van de Wwft niet mag inlichten over de melding. De controlerend accountant die fraude vermoedt, zal daarover echter juist in gesprek moeten met de cliënt. In de volgende hoofdstukken is helaas geen rechtspraak te vinden, waarin een uitweg uit dit dilemma wordt geschetst. Gelukkig doet het zich in de praktijk niet vaak voor.

2

Deel 2 Signalen uit de (tucht)rechtspraak

2.1 AO/IB

Een slechte administratieve organisatie en beroerde interne beheersing kunnen voortekenen zijn van fraude.

2.1.1 MUTEREN EN VERWERKEN INKOOPFACTUREN IN ADMINISTRATIE IN ÉÉN HAND

- Het ontbreken van een inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- Het ontbreken van een inkoopbegroting.
- Het ontbreken van een naam-nummercontrole.
- Het ontbreken van een functiescheiding tussen het muteren in het crediteurenstambestand en het verwerken van inkoopfacturen in de crediteurenadministratie.
- Medewerkers van de financiële administratie kunnen zowel facturen boeken als bankrekeningnummers van crediteuren aanpassen.
- Inkoper zegt jarenlang dat hij bij zijn vorige baas 'personeelskortingen' krijgt, terwijl die kortingen fors zijn en ook gelden voor zijn huidige werkgever.
- Nota's komen van een bedrijf dat niet (meer) bestaat; KvK-nummer ontbreekt.

Feiten

Een accountant controleerde enkele boekjaren de jaarrekeningen van een jeugdzorgstichting en gaf daarbij goedkeurende verklaringen af. In de (concept)management letters wees hij voortdurend op:

- het ontbreken van een inkoop- en aanbestedingsbeleid;
- het ontbreken van een inkoopbegroting;
- het risico dat een medewerker inkoopkortingen in zijn eigen zak steekt.

De accountant constateerde al in het tweede boekjaar "dat één betaling niet heeft plaatsgevonden aan het bankrekeningnummer van de juiste leverancier". In een management letter schreef de accountant twee jaar later: "Door het ontbreken van een naam-nummercontrole is het risico aanwezig dat dit wederom is gebeurd". De accountant kwam steeds met aanbevelingen om de tekortkomingen te verbeteren. Die werden niet of slechts traag opgevolgd. Zo werd pas in het vierde boekjaar in de financiële administratie een functiescheiding aangebracht tussen het muteren in het crediteurenstambestand en het aanmaken van facturen. Daardoor konden medewerkers van de financiële administratie niet meer zowel facturen boeken als bankrekeningnummers van crediteuren aanpassen. Na onderzoek door een hogeschoolstudent-stagiair kon het management van de stichting in het vijfde boekjaar een kleine verbetering melden in het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

De stichting deed uiteindelijk aangifte van verduistering en valsheid in geschrifte door een ex-werknemer. De stichting dacht dat hij op twee manieren ruim twee miljoen euro verduisterd had.

De eerste methode: de ex-werknemer was een ict'er die voorheen werkte bij een leverancier van hard- en software. Tegen de stichting zei hij dat hij daar nog gebruik kon maken van de personeelskorting. Daar bestelde hij hard- en software en fabriceerde in negen jaar tijd zelf 95 valse nota's, die zogenaamd afkomstig waren van de leverancier. De nota's kwamen van een niet (meer) bestaand filiaal van het bedrijf en btw- of KvK-nummers ontbraken. De nota's werden betaald op de bankrekening van de ict'er. In totaal was 2.283.843 euro overgemaakt op deze rekening. Om de nota's te 'dekken' bestelde de ict'er hard- en software bij een

plaatselijke leverancier. Deze goederen liet hij daadwerkelijk afleveren bij de stichting, maar hij kocht ze in voor een veel lagere prijs dan het totaal van de valse facturen ad 250.829 euro.

De andere methode kwam erop neer dat de ict'er de plaatselijke leverancier direct liet leveren en factureren aan de stichting, waarbij hij eigenhandig de nota's verhoogde. Voor zover bekend betaalde de stichting op deze manier 16.402,02 euro te veel. De ict'er deelde deze 'winst' met de leverancier.

Oordeel

De accountant heeft, op één lijncontrole van een enkele (nagemaakte) factuur na, geen (aanvullende) controlewerkzaamheden uitgevoerd op de ict-inkoop. Bij die lijncontrole heeft hij de levering niet gecontroleerd en ook het ontbreken van een order gemist. Bovendien negeerde hij het ontbreken van KvK- en btw-nummer, terwijl dat voor zo'n grote onderneming als die van de leverancier toch opmerkelijk was. Het verhaal van de ict'er over 'personeelskorting' is op zichzelf al 'voldoende kwestieus'. De accountant negeerde bovendien de omvang van de 'personeelskorting' en het opmerkelijke feit dat die korting ook gold voor nota's aan de stichting. Ook had de accountant zich moeten afvragen waarom er bij de stichting werd gefactureerd, maar via de bankrekening van de ict'er werd betaald.

Dat had alles bij elkaar aanleiding moeten zijn om nader onderzoek in te stellen, mede vanwege de gebrekkige administratieve organisatie en interne beheersing. De accountant is al die tijd verantwoordelijk geweest voor de controlewerkzaamheden en kende de afspraken tussen de stichting en de ict'er over de inkoop via de ict'er bij diens oude werkgever. Bovendien had de accountant in de management letter zelf gemeld dat één factuur was betaald op het bankrekeningnummer van de ict'er. Hij bracht hierover

een advies uit dat uiteindelijk niet is uitgevoerd. Datzelfde geldt voor het ontbreken van een inkoop- en aanbestedingsbeleid.

De administratieve organisatie was steeds twijfelachtig en daarom had de accountant nadere controlewerkzaamheden moeten uitvoeren. Hij mocht in deze situatie niet uitgaan van de algemene informatie die het management gaf over de leveringen. Het management had immers ook kunnen samenspannen en belang kunnen hebben bij de fraude. De accountant had bij zijn controlewerkzaamheden niet alleen oog moeten hebben voor de belangen van de stichting en haar bestuur, maar ook voor het algemeen belang.

De aanvullende controle was ook nodig om te kunnen schatten of het frauderisico kon leiden tot een afwijking van materieel belang. De fraude heeft een paar jaar geduurd. Dan moet je niet alleen de materialiteit op jaarbasis toetsen, maar ook het cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de stichting in aanmerking nemen. Dit effect was een veelvoud van de gehanteerde materialiteit en dus wel degelijk van materieel belang voor de jaarrekening.

Het nalaten van aanvullende controlewerkzaamheden is een onzorgvuldig en niet vakkundig verzuim. Maar de opdrachtgever is wel primair zelf verantwoordelijk voor de interne beheersing van haar administratieve organisatie en de beslissing om op een ongebruikelijke manier te profiteren van een korting bij een van haar leveranciers.

Maatregel

Waarschuwing. ([15/2728 Wtra AK](#))

Schadeclaim afgewezen

De Rechtbank Noord-Holland heeft de schadeclaim tegen het accountantskantoor en de accountant afgewezen. Zij hebben de directie

voldoende gewaarschuwd, maar die heeft de adviezen vrijwel volledig in de wind geslagen. De schade die daarvan het gevolg is, kun je volgens de rechtbank niet toeschrijven aan het accountantskantoor. De stichting heeft weliswaar een scheiding doorgevoerd in de administratie voor het aanpassen van rekeningnummers in het debiteurenstambestand en de feitelijke betaling van facturen. Er is echter niet (systematisch) gecontroleerd of de betalingsconstructie daadwerkelijk was gestopt. Volgens de rechtbank was dat in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de stichting zelf en niet van de accountant. De rechtbank wijst de schadeclaims tegen het kantoor en de accountant daarom af.

- - Bij langdurige fraude niet alleen de materialiteit op jaarbasis toetsen, maar ook het cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de opdrachtgever in aanmerking nemen (cumulatief kan de fraude wel degelijk van materieel belang zijn voor de jaarrekening).

2.1.2 BEPERKT ZICHT OP OMZETVERANTWOORDING

- - Volledigheid verantwoorde omzet niet vast te stellen door gebrekkige functiescheiding.

Feiten

De Nederlandse dochter van een Duits familiebedrijf im- en exporteerde groenten en fruit. Het bedrijf liet de jaarrekeningen controleren door een partner en een teamleider van een accountants/advieskantoor te Rotterdam. De geconsolideerde jaarrekeningen van het concern werden gecontroleerd door de Duitse groepsaccountant, die de Rotterdamse accountants jaarlijks vragenlijsten liet invullen. De Rotterdamse partner gaf een goedkeurende verklaring af bij de eerste twee jaarrekeningen,

maar bij de jaarrekeningen over de drie jaar daarna kwam hij met oordeelonthoudingen. De functiescheiding tussen de inkoop- en de verkoopfuncties liet namelijk zo te wensen over dat het niet mogelijk was om vast te stellen of de omzet en de daarmee samenhangende posten volledig verantwoord waren. Later bekende een van de bestuursleden van de dochter tegenover de twee andere bestuursleden dat hij al die tijd fictieve omzet heeft gegenereerd via de post 'uitstaande debiteuren'. De Duitse moeder liet de fraude onderzoeken door de groepsaccountant, die tot de conclusie kwam dat over zes boekjaren een bedrag van ruim 2,4 miljoen euro aan verliezen is verborgen door fictieve omzetten te boeken.

Oordeel

De accountants voeren aan dat zij jaarlijks cijferbeoordelingen hebben verricht, aansluitingen hebben gemaakt met de kolommenbalans, ouderdomsanalyses hebben uitgevoerd, ontstaans- en afloopcontroles hebben verricht, detailcontroles hebben gedaan en hun bevindingen hebben besproken met de directie. Dit alles om de post debiteuren en de daarmee samenhangende posten te controleren. Op basis van de verrichte controlewerkzaamheden konden aanvankelijk goedkeurende verklaringen worden afgegeven. De verklaringen van oordeelonthouding waren ingegeven door de onzekerheid of de omzet in de daaropvolgende jaren wel voldoende was verantwoord. Op basis van hun controlewerkzaamheden vonden de accountants het aanvaardbaar om de omzetten te stellen op minimaal de verantwoorde bedragen. In die jaren was er volgens hen geen aanleiding om meer of andere gegevensgerichte werkzaamheden uit te voeren.

Volgens de Accountantskamer hadden de accountants echter aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden moeten uitvoeren

bij de controle van de jaarrekeningen om voldoende controle-informatie te krijgen. Met name om na te gaan of alle vorderingen in de post uitstaande debiteuren daadwerkelijk bestonden. Zij hadden dat bijvoorbeeld kunnen doen met saldobestemmingen in een steekproef uit deze post. Wat de accountants wel hebben gedaan, geeft maar zeer beperkte zekerheid over het bestaan van de vorderingen.

Voor de aanvullende controlemaatregelen hoeft geen specifieke aanleiding of fraude-signaal te bestaan. De verplichting om aanvullende controlewerkzaamheden uit te voeren, vloeit namelijk voort uit de eis dat de controle van de jaarrekening (voor consolidatiedoeleinden) met voldoende diepgang wordt uitgevoerd. Uit hoofde van de vereiste professioneel-kritische instelling had van de accountants ook mogen worden verwacht dat zij meer controle-informatie over het bestaan van de vorderingen uit handelsdebiteuren hadden vergaard. De noodzaak daarvoor was des te groter nu zij zelf al hadden geconstateerd dat de interne controle bij de dochter te zwak was om vast te stellen dat de omzet volledig was verantwoord.

Dat een extern administratiekantoor de jaarrekeningen had samengesteld, is geen excuus om de gegevensgerichte controlewerkzaamheden achterwege te laten. De twee accountants hebben wel aangegeven dat zij niet precies wisten hoe de verhouding tussen de dochter en het extern administratiekantoor precies was. Maar in hun controledossier hebben zij niet vermeld dat zij hebben afgezien van het verzamelen van meer controle-informatie, omdat een extern kantoor de jaarrekening samenstelde.

Gezien de beperkte reikwijdte van de uitgevoerde gegevensgerichte werkzaamheden bestond er onvoldoende grondslag voor de verklaringen bij de jaarrekeningen - voor de goedkeurende verklaringen noch voor die van oordeelonthouding. Of de omzetfraude was ontdekt als die werkzaamheden wel waren uitgevoerd, is niet zeker. Maar de kans daarop was wel groter geweest.

Maatregel

De accountants hebben hun kerntaak niet naar behoren uitgevoerd, terwijl het om een zeer wezenlijke post gaat. Zij hebben echter niet opzettelijk of uit eigen gewin gehandeld. Tijdelijke doorhaling voor vier weken (partner) en berisping (teamleider).
(12/643 en 12/644 Wtra AK)

- Aanvullende, gegevensgerichte controlewerkzaamheden doen met voldoende diepgang en professioneel-kritische houding als (mede) door gebrekkige functiescheiding niet duidelijk is of omzet volledig is verantwoord.

2.1.3 ADMINISTRATEUR MET ALLE BEVOEGHEDEN EN SMARTCARD DIRECTEUR

- Administrateur beschikt over alle bevoegdheden voor het betalingsprogramma.
- Administrateur kan beschikken over de smartcard met bijhorende code van de directeur.
- De aansluiting tussen de administratie en de jaarrekening is lastig te maken.

Feiten

Een bedrijf dat bouwnijverheidsmachines, diepladers, heftrucks en kranen produceert, verkoopt, onderhoudt en repareert, liet een registeraccountant de jaarrekening samenstellen over één boekjaar. De accountant gaf daarbij een samenstellingsverklaring af. In de twee boekjaren daarna gaf de accountant een controleverklaring; over het laatste boekjaar niet. Nadat de administrateur van de onderneming was ontslagen en opgevolgd door een ander kwamen kasverschillen aan het licht. Uit onderzoek door een extern bureau bleek dat de administrateur drie miljoen euro had verduisterd.

Omdat de administrateur alle betalingsbevoegdheden had, kon hij betalingen aan crediteuren doorboeken op rekeningen van hemzelf en een administratief medewerkster. De onbevoegde overmakingen maakte hij moeilijker te ontdekken via 'code-' of 'batch-betalingen'. Daarbij kreeg je in het digitale betalingsprogramma Money Manager namelijk geen bankafschriften te zien, maar alleen een code. Bovendien splitste hij bedragen, zodat het maken van een aansluiting tussen jaarrekening en administratie lastig was. Die aansluiting ontbrak ook in de jaren die al waren afgesloten en waarin de administrateur eveneens geld wegsloofde. Na een apart onderzoek werd de directeur

ontslagen, maar niet strafrechtelijk vervolgd. De administrateur en de medewerkster werden wel strafrechtelijk vervolgd. De vrouw werd vrijgesproken, de administrateur kreeg drie jaar cel en moest het bedrijf 2,5 miljoen euro schadevergoeding betalen.

Oordeel

De administrateur kon frauderen omdat hij beschikte over alle bevoegdheden voor het betalingsprogramma Money Manager. Zo'n cumulatie van taken en bevoegdheden is een frauderisicofactor. Bij haar samenstellingswerkzaamheden en voor de samenstellingsverklaring hoefde de accountant de interne beheersing van de administratieve organisatie niet te beoordelen noch de werking daarvan te controleren. Pas na het verstrekken van de samenstellingsverklaring constateerde zij dat de administrateur - soms - kon beschikken over de smartcard met bijhorende code van de directeur.

Bij de controleverklaringen over de twee volgende boekjaren ligt dat anders. Dat achteraf is gebleken dat bij gecontroleerde gegevens en stukken sprake was van fraude dan wel dat de accountant de frauduleuze onttrekkingen bij haar controlewerkzaamheden niet op het spoor is gekomen, betekent op zichzelf nog niet dat zij de beroeps- en gedragsregels heeft geschonden. Volgens Standaard 240 van de NV COS (*De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten*) bestaat gezien de inherente beperkingen van een controle een onvermijdelijk risico dat niet alle afwijkingen van materieel belang worden ontdekt, ook al is de controle adequaat en conform de Standaarden opgezet en uitgevoerd.

De controle van de twee boekjaren is echter niet adequaat opgezet en uitgevoerd conform

de Standaarden. Nadat de accountant de frauderisicofactor had geconstateerd, heeft zij voor het eerste controlejaar geen fraudegerichte en aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd. Dat had zij wel moeten doen om in te schatten hoe groot het risico van een afwijking van materieel belang was. En ook om het bedrijf te kunnen adviseren hoe het dit risico kon verkleinen. Het niet uitvoeren van die aanvullende werkzaamheden tijdens de controle van dit boekjaar is een verzuim.

De accountant heeft niets vastgelegd over de melding van het frauderisico. Daarom is niet duidelijk of zij een en ander aan het bedrijf heeft voorgehouden en zo ja, met welke diepgang. Zij had op heldere en indringende wijze moeten zeggen wat zij had geconstateerd en dat schriftelijk moeten vastleggen.

De accountant heeft echter alleen geadviseerd om de betaaladvieslijst die de administrateur opstelde voortaan ook te laten ondertekenen door de directeur. Het betalingsproces en de effectiviteit van de voorgestelde ingreep heeft de accountant niet geanalyseerd. De

betaaladvieslijst bleek geen sluitende schakel in het betalingsproces, omdat de administrateur achteraf betalingen kon toevoegen en/of wijzigen. Dat is des te relevanter, omdat de administrateur veelvuldig 'code-' of 'batch-betalingen' deed, zodat alleen het totaalbedrag op het bankafschrift voorkwam en niet de individuele betalingen met de begunstigten. Het advies van de accountant is daarom "ondoordacht en ineffectief". De accountant had niet alleen bij de controle, maar ook in haar advisering grondiger en concreter moeten zijn en zowel moeten nagaan of het advies als de manier waarop het bedrijf dat opvolgde doeltreffend genoeg waren.

De accountant heeft de risicoanalyse weliswaar aangepast voor de controle van het volgende boekjaar, maar dat had zij het jaar daarvoor al moeten doen. Overigens heeft de aangepaste risicoanalyse niet geleid tot de geëigende controlewerkzaamheden. De accountant heeft het betalingsproces namelijk alleen maar gecontroleerd vanuit een selectie van twintig facturen. Daarbij bleef de kans bestaan dat betalingen niet in verband stonden

met facturen, zodat de controle volstrekt onvoldoende zekerheid gaf dat er geen ongeautoriseerde betalingen waren gedaan. De accountant heeft bovendien geen lijncontrole van betalingen gedaan en evenmin de betalingen onderzocht voor een specifiek project, waarop garantiewerkzaamheden werden geboekt. In beide boekjaren heeft zij de controle van het betalingsverkeer daardoor met onvoldoende diepgang uitgevoerd. Haar goedkeurende verklaringen bij de jaarrekeningen van twee boekjaren missen daarom een deugdelijke grondslag.

Maatregel

De accountant heeft op meerdere momenten haar kerntaak niet naar behoren verricht en onvoldoende rekening gehouden met de belangen van de klant. Anderzijds is het bedrijf primair zelf verantwoordelijk voor de interne beheersing van haar administratieve organisatie en dus ook voor de beslissing om de administrateur meer bevoegdheden te geven dan wenselijk was. Berisping. [\(13/2940 Wtra AK\)](#)

- - Bij een controle de interne beheersing van de administratieve organisatie beoordelen en de werking daarvan controleren met voldoende diepgang.
- De controle adequaat opzetten en uitvoeren als u een frauderisicofactor heeft geconstateerd.
- De directie adequaat en effectief adviseren als u een frauderisicofactor heeft geconstateerd.
- Lijncontrole uitvoeren bij het betalingsproces en een flinke steekproef nemen als dat fraudegevoelig is.

2.1.4 CONTROLLER NIET GECONTROLEERD

- - Concentratie van betalingsbevoegdheden bij één persoon, die niet wordt gecontroleerd.

Feiten

Een controller werkte bij een onderneming met 34 werknemers en een omzet van 6,4 miljoen euro. Nadat hij per ongeluk een verkeerd rekeningnummer op de betaallijst had ingevoerd en deze niet meer kon corrigeren, legde de bank hem uit hoe hij betalingen kon veranderen buiten het systeem om. Toen de controller later problemen kreeg met zijn vrouw besloot hij de truc te gebruiken om haar een bedrag over te maken. Omdat hij niet werd gecontroleerd door de directie en de accountant kon hij ongestoord zijn gang gaan, zo zei hij later. Met de truc verduisterde hij gedurende enkele jaren in totaal 4,4 ton.

De accountant gaf een goedkeurende verklaring af bij de jaarrekening. Wel waarschuwde hij voor het risico op fraude. Onder meer omdat de directie de mutaties die de controller doorvoerde niet uitdrukkelijk controleerde. Daardoor bestond het risico dat de controller onrechtmatig mutaties doorvoerde en geld uit de onderneming sluisde. De accountant deed enkele aanbevelingen om dit risico tegen te gaan. In plaats van dit advies uit te voeren, diende de directie een klacht in tegen de accountant toen de fraude werd ontdekt.

Oordeel

Het enkele feit dat achteraf blijkt dat er fraude is gepleegd, betekent nog niet dat een accountant de beroeps- en gedragsregels heeft geschonden. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust immers bij de controlecliënt zelf. Gezien de inherente beperkingen van een controle bestaat er een onvermijdelijk

risico dat niet alle afwijkingen van materieel belang worden ontdekt, ook als de controle adequaat is opgezet en uitgevoerd. Voor een adequate controle moet de accountant wel onderkennen dat de normale controlewerkzaamheden niet allemaal geschikt zijn om een materiële afwijking als gevolg van fraude te ontdekken. De accountant moet zijn controlewerkzaamheden afstemmen op het ingeschatte risico van een afwijking van materieel belang.

De accountant heeft de directie gewaarschuwd voor de concentratie van betalingsbevoegdheden bij de controller en geadviseerd om een van die bevoegdheden in te trekken. De directie heeft dit advies niet willen opvolgen, omdat dat niet werkbaar zou zijn. De accountant heeft vervolgens nader advies uitgebracht. Ook in het later uitgebrachte concept-accountantsverslag heeft de accountant gewezen op het risico van onrechtmatige mutaties. Hij gaf daarbij wel aan dat het risico minder wordt als de directeur de betaallijst controleert aan de hand van de facturen. Bij de controle van de jaarrekeningen heeft de accountant vastgesteld dat de directeur alle betalingen had geaccordeerd. Omdat er dus geen aanwijzingen waren voor fraude heeft hij een normale controle uitgevoerd.

De Accountantskamer vond het advies aan de directie om de kans op fraude te reduceren gebrekkig en tuchtrechtelijk verwijtbaar. Maar het College van Beroep voor het bedrijfsleven denkt hier anders over: dat je achteraf kunt zeggen dat lacunes of onjuistheden aan het licht zouden zijn gekomen wanneer de bedragen uit de betaallijst waren opgeteld, wil niet zeggen dat het advies onvoldoende is. Volgens het college was er op het moment van het advies nog geen aanleiding om dit totaliseren van de bedragen aan te bevelen als noodzakelijke voorwaarde voor effectieve fraudevermijding. Het college vindt het onvolledige advies daarom niet tuchtrechtelijk verwijtbaar.

Wel tuchtrechtelijk verwijtbaar is dat de accountant geen aanvullende controlewerkzaamheden heeft verricht. Hij was immers bekend met het frauderisico. Dat aanvullende controlemaatregelen de fraude in dit geval mogelijk niet aan het licht zouden hebben gebracht, ontslaat de accountant naar het oordeel van het college niet van de plicht om die maatregelen te nemen. De accountant heeft verzuimd voldoende controlemaatregelen te nemen. Gezien dit verzuim en de fraude mist de goedkeurende verklaring een deugdelijke grondslag.

Maatregel

Waarschuwing. ([AWB 10/549](#) en [09/2155 Wtra AK](#))

- Wijzen op het risico van onrechtmatige mutaties.
- Aanvullende controlemaatregelen nemen als een frauderisico wordt gesignaleerd.

2.1.5 FUNCTIESCHEIDING MEER DAN VOLDOENDE, MAAR SLECHTS TWEE DIRECTIELEDEN

- Er zijn twee directieleden die de waarde van incurante goederen kunnen ophogen.

Feiten

Een registeraccountant gaf een goedkeurende verklaring af bij de geconsolideerde jaarrekening van een meubelstoffenhandel en de jaarrekeningen van zijn Nederlandse, Deense, Duitse en Servische dochtervennootschappen. De jaarrekeningen van twee bovenliggende vennootschappen en gelieerde vennootschappen uit de groep controleerde hij niet. Bij de controle van de jaarrekeningen van de meubelstoffenhandel steunde de accountant op de administratieve organisatie

en de interne beheersing van de onderneming. Zijn controle-aanpak was hoofdzakelijk organisatiegericht. Van de AO/IB had hij een beschrijving gemaakt. Verder had hij proceduretests uitgevoerd en gesproken met het personeel. In een controleplanning-memorandum schreef de accountant dat de administratie bestond uit vier personen die ieder andere taken en bevoegdheden hebben. De risico's rond de financieel directeur waren volgens hem gering. Die had er namelijk geen belang bij om bijvoorbeeld boekingen door te geven aan de administratie die buiten de normale processen omgaan, had geen winstafhankelijke beloning en werd niet afgerekend op resultaten. Een andere functie had de financieel directeur volgens de accountant niet. De functiescheiding in het bedrijf was "meer dan voldoende", ook al schuldte er een zeker risico in dat de directie slechts bestond uit twee leden. Voor de controle van de voorraden voerde hij elk jaar aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uit.

De onderneming inventariseerde en waardeerde de voorraden elk jaar in aanwezigheid van het controleteam van de accountant. De waardering ging tegen de historische kostprijs of de lagere marktwaarde. De algemeen directeur bepaalde de (lagere) marktwaarde van de onderdelen die niet of minder courant waren. Volgens de algemeen directeur had het accountantskantoor de controle van de jaarrekening van de meubelstoffenhandel niet goed uitgevoerd en ten onrechte niet ook de bovenliggende vennootschappen gecontroleerd. De algemeen directeur was geschrokken van de "valsheid in geschrifte, fraude en allerlei boekhoudkundige onjuistheden die zeer waarschijnlijk op korte termijn zullen leiden tot een faillissement". Zo had de financieel directeur stelselmatig de waardering van incurante goederen in de voorraadlijsten opgehoogd. Nog dezelfde maand ging de handel failliet.

Oordeel

In dit geval heeft de accountant voldoende gedaan en geen signalen van mogelijke fraude genegeerd. De accountant heeft aandacht besteed aan de administratieve organisatie en interne beheersing van de meubelstoffenhandel. Hij heeft namelijk een beschrijving gemaakt, proceduretests gedaan en daarover gesproken met personeelsleden. Gezien de omvang van de organisatie was er meer dan voldoende functiescheiding; dat de financieel directeur nog andere functies had, wist de accountant niet. Tijdens de controle heeft hij gekeken naar het risico van een tweekoppige directie en daarover een passage opgenomen in het controleplanningmemorandum.

Maatregel

Geen. (AWB 14/98 en 13/965 Wtra AK)

- AO/IB onderzoeken door proceduretests te doen, met personeel te praten en controleplanning af te stemmen op risico's.

2.1.6 DIRECTEUR STEM T O E I N E I G E N P R I V É L E N I N G V A N D E Z A A K

- Directeur leent privé van de zaak en ondertekent leningcontract namens twee partijen.

Feiten

De directeur van een stichting voor bejaardenhuisvesting was ook de administrateur van de vereniging van eigenaren (VvE), waarin de bewoners waren verenigd. Een accountant-administratieconsulent voerde administratieve diensten uit voor de VvE en het bestuur van de stichting en was verantwoordelijk voor het samenstellen van de jaarrekeningen. Toen een registeraccountant van hetzelfde kantoor de jaarrekening van de stichting controleerde, bleek de directeur 119

duizend euro te hebben overgemaakt naar zijn privérekening, om een beslag op de bankrekening voor te zijn. Na enig aandringen betaalde de directeur het bedrag terug, met rente. Niet lang daarna leende de directeur vier ton van de VvE en lichtte de VvE en de raad van toezicht hierover niet in. De directeur wist de lening lang verborgen te houden. Toen die uitkwam, zei de Rechtbank Den Haag dat hij de vier ton plus de wettelijke handelsrente moest terugbetalen.

Oordeel

Volgens vaste rechtspraak (onder meer [AWB 13/823](#)) bestaat er in beginsel geen verificatieplicht bij het opstellen van een jaarrekening met een samenstellingsverklaring. De opdrachtgever is primair verantwoordelijk voor de juistheid van de informatie die is neergelegd in de jaarrekening met een samenstellingsverklaring. De accountant moet méér doen als er aanleiding bestaat om te twijfelen aan de juistheid of volledigheid van de verkregen informatie of als die informatie anderszins onbevredigend is. De accountant heeft ter aanvulling van zijn werkzaamheden het contract opgevraagd en in zoverre invulling gegeven aan bovenomschreven verificatieplicht. Hij had naar aanleiding van het leningcontract echter nader onderzoek moeten doen. Het ging namelijk om een flink bedrag, terwijl het contract namens beide partijen was ondertekend door dezelfde persoon. Onder deze omstandigheden is het niet uitgesloten dat hier fraude in het spel was.

De accountant heeft dat in zekere zin ook beseft, want naar aanleiding van het contract heeft hij in het handelsregister van de Kamer van Koophandel gecontroleerd of de directeur bevoegd was beide partijen te vertegenwoordigen bij dit contract. In de gegeven omstandigheden was dat onvoldoende, omdat uit het uittreksel van de inschrijving van de VvE blijkt dat de bevoegdheden van

de stichting om de VvE te vertegenwoordigen beperkt waren. De accountant heeft die beperkingen niet onderzocht en had de directeur moeten doorzagen over de leningsovereenkomst. Hij had met name moeten vragen of de raad van toezicht had ingestemd met het contract en de directeur bijvoorbeeld moeten voorstellen om de raad van toezicht te vragen het bestaan van het contract te bevestigen. Door in deze omstandigheden een samenstellingsverklaring af te geven bij de jaarrekening heeft de accountant in strijd gehandeld met de fundamentele beginselen van deskundigheid en zorgvuldigheid en professioneel gedrag.

Maatregel

Waarschuwing. ([AWB 14/847](#) en [14/337 Wtra AK](#))

- Tekenbevoegdheid directie grondig onderzoeken.

2.1.7 LENING PENNINGMEESTER AAN PENNINGMEESTER

- Leningen van penningmeester aan zichzelf zonder autorisatie en onderbouwing.

Feiten

Twee accountants controleerden de jaarrekeningen van een kennis- en onderzoekscentrum dat beroepsopleidingen verzorgt en adviezen geeft over technische bedrijfsvoering aan mkb-bedrijven.

De directeur van het centrum vertelde de accountants dat de penningmeester in de voorgaande jaren stelselmatig aanzienlijke bedragen had overgemaakt naar de bankrekeningen van hemzelf en zijn echtgenote respectievelijk enkele privécrediteuren. De penningmeester van het centrum had tegen de accountants gezegd dat de overboekingen samenhangen met een lening die het bestuur

aan hem had verstrekt. De accountants hebben deze 'leningen' als zodanig opgenomen in de jaarrekeningen over drie boekjaren. Bij al deze jaarrekeningen hebben zij goedkeurende verklaringen afgegeven.

Oordeel

Dat de autorisatie en onderbouwing bij de transacties ontbraken, wijst op de mogelijkheid van fraude. De accountants zeggen dat zij enkele overboekingen wel hebben gezien, maar erop vertrouwden dat de penningmeester de leningen zou terugbetalen en schriftelijk zou laten formaliseren door het bestuur. Een gesprek hierover met de penningmeester van het dagelijks bestuur is echter niet voldoende, temeer omdat de penningmeester zelf de begunstigde van de transacties was. De accountants hadden hierover contact moeten opnemen met het (dagelijks) bestuur.

Maatregel

Waarschuwing. ([12/2800](#) en [12/2801](#) Wtra AK)

- Contact opnemen met directie of bestuur als bestuurslid zichzelf onbevoegd een 'lening' uitbetaalt.

2.1.8 GEBREKKIG BETALINGSPROCES DEELNEMING

- Het betalingsproces bij een deelneming is slecht georganiseerd en de meerderheidsdeelneming heeft zelf de jaarrekening opgesteld.
- Het mogelijke cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de entiteit in aanmerking nemen bij de beoordeling van de materialiteit.
- Alleen steekproef doen in plaats van testen interne(fraude)beheersingsmaatregelen deelneming.

Feiten

Een internationale transportgroep bestond uit verschillende dochterondernemingen, twee minderheidsdeelnemingen en een 66-procents-deelneming in een Duitse GmbH. De groepsaccountant controleerde de jaarrekeningen van de dochters en de holding. Hij gaf over vijf boekjaren een goedkeurende verklaring af. Voor de meerderheidsdeelneming had hij geen controle-opdracht.

Toen de groepsaccountant werd opgevolgd door een kantoorgenoot bleken binnen de subadministratie crediteuren van de meerderheidsdeelneming twee bedragen als betaling afgeboekt door middel van memoriaalboekingen, waarbij de crediteurenfacturen niet waren 'afgeletterd'. De opvolger stelde hierover vragen aan de holding en de meerderheidsdeelneming.

Uit een aanvullend onderzoek bleek dat een trouwe medewerkster van de financiële administratie van de meerderheidsdeelneming jarenlang fraude had gepleegd. In tien jaar tijd verduisterde zij 427.571 euro door bedragen over te boeken naar haar eigen bankrekening of die van haar echtgenoot. Zij debiteerde deze bedragen op (omvangrijke) crediteuren van het bedrijf en schoof deze vervolgens via tussenrekeningen door op andere (omvangrijke) crediteuren. Om de fraude te verhullen, verwijderde zij journalposten.

De holding en de meerderheidsdeelneming dienden een klacht in tegen de eerste controlerend accountant, omdat hij de risico's van een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude niet juist had ingeschat. Ook had hij zijn controlewerkzaamheden onvoldoende aangepast aan de gesignaleerde onvolkomenheden in de betalingsprocedure bij de deelneming.

Desondanks had hij de geconsolideerde jaarrekeningen van de holding voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

Oordeel

De Accountantskamer geeft een uitgebreide uiteenzetting van de toepasselijke standaarden en verantwoordelijkheden. Om te beginnen is en blijft de opdrachtgever primair verantwoordelijk voor het ontdekken van fraude. Het enkele feit dat achteraf sprake blijkt van fraude betekent nog niet dat de controlerend accountant de beroeps- en gedragsregels heeft geschonden. Zo staat in NV COS 240 dat er vanwege “de inherente beperkingen van een controle een onvermijdelijk risico bestaat dat niet alle afwijkingen van materieel belang worden ontdekt, ook al is de controle adequaat opgezet en uitgevoerd conform de standaarden of richtlijnen”.

De groepsaccountant moet ervoor zorgen dat hij voldoende geschikte controle-informatie heeft om te kunnen concluderen dat de groepsjaarrekening vrij is van materiële afwijkingen die het gevolg zijn van fouten of fraude. Als hij niet steunt op het werk van andere accountants, zal hij - afhankelijk van het belang van de deelneming - moeten beslissen welke werkzaamheden hij uitvoert om de cijfers van die deelneming te bezien. Volgens NV COS 600 bepaalt de accountant aan de hand van een risico-inschatting wat en hoeveel hij doet. De accountant moet daarbij NV COS 315 volgen, waarin staat wanneer een risico significant is en wanneer de accountant bij de risico-inschatting géén rekening mag houden met de interne beheersingsmaatregelen die de organisatie heeft getroffen. Het risico van een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude is volgens NV COS 240 altijd een significant risico. Dat betekent dat een accountant - als bijvoorbeeld het betalingsproces bij de deelneming slecht is georganiseerd - bij de controle géén rekening kan houden met zijn

kennis of inschatting van de risicobeperkende interne beheersingsmaatregelen op groepsniveau. Anders gezegd: als de accountant een frauderisico identificeert, moet hij alles doen om zicht te krijgen op de risicobeperkende interne beheersingsmaatregelen bij de deelneming. Ook zal hij gegevensgerichte controles, waaronder detailcontroles, moeten uitvoeren die specifiek inspelen op dat risico en daarmee vaststellen of dat risico zich heeft gemanifesteerd. Hij mag daarbij alleen steunen op de interne beheersing van de deelneming als hij met een test heeft vastgesteld dat de desbetreffende interne beheersingsmaatregelen over het betrokken boekjaar daadwerkelijk effectief zijn.

Bij de beoordeling van de materialiteit moet de accountant rekening houden met het cumulatief effect. In NV COS 240 staat dat het bij (met name) werknemersfraude vaak gaat om kleine bedragen. In andere standaarden, zoals NV COS 530, staat dat de accountant moet onderzoeken wat de aard en oorzaak van de afwijkingen zijn en of er sprake is van een fout dan wel van opzet. Omdat de fraude een aantal jaren kan hebben geduurd, is het niet voldoende om bij het inschatten van het risico alleen te kijken naar de mogelijke fraudeomvang op jaarbasis. De vereiste professioneel-kritische instelling dwingt de accountant om ook het mogelijke cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de entiteit in aanmerking te nemen. Dit effect kan immers een veelvoud zijn van een mogelijke fraude-omvang die op jaarbasis niet materieel is, maar in een bepaald jaar cumulatief wel degelijk van materieel belang is. Volgens NV COS 320 kunnen de omstandigheden er bovendien toe nopen ook niet-materiële afwijkingen te evalueren als de accountant kijkt naar het effect op de financiële overzichten. Daarbij moet hij zowel de omvang als de aard van niet-gecorrigeerde afwijkingen in aanmerking nemen, net als de specifieke

omstandigheden waaronder die zich voordoen.

Hoe werken de standaarden uit in dit geval? Volgens de accountant werd de controle bij de geconsolideerde jaarrekening voor 70 tot 80 procent gedekt door de statutaire controles van de dochtervennootschappen. Alleen het 66,66-procentsbelang in de meerderheidsdeelneming moest nog worden gecontroleerd en daarvoor hanteerde de accountant een materialiteitsgrens van 1.160.000 euro.

De accountant had echter met een professioneel-kritische instelling moeten vaststellen dat er een significant risico bestond van een materiële afwijking als gevolg van fraude. De meerderheidsdeelneming was namelijk een relatief kleine organisatie, waarin de betalingen nog handmatig werden gedaan, terwijl elektronisch betalen “ook in Duitsland” al lang gebruikelijk was. De accountant had dus:

- moeten begrijpen dat het frauderisico hier, juist ook vanwege het cumulatief effect, significant was;
- de meerderheidsdeelneming daarom moeten controleren volgens de paragrafen 26 en 27 van NV COS 600.

Een extra reden om een controle uit te voeren bij de meerderheidsdeelneming – ook al was dat contractueel niet nodig - was dat de meerderheidsdeelneming zelf de jaarrekening had opgesteld. De accountant had dus de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de fraude moeten testen en gegevens- en risicogerichte controles moeten uitvoeren.

De accountant heeft echter alleen een beperkte steekproef gedaan bij de inkoopfacturen, betalingen en reisdossiers. En die was voornamelijk gericht op autorisatie. Deze steekproef leverde volstrekt onvoldoende controle-informatie op om het frauderisico

tot een aanvaardbaar niveau te brengen. De accountant heeft weliswaar systeemgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Maar gezien de aard van de transactiestromen, de interne beheersingsmaatregelen en de omzet van ongeveer twintig miljoen euro waren die te gering. De extra controlewerkzaamheden die de accountant naar eigen zeggen heeft uitgevoerd, waren niet specifiek gericht op eerdergenoemd frauderisico en waren onvoldoende.

Conclusie

De controlemaatregelen waren dus onvoldoende om goedkeurende controleverklaringen af te geven. Gezien het cumulatierisico was de fraude niet zo gering dat die de getrouwheid van de geconsolideerde jaarrekening onberoerd liet. Ook kan een accountant zich in dit geval niet verschuilen achter het ontbreken van een controle-opdracht.

De accountant heeft (de paragrafen 26 en 27 van) NV COS 600 niet toegepast, is onvoldoende professioneel-kritisch geweest en heeft daardoor in strijd gehandeld met het deskundigheids- en zorgvuldigheids- c.q. het vakbekwaamheids- en zorgvuldigheidsbeginsel. Op basis van de gebrekkige controle had hij geen (goedkeurend) oordeel mogen afgeven.

Dat NV COS 600 nog niet van toepassing was in het boekjaar 2009 maakt niet uit. Ook toen had de accountant het frauderisico professioneel-kritisch en met de nodige diepgang moeten onderzoeken.

Maatregel

Berisping. (16/475 Wtra AK)

- Zorgen voor voldoende geschikte controle-informatie om te kunnen concluderen dat de groepsjaarrekening vrij is van materiële afwijkingen.
- Aan de hand van een risico-inschatting de inhoud en omvang van de controlewerkzaamheden bepalen.
- Bij het identificeren van een fraude-risico bij de deelneming alles doen om zicht te krijgen op de risico-beperkende interne beheersingsmaatregelen.
- Het mogelijke cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de entiteit in aanmerking nemen bij de beoordeling van de materialiteit.

2.1.9 GEBREKKIGE UREN-ADMINISTRATIE EN ONTBREKENDE INDICATIE-BESLUITEN IN THUISZORG

- Gebrekkige urenadministratie in de zorgsector.
- Ontbrekende indicatiebesluiten voor zorgverlening.

Feiten

Een thuiszorgbureau sloot overeenkomsten met zorgkantoren en maakte productieafspraken met de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa). Een accountant gaf accountantsverklaringen af bij de nacalculaties van drie zorgkantoren. Volgens het *Controleprotocol Nacalculatie 2009* van de NZa moest de accountant vaststellen of het totaalbedrag dat de zorgaanbieder had gedeclareerd juist was. Daarvoor moest de accountant in ieder geval vaststellen dat de gedeclareerde zorg feitelijk was geleverd aan de verzekerde en dat de verzekerde beschikte over een geldig

indicatiebesluit. In de accountantsverklaringen stond een oordeel met beperking. Drie zorgkantoren hadden namelijk geen adequate urenregistratie van de medewerkers op cliëntniveau. Daardoor had de accountant niet voldoende geschikte controle-informatie om te kunnen vaststellen dat de gedeclareerde zorg feitelijk aan de cliënt was geleverd. Ook ontbraken de indicatiebesluiten van een aantal cliënten. De accountant kon daarom niet vaststellen of er eventueel correcties nodig waren. Enige tijd later gaf zij een goedkeurende verklaring af bij de jaarrekening van het thuiszorgbureau, dat een contract had met deze zorgkantoren.

Eén van de zorgkantoren liet een onderzoek instellen naar aanleiding van misstanden bij het bureau.

Toen bleek dat het thuiszorgbureau veel meer zorg had gedeclareerd dan daadwerkelijk was geleverd, begonnen de Inspectie SZW en de Fiod ook een onderzoek. De Inspectie SZW vorderde afgifte van het controle-dossier. De Fiod hoorde onder anderen de accountant als verdachte. Het Openbaar Ministerie besloot de accountant echter niet te vervolgen.

De opvolgend accountant gaf vóór het onderzoek van de Inspectie een verklaring van oordeelonthouding af bij de geconsolideerde jaarrekening van de moedervereniging van het thuiszorgbureau vanwege gereede twijfel over de continuïteit. Het thuiszorgbureau werd daarna failliet verklaard. De bestuurder van het bureau werd veroordeeld wegens fraude. Hij had niet-gewerkte uren in rekening gebracht en duurde zorg gedeclareerd dan was geleverd.

Oordeel

Bij het afgeven van een oordeel met beperking had de accountant onvoldoende informatie om te concluderen dat de nacalculaties geen afwijking van materieel belang bevatten.

Uit het controleprotocol en de NZa-circulaire kan niet ondubbelzinnig worden opgemaakt welke betekenis de bevestigingen van de administrateur hebben waarop de accountant steunde. In het controleprotocol wordt als procedurestap voorgeschreven dat het zorgkantoor het nacalculatieformulier 2009 controleert en na akkoordbevinding ondertekent. Het zorgkantoor maakt bij de vaststelling van het totaalbedrag van de gedeclareerde productie, de kapitaallasten en overige calculeerbare onderdelen 2009 gebruik van de accountantsverklaring en het nacalculatieformulier 2009. Bij onduidelijkheden over de verklaring zoekt het zorgkantoor afstemming met de accountant.

Gezien deze formuleringen ligt het voor de hand dat de accountant alleen betekenis toekent aan een akkoordverklaring door het zorgkantoor. De bevestiging van een administrateur is geen akkoordverklaring. In de e-mailberichten van de administrateur stond ook niet dat het zorgkantoor de juistheid en volledigheid van de nacalculaties bevestigde of daarmee akkoord ging. Uit deze berichten kan hooguit worden afgeleid dat de nacalculaties als 'definitief' werden aangemerkt. Wat daaronder verstaan moet worden, blijft echter onduidelijk. Maar zelfs als de accountant de e-mailberichten had mogen opvatten als akkoordverklaringen, dan had zij daarop niet mogen afgaan. Zij had nadere informatie moeten vergaren om er zeker van te zijn dat de zorgkantoren instemden met de nacalculaties. Zo had zij bijvoorbeeld aan de zorgkantoren kunnen vragen de bevestigingen ook aan haar te sturen. Dat een medewerker van één van de zorgkantoren haar vertelde dat het zorgkantoor geen aanleiding zag om niet te betalen, staat niet vast, omdat er niets over is vastgelegd in het controledossier, terwijl dit volgens NV COS 230 wel had moeten.

Er is niet aangetoond dat de accountant de signalen van fraude onvoldoende serieus

heeft genomen en de fraude daardoor niet heeft ontdekt. De accountant had weliswaar geconstateerd dat de urenadministratie gebrekkig was en van een aantal cliënten de indicatiebesluiten ontbraken. Dat hoefde echter niet per se te wijzen op vervalsing of wijziging van administratieve gegevens. Ook als de accountant wel adequate en voldoende controle-informatie over de gewraakte post had gehad, had zij de vervalsingen of fraude niet per se moeten ontdekken of onderkennen. De Accountantskamer legt een maatregel op voor de andere feilen.

Maatregel

Berisping (nog niet definitief).

(16/1304 Wtra AK)

- Zorgen voor adequate en voldoende controle-informatie.

2.1.10 SALARISADMINISTRATIE EN FACTUREN INCOMPLEET, OPNAMES EN STORTINGEN IN PRIVÉ

- De salarisadministratie en de verkoopfacturen zijn niet compleet.
- De loonstroken van een werknemer vertonen steeds verschillende bedragen.
- Er worden vrijwilligersvergoedingen betaald aan personen die ook zorg ontvangen.
- In de losse stukken van de administratie zitten nota's van twee administratiekantoren, maar je ontvangt zelfs geen aanzet voor een boekhouding c.q. salarisadministratie.
- Er wordt meer omzet gemaakt dan is gefactureerd.
- Uit de opgevoerde kosten blijkt niet direct welke dienst is geleverd en wat de onderneming heeft gedaan.
- De vennoten van de onderneming doen veel privé-opnames en stortingen.

- Een vennoot had in het verleden belastingproblemen, omdat hij verkeerde aanvragen zorgtoeslag en huurtoeslag had ingediend.
- Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon.
- De ontvangen gelden zijn afkomstig uit onduidelijke, onwaarschijnlijke of onvoldoende gedocumenteerde bronnen.

Feiten

Een half jaar nadat een registeraccountant een eigen praktijk begon, kwam het BFT op de koffie voor een regulier onderzoek. In vier van de acht cliëntendossiers constateerde het bureau overtredingen van de Wwft-bepalingen over cliëntenonderzoek. In het dossier van een (thuis)zorgbedrijf ontdekte het bureau bovendien een ongebruikelijke transactie die de accountant niet (tijdig) had gemeld aan de FIU-Nederland.

Het bedrijf had de accountant opgedragen om van allerlei losse stukken de administratie op te stellen. Volgens het handelsregister waren de vennoten van het bedrijf op 31 maart 2009 begonnen met het verlenen van (thuis)zorg aan ouderen. De mannen waren ongeveer vijftig jaar oud en hadden een buitenlandse nationaliteit. De accountant wist dat een van hen de laatste jaren niets met het verlenen van (thuis)zorg aan ouderen van doen had gehad. De accountant heeft de andere vennoot nooit ontmoet of gesproken, maar meende te weten dat die een buitenlandse arts was. Welk beroep en/of welke werkzaamheden hij in Nederland had uitgeoefend? Geen idee!

Twee weken na ontvangst van het BFT-conceptrapport meldt de accountant een ongebruikelijke transactie van het zorgbedrijf bij de FIU-Nederland. Maar het BFT vindt dat te laat en beklaagt zich bovendien over het verzuimde cliëntenonderzoek in vier dossiers.

Cliëntenonderzoek

Volgens artikel 33 lid 1 en 3 van de Wwft moet de accountant bij het cliëntenonderzoek de persoonsgegevens vastleggen nadat hij de cliënt heeft geïdentificeerd en de identiteit heeft geverifieerd. De accountant erkende dat hij in de beginfase van zijn kantoor op dit punt in gebreke is gebleven.

Melding

Het BFT zag de volgende aanwijzingen voor ongebruikelijke transacties:

- de accountant beschikte niet over de volledige salarisadministratie en de verkoopfacturen waren niet compleet;
- de loonstroken van een werknemer vertoonden steeds verschillende bedragen;
- er werden vrijwilligersvergoedingen betaald aan personen van wie de naam ook voorkwam bij de 'omzet thuiszorg' en die dus blijkbaar zowel zorg ontvingen als verleenden als vrijwilliger;
- in de losse stukken van de administratie zaten nota's van twee administratiekantoren, terwijl de accountant zelfs geen aanzet van een boekhouding c.q. salarisadministratie ontving;
- uit de opgestelde administratie kwam een omzet van 31.190,57 euro naar voren, maar de verstuurd facturen voor de omzet waren niet compleet;
- uit de opgevoerde kosten bleek niet direct welke zorg er was verleend en welke activiteiten de onderneming daadwerkelijk had uitgevoerd;
- er waren veel privé-opnames en stortingen van de vennoten;
- één van de vennoten had voorheen belastingproblemen, omdat hij verkeerde aanvragen zorgtoeslag en huurtoeslag had ingediend.

Deze feiten en omstandigheden komen overeen met vier meldingsindicatoren. Ook had de accountant moeten zien dat het bedrijf transacties uitvoerde die ongebruikelijk waren omdat ze niet pasten in de normale

beroeps- of bedrijfsuitoefening en de firmanten hiervoor geen acceptabele verklaring konden geven (Voorbeeld D1 uit de Wwft-Leidraad voor accountants).

Verder waren de transacties ongebruikelijk vanwege hun omvang, aard, frequentie of uitvoering (voorbeeld D2 uit de leidraad) en vermengden de vennoten zakelijk en privé op een ongeoorloofde manier (voorbeeld D9). Ook het betaalverkeer vertoonde een ongebruikelijk patroon, terwijl de gelden afkomstig waren uit onduidelijke, onwaarschijnlijke of onvoldoende gedocumenteerde bronnen (voorbeeld E3).

De accountant had een Wwft-melding moeten doen toen hij ten behoeve van de aangiften inkomstenbelasting door de vennoten - naar eigen zeggen zo goed en zo kwaad als het kon - de stukken van de firma had verwerkt tot een administratie. Hij had niet moeten wachten met de melding tot hij het concept-rapport van het BFT had ontvangen.

De accountant verklaarde dat hij de gebrekkige kennis van de Nederlandse taal en het administratieve onvermogen van beide vennoten als oorzaak van de ongebruikelijke toestand zag en geen diepgaand onderzoek had gedaan, omdat hij te goeder trouw was en "misschien heel erg naïef".

Maatregel

Waarschuwing. (14/2009 Wtra AK)

- Leg bij het cliëntenonderzoek de persoonsgegevens vast nadat je de cliënt hebt geïdentificeerd en diens identiteit hebt geverifieerd.
- Doe een Wwft-melding als uit de samengestelde administratie ongebruikelijke transacties naar voren komen en wacht niet tot het BFT met conclusies komt.
- Wees ook professioneel-kritisch als de cliënten de Nederlandse taal niet goed kunnen spreken en administratief niet handig zijn.

2.1.11 STRUCTUREEL NEGATIEVE KAS, VERKOOP BUITEN KASSA OM

- Een omvangrijk negatief kassaldo in een niet sluitende administratie (ook al is dat bij de cliënt niet ongebruikelijk).
- De cliënt verzwijgt substantiële omzet bij de ob-aangifte.
- De cliënt rommelt met het btw-tarief.
- In de onderneming van de cliënt gaat veel contant geld om.
- De cliënt zegt dat hij sommige verkopen niet altijd aanslaat op de kassa.
- De administratie die de cliënt aanlevert, is structureel incompleet.
- De cliënt doet kennelijk veel bankopnames en aansluitende bankstortingen, maar verantwoordt die niet steeds in de administratie.
- Pogingen om de cliënt 'op te voeden' hebben geen effect.
- De in de ob-aangiften verantwoorde inkoop sluit niet aan bij de verkoop over diezelfde periode.
- De 'behaalde' omzet moet worden gereconstrueerd aan de hand van geschatte gemiddelde marges op inkoop.

Feiten

Een accountant deed de boekhouding en belastingaangiften voor een afhaal-toko. De politie begon een strafrechtelijk onderzoek naar de uitbater van de toko, die werd verdacht van witwassen en ondergronds (hawala)bankieren. De politie hield de cliënt aan, doorzocht de bedrijfsruimte van de toko en nam een computer en stukken in beslag. Op de computer stonden documenten waarin ontvangsten en uitgaven waren opgenomen.

De politie beval het kantoor van de accountant om het kasboek van de cliënt uit te leveren. De accountant stuurde met enige vertraging

twee kasboeken toe. De politie stelde vast dat in de aangeleverde kasboeken:

- 46.355,93 euro meer aan omzet stond dan bleek uit de stukken die in beslag waren genomen bij de cliënt;
- meer stortingen op de bankrekening waren verantwoord dan de cliënt had geadministreerd;
- ook opnames van de bankrekening waren weergegeven;
- geen negatieve kas meer te zien was, terwijl uit inbeslaggenomen stukken bleek dat er een negatief kassaldo van ruim 74 mille bestond.

Tijdens zijn verhoor zei de accountant onder meer tegen de politie: "Ik doe de werkzaamheden niet zelf, dat doet een collega. De cliënt komt maandelijks langs met een ordner met kasafslagen en documenten enz. Hij stuurt per maand een Excel-document op. (...) Er zijn (...) zoveel correcties op, dat het eigenlijk geen kasboek is. Het is meer een overzicht van alle documenten die hij in een spreekwoordelijke schoenendoos (maandelijks) aanlevert. (...) Er zijn echter ook documenten (sic) die niet per kas betaald zijn, maar wel in het Excel-document zijn opgenomen. Er zijn echter ook uitgaven geweest die niet in de kas (sic) stonden, zoals bankstortingen en contant betaalde lonen." Volgens de accountant stelde de medewerkster van het kantoor de kasboeken "...eigenlijk ver achteraf" op. Toen de politie de stukken opvroeg, waren die nog niet helemaal af. "Na uw vraag hebben we alles afgemaakt."

Nee, ze hadden niet alles kunnen controleren. "Volgens mij missen we nog een Amex overzicht en het moet nog doorgesproken worden met de cliënt." Het kantoor deed maandelijks btw-aangifte "op basis van de maandelijks Excel-bestanden van de cliënt". De accountant had de kasboeken "effe snel" bekeken, voordat hij ze naar de politie stuurde. "Ik heb ze niet gecontroleerd ..."

Discrepancies tussen de btw-aangiften en de kasboeken waren er zeker. Maar hij stuurde aan het einde van het jaar een suppletie-aangifte nadat een en ander was gecontroleerd en besproken met de klant en er duidelijkheid bestond over de kasontvangsten. Tussentijdse correcties werden er volgens hem niet doorgevoerd. De negatieve kas kon hij niet verklaren. “Een negatieve kas kan niet.”

In de kasboeken die hij aan de politie gaf, waren bepaalde inkopen lager dan in de kasboeken van dezelfde maanden die de politie eerder aantrof in de computer. Een collega van de accountant had die correcties gemaakt “op basis van de bankgegevens”.

De accountant bleek “echt verbaasd” dat de helft van de bankopnames niet terug te vinden was in de kasstukken. Hij had zijn medewerkster opgedragen een extra kolom te maken om de correcties van het kantoor zichtbaar te maken. Maar die kolom vertoonde onverklaarbare discrepanties met “wat we net gezien hebben”.

De politie concludeerde dat in tien maanden tijd fiscaal ruim 96 duizend euro minder was aangegeven dan vermeld stond in het kasboek dat de accountant had bewerkt. Als je uitging van de stukken van de cliënt bedroeg de zwarte omzet zelfs bijna 170 duizend euro. De accountant en zijn kantoor hadden nooit een suppletieaangifte btw ingediend, ook al zei de accountant tegen de rechercheur van wel. Het kantoor van de accountant meldde pas na het verhoor dat in de toko een negatief kassaldo bestond.

Het OM trof schikkingen met de eigenaar van de toko over de boete en de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel.

Oordeel

Kasboek op basis van schattingen

Na het politiebevel om ‘het kasboek van de

cliënt’ uit te leveren, heeft de accountant zijn medewerkster opgedragen de kasadministratie sluitend te maken. Dat gebeurde louter op basis van schattingen, zo gaf de accountant toe. De accountant kon daarom niet menen dat de aanpassingen zouden leiden tot een waarheidsgetrouw beeld van de vermogenspositie van de cliënt.

Aanpassen brondocumenten

De accountant heeft niet tegen de politie gezegd en ook niet expliciet in de overgelegde kasadministratie duidelijk gemaakt dat hij (of zijn kantoor) de omzetgegevens die de cliënt aanleverde heeft verhoogd om het negatieve kassaldi op te heffen. Dat hij de aanpassingen in de omzet heeft genoteerd in een aparte kolom betekent niet dat hij voldoende transparant is geweest. Zeker niet, nu de accountant heeft erkend dat ongeveer een kwart van de aanvullingen niet in die kolom staat, maar is verwerkt in reguliere, specifieke omzetposten. De accountant was daarom betrokken bij informatie waarvan hij wist dat die materieel niet juist en volledig was en die kon worden ervaren als misleidend. Hij heeft de politie niet ingelicht over de onjuistheid, de onvolledigheid en de misleiding. Of hij nu wel of niet de intentie had om het onderzoek door de politie te frustreren en de waarheidsvinding te bemoeilijken, maakt niet uit.

Ob-aangiften

Op basis van de omzetgegevens die de cliënt aanleverde, zijn de aangiften omzetbelasting ingediend. De accountant wist dat die gegevens op zijn minst onvolledig en daardoor onjuist waren. Daardoor heeft hij in strijd gehandeld met de *Wet op de omzetbelasting 1968* en de *Algemene wet inzake rijksbelastingen*.

Er is fiscaal ongeveer 96 mille minder omzet aangegeven als je uitgaat van de gegevens van de cliënt en bijna 170 duizend euro als je uitgaat van de door de accountant gecorrigeerde gegevens. Er is vanaf het begin nooit

een suppletieaangifte omzetbelasting ingediend om de te laag opgegeven omzet te corrigeren. De gecorrigeerde omzet werd geboekt als 'omzet tabak' zolang daarvoor een nultarief gold. Toen voor tabak het 21 procent-tarief ging gelden, werd de extra omzet anders verantwoord.

De accountant had met de belastinginspecteur moeten overleggen over de situatie. Door dit na te laten heeft hij met de aangiften een onjuiste voorstelling van zaken gegeven en voorkomen dat de Belastingdienst de cliënt in de smiezen kreeg.

Melding

Hoewel er bijna structureel een (omvangrijk) negatief kassaldo bestond en het bestaan van een negatieve kas een subjectieve indicator is, heeft de accountant pas veel later een Wwft-melding gedaan. Achteraf gezien had hij een en ander beter eerder kunnen melden, vond de accountant. Maar aan de andere kant vond hij een permanente negatieve kas bij de toko plausibel en had hij naar eigen zeggen verder geen redenen om aan de integriteit van de cliënt te twifelen.

Dat een negatieve kas bij een cliënt niet ongebruikelijk is, maakt het nog geen gebruikelijke transactie. Bovendien kon de accountant niet uitsluiten dat de negatieve kas samenhang met crimineel handelen inclusief witwassen. De accountant had veel eerder een melding moeten doen, want hij wist dat:

- in de onderneming van de cliënt veel contant geld omging;
- de cliënt hem drie jaar daarvoor al had gezegd dat hij verkochte telefoonkaarten niet steeds op de kassa aansloeg;
- de (aangeleverde) administratie van de cliënt structureel incompleet was;
- de cliënt kennelijk veel bankopnames en aansluitend bankstorting deed, die niet steeds in de administratie werden verantwoord;
- het 'opvoeden' van de cliënt geen effect had;
- de in de ob-aangiften verantwoorde inkoop ad 1.502.000 euro niet aansloot bij de verkoop over diezelfde periode ad 1.494.000 euro;
- hij de 'behaalde' omzet reconstrueerde aan de hand van geschatte gemiddelde marges op inkoop.
- Hier geldt dan ook de indicator van 'administratieve systemen die door hun ontwerp of opzettelijk geen adequate mogelijkheid bieden transacties te volgen of voldoende bewijs te leveren'.

Maatregel

Tijdelijke doorhaling voor vier maanden.
(14/3059 Wtra AK)

- Licht de politie in als die de cliënt verdenkt en de cliënt jou onjuiste, onvolledige en misleidende gegevens verstrekt.
- Dien alleen een aangifte omzetbelasting in als je weet dat de verstrekte gegevens volledig, juist en bevredigend zijn.
- Overleg met de belastinginspecteur als de cliënt geen suppletie-aangiften doet.
- Doe bijtijds een melding van een negatieve kas.

2.1.12 MEDIABERICHTEN OVER BANDEN MET BENDE

- De cliënt geeft aan dat zij 27 huurpanden bezit, maar die worden niet vermeld in de ib-aangifte.
- De cliënt heeft alle aandelen in een club, maar die worden niet vermeld in de ib-aangifte.
- De Fiod treft veel contant geld aan bij de cliënt thuis (mogelijk 158 duizend euro).
- De cliënt heeft ruim drieënhalve ton van de rekening van de vennootschap gehaald.
- Volgens de ib-aangifte heeft de cliënt geen bank- of spaarsaldi.
- Volgens de ib-aangifte ontvangt de cliënt geen salaris uit het bedrijf.
- Het kasboek vertoont onduidelikheden, zoals een negatief kassaldo en meer contante pin-opnames dan er als omzet is geboekt.
- De administratie is chaotisch en moeilijk compleet te krijgen.
- Er zijn onduidelijke geldleningen en schuldbekentenissen tussen de cliënt en derden.
- Veel leningen worden als privéleningen geboekt in rekening-courant met de cliënt.
- Volgens mediaberichten wordt de cliënt ervan verdacht de stroman/strofvrouw te zijn van een schijnonderneming van een crimineel.
- De politie verhoort u daarom.

Feiten

Een registeraccountant boekte voor een Chinees/Japans restaurant de salaris- en financiële administratie in, stelde de jaarrekeningen samen en verzorgde de belastingaangiften vpb en ib. Het restaurant was in handen van een holding, waarvan een vrouw de aandelen had. Die holding had ook de aandelen van een bv die een horecaclub exploiteerde.

In de media verschenen berichten over een Japans restaurant, dat banden had met een Chinese bende. De bende zou zich bezig hebben gehouden met mensensmokkel, geweldsmisdrijven, identiteitsfraude, witwassen en internationale handel in soft- en harddrugs. Het restaurant in kwestie was de klant van de accountant. Volgens de berichten was de cliënt 'een strofvrouw voor de hoofdverdachte'. Die hoofdverdachte was een 34-jarige buitenlander, die achter de schermen de uitbater zou zijn van de club en het restaurant.

De politie kwam langs bij de accountant om alle originele bescheiden van de holding en haar vennootschappen te vorderen. De accountant praatte met de vrouw over de inval en stelde diverse vragen over haar vermeende betrokkenheid bij illegale activiteiten. Toen de vrouw uitlegde dat zij niet bij zulke activiteiten betrokken was, concludeerde de accountant dat hij de opdracht kon continueren en dat er geen ongebruikelijke transactie was die hij op basis van de Wwft zou moeten melden. Een verslag van het gesprek en zijn afwegingen legde de accountant vast in een notitie. Een maand later stak de accountant zijn licht op bij de strafrechtadvocate van de vrouw. De advocate zei hem dat er geen feitelijke basis was om de vrouw te verdenken. De accountant maakte hiervan een aantekening. De politie hoorde de accountant als getuige in het onderzoek naar onder anderen zijn cliënt. De accountant legde een verslag van het verhoor vast in een aparte notitie.

Nadat de vrouw de aandelen in de horecaclub had verkocht, kwam het BFT langs bij de accountant voor een onderzoek. In het dossier van de vrouw zag de toezichthouder enkele ongebruikelijke transacties. Desgevraagd zei de accountant dat hij de verdachte vriend kende via de vrouw, maar dat deze geen cliënt was van zijn kantoor. Hij vond dat hij voldoende

had gedaan om vast te stellen of zijn cliënte was betrokken bij de kwestie door navraag te doen bij haar en bij haar advocaat. Gezien zijn ervaringen met de vrouw concludeerde hij dat zij niets te maken had met de strafzaak. Aan de politie had hij de hele administratie, de back up van het boekhoudpakket en de originele stukken gegeven.

Burgemeester en wethouders trok weliswaar de Drank- en Horecawet-vergunning in, omdat de vrouw van 'slecht levensgedrag' was en het restaurant een schijnonderneming. Maar toen de vrouw daartegen bezwaar maakte, was de bezwaarschriftencommissie het in haar advies met de vrouw eens dat het nog niet vaststond dat de holding en de cliënte persoonlijk betrokken waren bij de vermeende strafbare feiten. De commissie adviseerde het bezwaar tegen de intrekking gegrond te verklaren. Ook al stond in dat advies wel dat uit onderzoek van de Regionale recherche-dienst naar voren was gekomen dat zowel het restaurant als de cliënte betrokken waren bij de bende. Terwijl in haar woning een geluiddemper en 23 patronen, een geringe hoeveelheid verdovende middelen en een grote som cash geld waren aangetroffen. De vrouw was volgens de recherche echter niet degene die de uiteindelijke beslissingen nam. De bezwaarcommissie nam de verdenking serieus, maar was niet overtuigd van de betrokkenheid van de holding en de cliënte. Dat de politie hennepkwekerijen had aangetroffen in twee woningen die de vrouw verhuurde, vond de commissie onvoldoende om van slecht levensgedrag te spreken. Ook dat de bestuursrechter haar had aangemerkt als overtreder was geen bewijs dat de vrouw persoonlijk bij die hennepkwekerijen was betrokken. De accountant wees het BFT er nog op dat de vrouw in de bezwaarprocedure had aangegeven dat zij 27 panden in de verhuur had toen de eerste hennepkwekerij werd ontmanteld en dat zij onmogelijk al die panden kon controleren.

Volgens het BFT had de accountant echter de Wwft-bepalingen over cliëntonderzoek en de meldplicht overtreden en geen aanvullend onderzoek gedaan naar aanleiding van de aanwijzingen van fraude of onwettig handelen. In het dossier was ook niets te vinden over:

- zijn vragen naar de betrokkenheid van de vrouw;
- de redenen voor de politie-invalen bij het restaurant en bij haar thuis;
- de vragen over de grote hoeveelheden contant geld en de illegale werknemer die de politie aantrof in het restaurant.

Na het BFT-bezoek meldde de accountant bij de FIU-Nederland dat bij een inval in het huis van "een cliënt (...) een geluiddemper en 23 patronen waren aangetroffen, alsmede een geringe hoeveelheid verdovende middelen en een grote som contant geld (mogelijk 158.000 euro's)". Toen de cliënte werd veroordeeld tot tien maanden celstraf voor het faciliteren van de criminele activiteiten van de hoofdverdachte zegde de accountant de opdracht van de vrouw en haar vennootschappen op en deed hij een aanvullende melding bij de FIU-Nederland. Het BFT had toen al lang en breed een tuchtklacht tegen de accountant ingediend.

Oordeel

Melding

Dat de politie wellicht meer informatie had dan de accountant ontsloeg hem niet van de meldingsplicht. Het was namelijk niet uitgesloten dat het politieonderzoek zich op andere aspecten richtte dan de vraag of er sprake is of was van een ongebruikelijke transactie in de zin van de Wwft.

Dat de FIU-Nederland slechts vijf ongebruikelijke transacties als verdacht heeft aangemerkt, maakte de resterende elf ongebruikelijke transacties nog niet gebruikelijk. De accountant heeft niet de juiste afweging gemaakt bij het

aanvankelijk achterwege laten van de melding. Volgens de Hoge Raad (03511/06) is een vermoeden van fiscale fraude voldoende om je af te vragen of een transactie wellicht verband houdt met witwassen. Het is niet de taak van de accountant om te beoordelen of de transactie verdacht was maar of die ongebruikelijk was. Dat doet hij aan de hand van de vastgestelde indicatoren (artikel 15 Wwft).

Als de objectieve indicator - meer dan vijftien mille betaald in contanten, cheques aan toonder of soortgelijke betaalmiddelen - niet ter zake doet, moet de accountant een subjectieve afweging maken. Hulpmiddelen daarvoor zijn de Leidraad en de guidelines uit bijlage 2 bij die leidraad. Die bevatten een onvolledige lijst met voorbeelden die niet kan worden gebruikt als checklist. Het BFT zag in zijn conceptrapport tien subjectieve indicatoren, waarin de accountant aanwijzingen had moeten zien voor een of meer ongebruikelijke transacties bij het restaurant:

- de vrouw had aangegeven dat zij 27 huurpanden bezat, maar die stonden niet in de ib-aangifte die de accountant opstelde;
- de vrouw had alle aandelen in de club, maar die stonden niet in de ib-aangifte die accountant opstelde;
- de Fiod zou veel contant geld bij de vrouw thuis hebben aangetroffen; de accountant noemde in zijn uiteindelijke melding bij de FIU-Nederland een mogelijk bedrag van 158 duizend euro;
- de vrouw had ruim drieënhalve ton van de rekening van de vennootschap gehaald;
- volgens de ib-aangifte had de vrouw geen bank- of spaarsaldi en had zij geen contant geld thuis;
- volgens de ib-aangifte over 2009 en 2010, die de accountant had opgesteld, ontving de vrouw geen salaris uit het restaurant;
- het kasboek vertoonde onduidelijkheden; zo was er bijvoorbeeld een negatief kas-saldo en was meer gepind dan als omzet was geboekt;
- de administratie was chaotisch en moeilijk compleet te krijgen;
- er waren onduidelijke geldleningen en schuldbekentenissen tussen de vrouw en derden; veel leningen waren uiteindelijk als privéleningen geboekt in rekening-courant met de vrouw;
- de verdenking bestond dat de vrouw een strovrouw was en het restaurant een schijnonderneming.
- Nadat de accountant het conceptrapport van het BFT had gelezen, had hij meteen een melding moeten doen.

In hoger beroep zegt het College van Beroep voor het bedrijfsleven dat de accountant meteen had moeten melden dat:

- de vrouw ruim 350 duizend euro in rekening-courant had onttrokken aan het bedrijf;
- er onduidelijke geldleningen en schuldbekentenissen bestonden tussen de vrouw en derden;
- waarvan er uiteindelijk veel geboekt zijn als privéleningen in rekening-courant;
- de Fiod een grote som contant geld bij de vrouw thuis heeft aangetroffen.

De accountant moet zich een professioneel oordeel vormen over de vraag of een transactie een ongebruikelijk karakter heeft of niet. Zo ja, moet hij de transactie melden. Dat een opsporingsdienst al van die ongebruikelijke transactie op de hoogte is, ontslaat hem niet van zijn meldingsplicht. De accountant moet ook niet gaan speculeren over de richting van het opsporingsonderzoek, over de informatie die de opsporingsdienst vermoedelijk al heeft en welke informatie andere instanties hebben over de kwestie.

Dat de FIU-Nederland elf van de zestien uiteindelijk gemelde transacties niet heeft aangemerkt als verdacht, is een terugblikredenering. Op het moment dat hij kennisnam van de feiten kon de accountant nog niet

weten hoe de FIU de meldingen zou waarderen. Ook als de ongebruikelijke transacties niet direct gerelateerd zijn aan de werkzaamheden van de accountant moeten deze worden gemeld. Het college heeft in de coffeeshop-uitspraak van 2015 (13/2906 Wtra AK) gezegd dat je niet moet wachten met melden tot je concrete aanwijzingen hebt, maar iedere ongebruikelijke transactie moet melden waarvan je vermoedt dat die verband kan houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Verder had de accountant de cliëntrelatie niet moeten voortzetten nadat hij had gehoord dat zij werd verdacht van strafbare feiten.

Hij heeft niets vastgelegd over zijn afwegingen om een Wwft-melding achterwege te laten. Vastleggen in het programma 'CaseWare' is onvoldoende.

Maatregel

Berisping. (AWB 15/43 en 14/822 Wtra AK)

- Meld een transactie als je op grond van jouw professioneel oordeel meent dat die een ongebruikelijk karakter heeft.
- Meld een ongebruikelijke transactie ook als de Fiod of politie daarvan al op de hoogte is.
- Meld ongebruikelijke transacties ook als je nog geen concrete aanwijzingen hebt.
- Meld iedere ongebruikelijke transactie waarvan je vermoedt dat die verband kan houden met witwassen of financiering van terrorisme.
- Meld ongebruikelijke transacties ook als die niet direct gerelateerd zijn aan de accountantswerkzaamheden.
- Leg alle overwegingen omtrent mogelijk ongebruikelijke transacties vast in het dossier.
- Verbreek de relatie met de cliënt als deze wordt verdacht van (betrokkenheid bij) strafbare feiten.

Zie voor AO/IB ook de paragrafen 2.2.2, 2.2.7 en 2.4.4.

2.2 CONTANTEN EN KAS

Contante kasstromen en stortingen nopen bijna altijd tot nader onderzoek. Niet alleen bij gedoogde coffeeshops, maar ook bij abortusklinieken, plantengroothandels, administratiekantoren en beleggingsfondsen.

2.2.1 *COFFEESHOP ZONDER INKOOP- EN KASADMINISTRATIE*

- Entiteiten die zich met gedoogde en tegelijk buitenwettelijke activiteiten inlaten.
- Kassaldo bij coffeeshop dat voorhanden is in de vorm van liquide middelen.
- Inkoopadministratie en kasadministratie ontbreken.
- Vijftig kilo wiet in voorraad (met een waarde van ongeveer 250 duizend euro).
- Bijna drie ton aan contanten bij cliënt aanwezig.

Feiten

Een administratiekantoor deed de inkoop- en voorraadadministratie van een coffeeshop. Een accountant stelde de jaarstukken samen en gaf een samenstellingsverklaring af over twee boekjaren. Bij een boekenonderzoek stelde de Belastingdienst vast dat de kasadministratie ontbrak en dat de kladbriefjes van de inkopen niet waren bewaard. De accountant staakte zijn werkzaamheden voor deze cliënt en andere coffeeshops, maar meldde nooit iets bij de FIU-Nederland.

Volgens het BFT had de accountant twee meldingen moeten doen, omdat de coffeeshop een kassaldo aanhield van 504.420 respectievelijk 499.750 euro, terwijl de onderliggende kasadministratie en overige administratieve bescheiden ontbraken. Bovendien had de accountant op grond van

NV COS 4410 en NV COS 240 nader onderzoek moeten doen bij het samenstellen van de jaarrekeningen en/of meer gegevens over de ontbrekende kasadministratie moeten opvragen.

Oordeel

Melding

De accountant voerde onder meer ter verdediging aan dat de coffeeshophouder de hoge kassaldi zag als werkkapitaal en dat de administrateur en de coffeeshophouder beaamden dat de kasstand juist was. De accountant had een en ander niet kunnen controleren omdat hij geen controle- maar een samenstelopdracht had. Hij zag de hoge kasstand als “een stuk werkkapitaal” en vond het juist netjes dat men dat als hoge kas aangaf in plaats van er een zwartgeldcircuit op na te houden. Er was geen sprake van hele hoge, onverklaarbare marges, waarmee hij vermogen opbouwde dat van anderen zou zijn.

Volgens de Accountantskamer blijkt de ongebruikelijkheid echter alleen al uit het ontbreken van de inkoopadministratie en de kasadministratie. De accountant had een en ander moeten melden hoewel:

- het toezicht op de branche al stevig was;
- ook deze coffeeshop regelmatig werd gecontroleerd door overheidsinstanties;
- het documenteren van de inkopen bij een coffeeshop per definitie problematisch is.

De regels van de Wwft geven de accountant geen ruimte om te beoordelen of een verplichte melding opportuun is.

Nader onderzoek

Volgens de accountant was er wel degelijk een kasadministratie. Alleen werd die niet dagelijks maar periodiek bijgehouden. Met de inkoopkant van de wiet had hij zich nooit

beziggehouden, omdat “er nimmer een aantoonbare inkoopfactuur is” en de inkopen werden bijgehouden door het administratiekantoor. De jaarrekening werd maar één keer per jaar opgesteld, zodat het gebrek aan dagelijks inzicht in de kas geen belemmering was voor de accountant.

De Accountantskamer vindt dat de accountant gezien het hoge kassaldo geen genoeg had mogen nemen met een overzicht van de inkopen per maand. Hij had de onderliggende stukken moeten bekijken, ook al zouden daarop de namen van leveranciers ontbreken. En waarom werd het kasgeld niet gestort bij een bank? Uit de belastingrechtspraak blijkt dat je van een coffeeshophouder mag verlangen dat deze een inkoop- en voorraadadministratie bijhoudt van de softdrugs. Dat het kassaldo nu eenmaal altijd zo hoog was, is geen rechtvaardiging om de werkzaamheden uit paragraaf 14 van de NV COS 4410 achterwege te laten.

De Accountantskamer legt geen maatregel op. De accountant heeft weliswaar onprofessioneel gehandeld door geen Wwft-melding te doen en ondeskundig en onzorgvuldig gehandeld door zich niet te houden aan paragraaf 14 van NV COS 4410. Maar gezien de bijzondere omstandigheden hoefde een en ander de accountant “in dit geval niet te zwaar worden aangerekend”. Het ging hier namelijk om een coffeeshop, waar de overheid de verkoop van softdrugs gedooft, terwijl de inkoop en bevoorrading wordt beschouwd als crimineel handelen. Bovendien was de accountant al tot het inzicht gekomen dat het eigenlijk onmogelijk is om diensten te verlenen in deze branche zonder daarbij op gespannen voet te komen met de geldende gedrags- en beroepsregels. Daarom was hij uiteindelijk gestopt met zijn werkzaamheden voor deze cliënt en voor andere coffeeshops. De Accountantskamer vindt dat werkzaamheden voor zulke cliënten

“een onaanvaardbaar en nauwelijks te vermijden risico van niet integer handelen” in zich bergen. Wellicht zou de beroepsgroep geen diensten meer moeten verlenen aan “entiteiten die zich met gedoogde en tegelijk buitenwettelijke activiteiten inlaten”, zoals een coffeeshop.

In hoger beroep zei de accountant desgevraagd dat de ongeveer vijftig kilo in voorraad gehouden wiet een waarde vertegenwoordigde van ongeveer 250 duizend euro en dat er na de inbeslagname van ongeveer 42 kilo wiet (met een waarde van ongeveer 210 duizend euro) nog ongeveer 280 duizend euro contant geld aanwezig was. Omdat de accountant in de loop van de tijd wisselende verklaringen heeft afgelegd over de balanspost ‘kassaldo’, die voor de jaarrekening materiële betekenis had, is het College van Beroep voor het bedrijfsleven strenger. Het college gaat er op grond van de verklaringen van de accountant van uit dat tenminste een deel van dit kassaldo ook daadwerkelijk voorhanden was in de vorm van liquide middelen. Alleen al hierom had de accountant melding moeten maken van een ongebruikelijke transactie. Van een accountant die diensten verleent aan een onderneming in een risicovolle branche, mag worden verwacht dat hij extra kritisch en oplettend te werk gaat.

Maatregel

Waarschuwing. (AWB 14/602 en 13/2906 Wtra AK)

- Extra kritisch en oplettend te werk gaan als je diensten verleent aan een onderneming in een risicovolle branche.
- Bij hoog kassaldo behalve naar maandoverzicht inkopen ook kijken naar de onderliggende stukken.

2.2.2 ABORTUSKLINIEK ZONDER KASBOEK

- Een inzichtelijke administratie voor bankstortingen en contante ontvangsten ontbreekt.
- Een transactie is ongewoon complex of groot of heeft anderszins buitengewone patronen.
- Een transactie heeft geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel.
- Checks & balances in de administratieve organisatie ontbreken.

Feiten

De Fiod deed een onderzoek bij een stichting die onder meer een abortuskliniek exploiteert. De Fiod vermoedde dat de stichting patiënten-aantallen had gemanipuleerd om meer subsidie te kunnen aanvragen bij het College voor Zorgverzekeringen. Verder zou er een omvangrijke stroom contanten zijn zonder dat een kasboek werd bijgehouden. Omdat veel essentiële formulieren waren weggegooid, was controle onmogelijk. Maar op basis van een reconstructie ging de Fiod ervan uit dat in drie boekjaren minstens 130 duizend euro aan contante ontvangsten van 'niet-AWBZ-verrichtingen' niet was verantwoord. Na twee jaar trok de interim-directeur van de stichting de jaarrekening over het tweede boekjaar in omdat deze geen juist beeld gaf. Een accountant voerde de cijfers voor de jaarrekening in een model van een ander accountantskantoor in, op basis van de administratie van de stichting. Twee accountants van dat andere accountantskantoor voerden de controle uit.

De controlerend accountants hadden na het intrekken van de jaarrekening afstand genomen van hun goedkeurende verklaring bij de jaarrekening over twee boekjaren. De Fiod hoorde de twee accountants als getuigen. De accountant die de jaarrekening aanleverde

werd aanvankelijk ook verhoord als getuige, maar later als verdachte. Het OM seponeerde de strafzaak tegen laatstgenoemde accountant omdat diens aandeel in de subsidiefraude gering was, maar nam de drie accountants wel tuchtrechtelijk op de korrel. De directeur van de stichting werd strafrechtelijk veroordeeld wegens het oplichten van het College voor Zorgverzekeringen met twee valselijk opgemaakte subsidieaanvragen. Hij werd wel vrijgesproken van (het medeplegen van) witwassen van ruim drieënhalf ton.

Oordeel

Onvoldoende onderzoek bij samenstellen jaarrekening

De accountant-administratieconsulent die de cijfers aanleverde zei dat de contante baten bescheiden waren en voortvloeiden uit de gebruikelijke activiteiten. Zij werden gestort bij de bank en vervolgens in de financiële administratie verwerkt. Hij vond dat hij als administratieve dienstverlener geen onderzoekplicht had en geen professioneel-kritische instelling aan de dag hoefde te leggen. Bovendien had hij geen samenstellingsverklaringen afgegeven.

De accountant bereidde de jaarrekeningen van de stichting voor door gegevens in te typen in een model van het andere accountantskantoor. Uit dat model ontstond een jaarrekening die hij vervolgens stuurde naar het andere kantoor. Volgens [NV COS 4410](#) paragraaf 14 had hij dieper moeten ingaan op het ontbreken van een behoorlijke kasadministratie.

Nalaten Wwft-melding

De [Richtsnoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme \(Wwft\) voor belastingadviseurs en accountants](#), waarnaar het OM verwijst, zijn geen bindende voorschriften. Volgens de richtsnoeren hoeft de accountant niet te

melden als een transactie volgens hem niet geschikt is om verband te houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering. Hij moet wel melden als een transactie ongevoelbaar of groot is of anderszins buitengewone patronen vertoont. Ook moet hij melden als die transactie geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel heeft. Tenzij er een legitieme economische of juridische reden is voor het ongewone, waardoor de op het eerste gezicht ongebruikelijke transactie toch verklaarbaar wordt. Het enkele feit dat een kasadministratie ondeugdelijk is, levert volgens het OM al een subjectieve indicator op voor een ongebruikelijke transactie. De Accountantskamer denkt daar anders over, omdat:

- de accountant de context moet beoordelen waarbinnen de feiten zich voordoen;
- als de interpretatie van het OM juist is de wetgever een ondeugdelijke kasadministratie wel zou hebben aangemerkt als een objectieve indicator;
- de medische verrichtingen hier tot de gebruikelijke activiteiten van de stichting behoorden;
- het contante betaalverkeer bescheiden was en een gebruikelijk patroon vertoonde;
- de contante ontvangsten niet afkomstig waren uit een misdrijf;
- de dienstverlening van de accountant gebruikelijk was en niet afweek van die in voorgaande jaren.

Uitvoering controles

De twee accountants zeiden dat zij hun controle baseerden en mochten baseren op de checks & balances in de administratieve organisatie. Zij hadden de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) bij de stichting echter niet behoorlijk in kaart gebracht en aanbevelingen gedaan voor de inrichting daarvan. De accountants hebben ook niet aannemelijk gemaakt dat zij konden steunen op de AO/IB.

De veronderstelling dat medici of administratieve functionarissen geen *incentive* hebben voor welke fraude dan ook getuigt volgens de Accountantskamer van een onvoldoende professioneel-kritische instelling. De accountants hebben het risico van fraude daardoor ten onrechte niet onderkend en geen adequate risicoanalyse gemaakt.

Goedkeurende verklaringen

Voor de jaarrekeningcontrole gold volgens de accountants een controletoerantie van 5 procent, maar voor de subsidieregeling lag die op 1 procent. Daarbij waren niet alleen de aantallen, maar ook de aard van de behandelingen en de hoedanigheid van de patiënt van belang. Bij de controle van de subsidie-declaraties hebben zij de aantallen wel gecontroleerd, maar de soorten behandelingen niet, omdat dit onmogelijk was. Over de hoedanigheid van de patiënten hebben zij helemaal niets gezegd.

Volgens de Accountantskamer schoot de controle-opzet daardoor tekort, terwijl de assuranceverklaringen van de register-accountant bij de subsidie-declaraties niet afgestemd waren op de gebruiker: het College voor Zorgverzekeringen.

In hoger beroep zei het College van Beroep voor het bedrijfsleven dat een accountant ook een professioneel-kritische instelling moet hebben als hij administratieve diensten verleent. De samensteller had de directie moeten wijzen op het ontbreken van een inzichtelijke administratie voor bankstortingen en contante ontvangsten. En hij had de directie moeten adviseren een kasboek aan te leggen om de ontvangsten en de reden van betaling bij te houden.

Ook als de directie tegenover hem zou hebben bevestigd dat de contante betalingen volledig waren verantwoord, had hij de directie moeten wijzen op de nodige verbeteringen. De betalingen moeten immers niet alleen worden

verantwoord, maar ook worden vastgelegd voor controle en verificatie. Het geld was ontvangen voor behandelingen die deels werden gefinancierd uit publieke middelen. Daarbij werd per behandeling bepaald hoeveel de patiënt daaraan (vrijwillig) moest bijdragen. Omdat de accountant wist dat de stichting subsidies ontving, moest hij begrijpen dat de stichting de verrichte werkzaamheden, de kosten en de opbrengsten nauwgezet moest verantwoorden.

Over de meldingsplicht zegt het college dat het ontbreken van een kasadministratie alléén in dit geval geen ongebruikelijke transactie was die gemeld moet worden op grond van de Wwft. Ook vindt het college dat de accountant bij gebrek aan verantwoording niet zonder meer hoefde te vermoeden dat de stichting meer (of minder) in contanten ontving dan er op de rekening werd gestort.

Maar zelfs als hij dit wel moest vermoeden, was dat nog geen reden geweest om aan te nemen dat deze transacties weleens verband konden houden met witwassen of financieren van terrorisme. De herkomst van de bedragen was weliswaar niet gedocumenteerd, maar die was wel bekend omdat het geld werd ontvangen in de reguliere praktijk van de stichting.

Maatregel

Hoewel de drie accountants inderdaad geen Wwft-melding hoefden te doen, hebben zij onvoldoende doorgevraagd. Berisping voor de controlerend accountants, waarschuwing voor de samensteller. (AWB 14/690 en 14/691 en 13/2338, 13/2340 en 13/2341 Wtra AK)

- Bij samenstellwerkzaamheden nader onderzoek doen als een behoorlijke kasadministratie ontbreekt (het ontbreken van een kasadministratie alléén is geen ongebruikelijke transactie als de contante betalingen een legale reden hebben).
- Administratieve organisatie en interne beheersing behoorlijk in kaart brengen.
- Adviseren een kasboek aan te leggen om de contante ontvangsten en de reden van betaling bij te houden.
- Bij controle alleen steunen op de AO/IB als je weet dat die in orde is.
- Het risico van fraude onderkennen en een adequate risicoanalyse maken.
- Incentives administratieve functionarissen voor fraude professioneel-kritisch beoordelen.
- Transacties die geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel hebben melden, tenzij er een legitieme economische of juridische reden is voor het ongewone, waardoor de op het eerste gezicht ongebruikelijke transactie toch verklaarbaar wordt.

2.2.3 CONTANTE STORTINGEN EN PRIVÉLENINGEN

- Veel kasgeld waarvan de herkomst niet gedocumenteerd en niet verifieerbaar is.
- Negatieve kas.
- (Terugbetalingen van) leningen zonder contract.
- Betaling van aanzienlijke bedragen zonder dat de reden en de betaalbaarstelling gedocumenteerd is.
- Privéleningen van/aan een bedrijf.

Feiten

Een administratiekantoor uit Zuid-Holland verwerkte administraties, vervaardigde jaar-rapportages, verzorgde loonadministraties en deed de aangiften omzetbelasting, inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting voor diverse cliënten, waaronder een eenmanszaak. Uit onderzoek van de Belastingdienst bleek onder meer dat de administratie van die zaak tekortschoot en verkoopbonnen en facturen niet doorlopend waren genummerd. In vijftien maanden was er in totaal voor 491.740 euro aan contanten gestort op de bankrekening van de eenmanszaak. Het kantoor had hiervan 202.920 euro als uitgave opgenomen in het kasboek ('Van Kas, aan Bank'). Waar de resterende 288.820 euro vandaan kwam, was niet duidelijk. Indien alle stortingen naar de bank als uitgaven in het kasboek waren geboekt, zou een negatief kassaldo resteren.

De eigenaar van het administratiekantoor had van de klant gehoord dat die ervoor zorgde dat diens bankrekening in de min stond. Vanwege juridische problemen met de Fiod wilde de klant namelijk voorkomen dat er beslag werd gelegd op zijn vermogen. Daarom bewaarde hij de contante opbrengst van de verkopen in principe cash. Als hij iemand moest betalen, stortte hij het verschuldigde bedrag bij de bank, die het geld vervolgens overmaakte. De eigenaar van het

administratiekantoor ging ervan uit dat de stortingen uit de contante verkopen afkomstig waren. Hij had geen aansluiting gemaakt met het kasboek of kassaldo.

De eenmanszaak had verder in twaalf maanden tijd zeven keer een 'uitgeleend' bedrag per bank 'terugontvangen' van een stichting. De bedragen varieerden van 4400 euro tot 54.400 euro, met een totaal van anderhalve ton. Leencontracten ontbraken. De klant was al enige tijd penningmeester van de stichting, die al vóór het boekenonderzoek van de Belastingdienst failliet was verklaard. De eigenaar van het administratiekantoor ging ervan uit dat het ging om een privélening. Hij deed geen Wwft-melding, omdat hij dacht dat de meldingsplicht alleen gold voor een registeraccountant en wellicht ook voor een accountant-administratieconsulent. Als hij het geweten had dan had hij wel gemeld!

Maar het was te laat. Het OM vervolgde de man, omdat hij de contante stortingen van ruim vierenhalf ton en de ongebruikelijke transacties van ruim anderhalve ton niet had gemeld. In de strafzaak voerde de eigenaar van het administratiekantoor ter verdediging aan dat de stichting de lening netjes terugbetaalde per bank en de betalingen door een registeraccountant waren gecontroleerd. Omdat de faillissementscurator van de stichting de terugbetalingen niet frauduleus vond, hoefden de transacties niet te worden gemeld. En omdat de meldingsplicht nog maar net bestond en de verdachte de regels niet kende, was er geen sprake van boze opzet.

Oordeel

De rechtbank zegt dat ook een administratiekantoor onder de Wwft valt als dat activiteiten verricht die bedrijfsmatig vergelijkbaar zijn met die van een externe registeraccountant dan wel een externe accountant-administratieconsulent.

De contante stortingen zijn volgens de indicatoren D2, E1, E3, J4 en J7 ongebruikelijke transacties.

Er was een zeer omvangrijke kasstroom, waarvan de herkomst niet gedocumenteerd en niet verifieerbaar was. Er was zelfs sprake van een negatieve kas. De verklaring van de cliënt, “waarmee verdachte klaarblijkelijk genoegen heeft genomen”, neemt het ongebruikelijke karakter van de bewuste transacties niet weg. Ook de terugbetalingen van de ‘leningen’ zijn ongebruikelijk. Daarbij wijst de rechtbank op de indicatoren D2, E3, J4, J7, J9 en J10. Het betalen van aanzienlijke bedragen zonder gedocumenteerde reden en zonder gedocumenteerde betaalbaarstelling is ongebruikelijk. En juist privéleningen zijn ongebruikelijk. Dat een registeraccountant de boeken van de stichting controleerde en dat de curator de terugbetalingen niet frauduleus zou vinden, maakt niet uit: de herkomst van de bewuste transacties wordt er niet door verklaard.

Volgens vaste rechtspraak van de Hoge Raad is het bij ordeningswetgeving als de Wwft voor een veroordeling voldoende dat iemand de feiten opzettelijk heeft begaan. De dader hoeft niet opzettelijk de (meldings)regels te hebben overtreden. Het maakt wat dat betreft niet uit of de verdachte de regels wel of niet kende. Maar de rechtbank vindt dat je wel van een onderneming mag verwachten dat zij op de hoogte is van de toepasselijke regels – bijvoorbeeld via de beroepsorganisatie - en een zekere deskundigheid heeft van het terrein waarop zij zich begeeft.

Kortom, de verdachte heeft als externe administratie- en belastingconsulent zijn poortwachtersfunctie niet vervuld en zijn belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid genegeerd. Door niet te melden heeft hij de overheid de mogelijkheid ontnomen om zicht te krijgen op geldstromen die kunnen wijzen op criminaliteit en op achterliggende strafbare feiten op te sporen.

Maatregel

Boete twintigduizend euro, waarvan tien-duizend euro voorwaardelijk. De boete mag in vier termijnen van 25 honderd euro worden betaald. De verdachte is niet eerder in aanraking gekomen met politie en/of justitie, heeft meegewerkt aan het onderzoek en heeft maatregelen getroffen om herhaling te voorkomen. Dat de verdachte bancaire betalingen als vanzelfsprekend ‘legitiem’ vindt, baart de rechtbank overigens wel zorgen. (09/994179-16)

- Zorgen dat u op de hoogte bent van de toepasselijke regels – bijvoorbeeld via de beroepsorganisatie - en een zekere deskundigheid hebt van het terrein waarop u zich begeeft.
- Ongebruikelijke transacties melden om de overheid de mogelijkheid te geven zicht te krijgen op geldstromen die kunnen duiden op criminaliteit en om achterliggende strafbare feiten te kunnen opsporen.

2.2.4 GEEN INZICHT IN HERKOMST CONTANT GELD

- Contant geld met onduidelijke herkomst in beheer.

De kwestie speelde enkele jaren vóórdat de Wwft werd ingevoerd. Een man die later zou worden verdacht van drugshandel en belastingontduiking klopte met “een grote hoeveelheid contant geld” aan bij een accountant. Hij vroeg de accountant dit geld voor hem te beheren. De accountant vond het verzoek niet gebruikelijk en vroeg expliciet om inzicht in het vermogen van deze cliënt. Hoewel de cliënt dat weigerde, ging de accountant wel in op diens verzoek om het geld te beheren. Het OM vervolgde de drugs-handelaar en de accountant strafrechtelijk.

Oordeel

Volgens de rechtbank aanvaardde de accountant daarmee “willens en wetens de aanmerkelijke kans (...) dat het geldbedrag afkomstig was uit belastingontduiking, althans uit enig misdrijf”. Daardoor heeft hij zich in zijn hoedanigheid van accountant schuldig gemaakt aan het witwassen van een groot geldbedrag. “De rechtbank rekent het verdachte aan dat hij er aldus aan heeft bijgedragen dat opbrengsten van misdrijven aan het zicht onttrokken worden en daaraan een schijnbaar legale herkomst wordt verschaft. Deze handelwijze vormt een bedreiging van de legale economie en tast de integriteit van het financiële en economische verkeer aan.”

Volgens een psychiater was de toen 62-jarige accountant volledig toerekeningsvatbaar. De rechtbank neemt die conclusie over en legt een taakstraf op. Om de accountant voor recidive te behoeden krijgt deze ook nog een voorwaardelijke gevangenisstraf. Omdat hij niet het initiatief tot het witwassen nam en de accountant er slechts in beperkte mate van heeft geprofiteerd, valt zijn straf lager uit dan die van de drugshandelaar.

Maatregel

Taakstraf 180 uur, zes maanden cel voorwaardelijk. ([09/53563w7-05](#))

 • Vragen naar herkomst contant geld.

2.2.5 HARDNEKKIG WEIGEREN KASGELD TE STORTEN, OMZETSTIJGING 462 PROCENT

- Negatieve kasstroom.
- De Fiod valt binnen bij de cliënt.
- De cliënt weigert voortdurend om kasgelden te storten.
- De Belastingdienst stopt de ob-teruggaven.
- De klant wordt gefeliciteerd met een omzetstijging van 462 procent in vijf maanden tijd.

Feiten

De dga van een plantengroothandel nam voor 17.600 euro per jaar een 'controller abonnement' bij een accountantskantoor. Het abonnement hield onder meer in dat het kantoor zorgde voor de administratie en de officiële stukken. Namens het kantoor voerden twee accountants de werkzaamheden uit. De accountant-administratieconsulent was verantwoordelijk voor de administratie. De registeraccountant trad op als adviseur bij onder meer de herstructurering en financiering van de groothandel, de nieuwbouw van een bedrijfspand en de civiele procedure die een voormalige leverancier tegen de groothandel had aangespannen. Rabobank drong er bij de dga op aan een factoringovereenkomst met De Lage Landen te effectueren en een stil pandrecht te vestigen. De Lage Landen wilde met het oog hierop de saldi verifiëren die openstonden bij enkele Duitse debiteuren. De RA stuurde negen geadresseerde debiteurenconfirmaties door naar de dga. De documenten waren opgemaakt op blanco papier; de dga moest de saldi invullen. Hij stuurde vijf van de negen debiteurenconfirmaties ingevuld en ondertekend terug naar het accountantskantoor.

Op advies van de registeraccountant richtte de dga vanwege de aanzienlijke groei een

nieuwe holding op, samen met enkele nieuwe werkmaatschappijen. De nieuwe holding sloot een gewijzigde factoringovereenkomst, waarin onder meer stond dat de onderneming elke maand een debiteurenlijstje moest sturen naar De Lage Landen. De dga en de registeraccountant spraken af dat laatstgenoemde het debiteurenbeheer ter hand nam voor rekening en risico van de dga. De accountant zou op gezette tijden debiteurengegevens naar De Lage Landen toemailen. In de praktijk liep het anders: de accountant-administratieconsulent stuurde de lijsten door in opdracht van de dga, zonder dat de registeraccountant deze te zien kreeg.

Nadat de handelsrelatie met de belangrijkste toeleverancier spaak liep, kocht de groothandel zijn planten voortaan rechtstreeks van kwekers. De voormalige leverancier was *not amused* en begon een civiele procedure. Korte tijd later verstrekte de registeraccountant een samenstellingsverklaring bij de jaarrekening van de onderneming.

Toen de Belastingdienst de teruggaven omzetbelasting opschortte, zag de registeraccountant de inkoop- en verkoopfacturen pas. De aangiften omzetbelasting werden namelijk verzorgd door de accountant-administratieconsulent. De Belastingdienst vond de lay-out van de inkoop- en verkoopfacturen verdacht veel gelijkenissen vertonen. Volgens de registeraccountant kwam dat doordat de facturen met hetzelfde programma waren opgesteld.

Op een bepaald moment feliciteerde de AA de dga per e-mail met de omzetstijging van 462 procent over de eerste vijf maanden van dat jaar. De maand daarop riep de dga de hulp in van de registeraccountant: of hij naar het bedrijf kon komen, want de Fiod was binnengevallen. De registeraccountant hoorde toen dat de Belastingdienst een direct opeisbare vordering had van bijna vijf

ton. Rabobank bleek bereid de betaling van de naheffingsaanslag te financieren op basis van de informatie die de registeraccountant aanreikte. Niet lang daarna kwam de RA erachter dat de dga zijn vennootschappen had verkocht aan een stichting in Duitsland en hem hierover onjuist had geïnformeerd. De registeraccountant keerde de dga de rug toe. Zes maanden later werd de dga privé failliet verklaard.

Rechercheurs van de Fiod voltooiden hun strafrechtelijk onderzoek naar de onderneming. Daaruit kwam naar voren dat de dga vermoedelijk had gefraudeerd met valse inkoop- en verkoopfacturen, terwijl er sprake was van zeer hoge kasstromen. Gedurende deze onderzoeken werden de twee accountants aangemerkt als medeverdachten van oplichting.

Zij werden echter niet strafrechtelijk vervolgd. Wel diende het Openbaar Ministerie een klacht in tegen de registeraccountant. Onder meer omdat hij bij het opstellen van de inbrengverklaring zonder aanvullende controlewerkzaamheden was uitgegaan van de jaarrekening, terwijl daarbij alleen een samenstellingsverklaring was verstrekt en hij onvoldoende had vastgesteld of er belemmeringen waren om de opdracht tot afgifte van de inbrengverklaring te accepteren. Verder zou hij de bank verkeerd hebben geïnformeerd en te laat een Wwft-melding hebben gedaan.

Oordeel

Bij de inbrengverklaring heeft de accountant ondeskundig en onzorgvuldig gehandeld. Uit de opdrachtbevestiging blijkt dat hij zou zorgen voor het debiteurenbeheer. Uit het strafrechtelijk onderzoek bleek dat de werkelijke inkoop en verkopen tussen november 2009 en oktober 2010 leidden tot een negatieve geldstroom van 1,8 miljoen euro. Daartegenover stond een positieve

geldstroom van drie miljoen euro van betalingen en ontvangsten per kas. Het openstaande debiteurensaldo was grotendeels gebaseerd op gefingeerde verkoopfacturen. De accountant wist van de contante in- en verkopen door de groothandel. De negatieve kasstroom had voor de registeraccountant aanleiding moeten zijn om nader onderzoek te doen naar het debiteurensaldo toen hij een inbrengverklaring afgaf. Hij kon daarbij niet zonder meer uitgaan van informatie uit de jaarrekening over 2009, omdat daarbij uitsluitend een samenstellingsverklaring was afgegeven. Door in de tekst van de debiteurenconfirmaties tegenover met name De Lage Landen te suggereren dat er assurance werd gegeven heeft hij niet integer gehandeld.

De accountant heeft ook niet integer gehandeld door Rabobank en De Lage Landen bewust onvolledig te informeren bij de financiering van de naheffingsaanslag. Pas na de telefoongesprekken met deze geldschietters nam hij contact op met de afdeling Juridische Zaken van het accountantskantoor en vroeg hij of hij de dienstverlening voor de plantengroothandel kon continueren.

De accountant heeft op geen enkel moment vraagtekens geplaatst bij de handelwijze van zijn opdrachtgever dan wel bij de informatie die de opdrachtgever hem verstrekte. De inval van de Fiod en de voortdurende weigering van de dga om kasgelden te storten, gaven daar echter alle aanleiding voor.

De accountant meldde de ongebruikelijke transacties van zijn opdrachtgever pas nadat hij tijdens de verhoren door de Fiod-rechercheurs te horen kreeg hoe de vork in de steel zat. Dat er mogelijk sprake was van ongebruikelijke transacties had hem al duidelijk moeten zijn toen de Belastingdienst de ob-teruggaven stopte. Verder hadden de mail van de accountant-administratieconsulent over de enorme omzetting en

de inval van de Fiod hem de wenkbrauwen moeten doen fronsen.

Maatregel

Berisping. (12/1955 Wtra AK)

- Bij negatieve kasstroom nader onderzoek doen naar het debiteurensaldo voordat je een inbrengverklaring afgeeft.
- Nader onderzoek doen bij de cliënt als de Belastingdienst de ob-terug-gaven staakt, de Fiod daar binnenvalt, de cliënt hardnekkig weigert om kasgelden te storten.

2.2.6 CONTANTE OMZET ZONDER APARTE BOEKHOUDING

- Bij gebrek aan een afzonderlijke boekhouding kunnen de werkelijke kasinhoud en de contante kasstroom niet worden geverifieerd.
- Contante betalingen boven de vijftien-duizend euro aan of via de accountant die vermoedelijk samenhangen met witwassen.

Feiten

Drie potentiële kopers onderhandelden over de aankoop van een bakkerij. Namens de bakkerij verstrekte een externe adviseur de gegadigden drie prognoses, die waren gebaseerd op de jaarrekeningen over twee boekjaren en op een actuele kolommenbalans. De omzetcijfers bleven flink achter bij de prognoses en de kopers wilden alsnog een korting op de koop-prijs. Zij kregen de definitieve jaarrekening over het tweede boekjaar, waarbij twee accountants een samenstellingsverklaring hadden afgegeven. Het belangrijkste verschil tussen deze jaarrekening en het eerder verstrekte concept was de omzet van een winkel van het bedrijf. Deze gegevens waren nog niet beschikbaar toen de conceptjaarrekening werd opgesteld.

De kopers schakelden een accountant in van een ander kantoor, die na onderzoek onder meer concludeerde dat:

- tussen de conceptjaarrekening en de definitieve jaarrekening 2012 een verschil bestond van 174.164 euro na belasting respectievelijk 232.220 euro voor belasting op een totaalresultaat van 1,3 miljoen euro;
- na het opmaken van de conceptjaarrekening met terugwerkende kracht 122.943 euro aan contante omzet was bijgeboekt, waarmee de totale contante omzet in dat boekjaar uitkwam op 141.989,95 euro, terwijl de gemiddelde contante omzet over de drie voorgaande jaren 40.442 euro bedroeg;
- het kassaldo met 49 duizend euro was verhoogd;
- een nadere onderbouwing voor de contante omzet van de winkel ad 122.943 euro en de voorraadwaarde van dertigduizend euro ontbrak, terwijl medewerkers van het (samenstellend) accountantskantoor vertelden dat de eigenaren van de bakkerij deze opgave mondeling verstrekten;
- de desbetreffende omzet niet als separate journaalpost was verwerkt, maar dat alle oorspronkelijk gemaakte kasboekingen waren aangepast, waardoor de boeking van de extra omzet niet zichtbaar was voor derden, zoals de Belastingdienst;
- de onderzoeker vergeefs de oorspronkelijk geboekte kasbladen had opgevraagd;
- er volgens de medewerkers van het accountantskantoor nieuwe kasbladen waren geschreven die aansloten op de boekingen die waren aangepast in de financiële administratie;
- de kasbladen geen controletellingen bevatten waaruit aansluiting met het daadwerkelijk aanwezige contante geld bleek;
- er geen detailaansluiting bestond tussen het facturatiesysteem en de verantwoorde opbrengsten in de financiële administratie;

- het accountantskantoor een en ander uitsluitend controleerde op basis van bankontvangsten, aangeleverde blauwe boekjes en kasstaten.

De kopers lieten conservatoire (derden) beslagen leggen onder de bakkerij en brachten een dagvaarding uit. Uiteindelijk troffen zij een schikking met de verkopers, maar dienden wel een klacht in tegen de samenstellend accountants.

Oordeel

Volgens vaste rechtspraak (zoals [AWB 13/823](#)) bestaat in beginsel geen verificatieplicht bij het opstellen van een samenstellingsverklaring. De verantwoordelijkheid voor de juistheid van de informatie in de samenstellingsverklaring ligt primair bij de opdrachtgever. Tenzij de samenstellend accountant had moeten twifelen aan de juistheid of volledigheid van de verkregen informatie of die informatie anderszins onbevredigend is.

De tuchtrechter heeft al eerder gezegd ([AWB 14/690](#) en [14/691](#)) dat de accountant, die contante ontvangsten ziet, de cliënt daar in ieder geval op moet wijzen en moet vragen de ontvangsten bij te houden met de reden van betaling, bijvoorbeeld in een kasboek. Dit geldt óók als de cliënt desgevraagd bevestigt dat de contante betalingen volledig worden verantwoord. De accountants hebben jarenlang toegelaten dat de bakkerij voor de winkelomzet geen afzonderlijke boekhouding bijhield. Daardoor konden zij de herkomst en samenstelling van de extra contante omzet niet verifiëren. Zij hebben de contante omzet aangenomen op basis van een papieren exercitie, terwijl de werkelijke kasinhoud niet werd of kon worden vastgesteld. De accountants hadden de bakker moeten aanspreken op het ontbreken van een toereikende boekhouding en hadden het met terugwerkende kracht geboekte bedrag niet

zonder meer mogen verwerken in de jaarrekening. Door een en ander te laten passeren bij het samenstellen van de jaarrekening hebben zij ondeskundig en onzorgvuldig gehandeld.

Of een transactie ongebruikelijk is, kun je vaststellen aan de hand van subjectieve en objectieve indicatoren uit de [Bijlage bij Uitvoeringsbesluit Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme](#). Voor externe accountants is de objectieve indicator voor contante transacties: “Transacties van € 15.000 of meer betaald aan of door tussenkomst van de beroepsbeoefenaar in contanten, met cheques aan toonder of soortgelijke betaalmiddelen.”

De tuchtrechter heeft al eerder gezegd ([AWB 14/602](#)) dat je niet alleen een Wwft-melding moet doen als er concrete aanwijzingen bestaan voor witwassen of financiering, maar dat iedere ongebruikelijke transactie moet worden gemeld. Volgens de Accountantskamer gaat het hier om twee meldenswaardige contante transacties die beide boven de vijftienduizend euro uitkomen en dus ongebruikelijk zijn in de zin van de Wwft. In hoger beroep zegt het College van Beroep voor het bedrijfsleven echter dat in de indicator staat dat het om contante transacties van boven de vijftien mille moet gaan, die zijn “betaald aan of door tussenkomst van de beroepsbeoefenaar”. Daarvan was in dit geval geen sprake, want:

- de 122.943 euro betreft een bedrag dat de bakkerij alsnog in de boekhouding had verwerkt en in de jaarrekening opgenomen wilde zien;
- het gaat niet om contante transacties van meer dan vijftienduizend euro elk, maar om een totaalbedrag dat is ontstaan door een grote hoeveelheid kleine contante transacties.

Bovendien hoefden de accountants bij de boeking geen verband te zien met witwassen. De boeking was het gevolg van extra contante

omzet in de bakkerswinkel. Die omzetstijging was niet onverwacht hoog. Volgens het college hoefden de accountants dan ook niet te vermoeden dat de bakkerij zwart geld witwaste.

Maatregel

Waarschuwing. (AWB 15/660 en 15/132 en 15/133 Wtra AK)

- De opdrachtgever vragen voor de contante winkelomzet een afzonderlijke boekhouding bij te houden, al dan niet in een kasboek.
- Iedere ongebruikelijke transactie melden, mits die vermoedelijk samenhangt met witwassen (of terrorismefinanciering); een concrete aanwijzing hiervoor is niet nodig.
- Alleen contante betalingen melden die boven de vijftien mille uitkomen.
- Contante-omzettransacties niet melden als de klant dit alsnog verwerkt in de boekhouding en laat verwerken in de jaarrekening.

2.2.7 OMVANGRIJK KASVERKEER EN VALSE DIVIDEND-OVEREENKOMSTEN

- Dividendovereenkomsten op briefpapier van een bank die er niets mee van doen heeft.
- Omvangrijk kasverkeer met beleggers.
- Totaal geen functiescheiding.

Feiten

Een accountant stelde de jaarrekeningen samen van een vastgoedbeleggingsfonds en gaf daarbij samenstellingsverklaringen af. Het fonds was in handen van één dga en had volgens de AFM geen vergunning nodig, omdat er minder dan honderd beleggers waren en de inleg steeds boven de vijftig

mille uitging. De dga was ook oprichter/directeur van een assuratiekantoor, dat als agent optrad voor een bank. De bank wilde de beleggingsactiviteiten niet via haar rekeningen laten lopen. Het kantoor van de accountant opende een speciale derdengeldenrekening voor het fonds en liet de gelden daarop storten. De accountant leende zeventig mille van de cliënt.

Bij gebrek aan voldoende gegevens publiceerde en deponeerde het fonds over vier boekjaren slechts voorlopige jaarstukken bij de Kamer van Koophandel. Daarna bleek dat een dividendovereenkomst met een belegger was geprint op briefpapier van de bank en dat in dat contract het depositogarantiestelsel van toepassing was verklaard. De accountant meldde dit bij de AFM. Er volgden onderzoeken van de AFM en DNB. De accountant vroeg dezelfde informatie op als deze toezichthouders en stelde vast dat:

- er door de jaren heen verschillen waren met de posities in de financiële administraties;
- er contracten in contanten waren volgestort;
- dividenden soms contant werden uitbetaald.

Op basis van de verstrekte informatie verwerkte de accountant de stortingen, de opnamen en de dividendbetalingen in een 'beleggerssubadministratie', waarin hij onderscheid maakte tussen mutaties per bank en mutaties per kas. Voor de mutaties per kas gebruikte hij de kwitanties die waren opgeborgen bij de beleggingscontracten. Zo herleidde hij de balansposities voor de desbetreffende jaren en berekende deze opnieuw. Hij voltooide de jaarrekeningen over drie boekjaren, die daarna werden vastgesteld en gedeponereerd. Het fonds gebruikte de derdengeldenrekening van het accountantskantoor toen niet meer.

Volgens de toezichhouders hield het fonds zich aan de Wet op het financieel toezicht. De accountant concludeerde dat hij zijn samenstellingsopdracht voor het nieuwe boekjaar kon continueren. Op basis van informatie die hij van de dga kreeg stelde hij de jaarrekening samen. Enige tijd later overleed de dga. Kort vóór zijn overlijden waren er diverse mutaties. De nieuwe fondsdirecteur doorzocht de kantoorlocaties en vond contracten die de dga voor iedereen verborgen had gehouden. Deze contracten hadden niet geleid tot een zichtbare geldstroom en het was onduidelijk of er geld was ingelegd, hoeveel en waarvoor dat dan was gebruikt. De accountant meldde deze feiten aan de AFM en DNB en gaf zijn opdracht terug.

Oordeel

Lening en gebruik derdengeldenrekening

Het is niet aan te bevelen dat een accountant geld leent van een cliënt en zijn kantoorrekening laat gebruiken om regelmatig ingelegde gelden op te laten storten. Maar er is geen rechtsregel en dus ook geen gedrags- en/of beroepsregel die dit categorisch verbiedt. Het aangaan van een lening bij een cliënt is wél een forse bedreiging voor de objectiviteit. Het openen van een derdengeldenrekening voor het storten van gelden door investeerders in het fonds kan een bedreiging vormen voor de naleving van het integriteits- of professionaliteitsbeginsel.

De lening van zeventig mille is schriftelijk vastgelegd, heeft een looptijd van tien jaar met een rente van 6,75 procent per jaar, zonder aflossingsverplichting. Als zekerheid is een pandrecht gevestigd op de klantenportefeuille van het toenmalige accountantskantoor. Volgens zijn dossier is de lening noodzakelijk wegens een echtscheiding, maar wel zakelijk en aangegaan onder “zakelijke condities”. De accountant had het bedrag ook van een familielid kunnen lenen, maar wilde dat

“om verschillende redenen niet”, terwijl geld lenen bij de bank die hij had benaderd “wat tijd” in beslag zou nemen.

Het accountantskantoor was volgens het dossier qua omzet op jaarbasis niet afhankelijk van het fonds en de accountant had een familielid dat borg stond, zodat hij de lening van het fonds zo nodig direct kon aflossen. Verder schreef de accountant in het dossier dat zijn kantoor een goede debiteur was en dus voldoende zekerheid kon bieden, dat “de naam van het kantoor bij niemand in beeld komt” en dat er een louter zakelijke relatie tussen hem en het fonds bestond. Omdat de jaarstukken van het fonds door verschillende mensen werden samengesteld, was volgens de accountant geborgd dat deze lening net zo werd behandeld als de andere. Over het openen van een derdengeldrekening als ontvangstadres had de accountant genoteerd dat hij daardoor “extra controle” kon uitoefenen.

Met deze afspraken heeft de accountant afdoende waarborgen getroffen om te voorkomen dat zijn professioneel of zakelijk oordeel ongepast werd beïnvloed door zijn cliënt. Zo heeft hij de bedreiging voor de naleving van het objectiviteitsbeginsel teruggebracht tot een aanvaardbaar niveau. Het gebruik van de derdengeldrekening had hij echter moeten stoppen toen hij zijn opdracht teruggaf.

Aanwijzingen voor fraude

Het fonds hield zelf geen primaire beleggersadministratie bij en een kasregistratie ontbrak. Uit de ‘beleggerssubadministratie’ van de accountant blijkt dat een groot deel van de ontvangsten, aflossingen en ‘dividendbetalingen’ contant verliep, waarbij het ging om bedragen van enige duizenden tot enkele honderdduizenden euro’s. Nadat dividendovereenkomsten op briefpapier van de bank waren opgedoken, waarvan sommige de

bank als contractspartner vermeldden, waren er opnieuw serieuze aanwijzingen voor fraude of onwettig handelen. Het omvangrijke kasverkeer, waarop de accountant stuitte bij de reconstructie, had aanleiding moeten zijn om nader onderzoek te doen en de interne beheersing te toetsen. De accountant zou dan hebben vastgesteld dat de interne beheersing zeer belangrijke lacunes vertoonde.

Dat er totaal geen functiescheiding was en een primaire beleggersadministratie en een kasadministratie ontbraken, had tot de conclusie moeten leiden dat hij op geen enkele wijze kon vaststellen dat de reconstructie een volledig beeld gaf van de transacties met beleggers. Zonder kasadministratie konden de herleide kassaldi immers niet worden geverifieerd aan de hand van het kasgeld dat destijds feitelijk aanwezig was en ook niet worden getoetst aan een primaire registratie van kasmutaties. De volledigheid van de reconstructie was daardoor geheel afhankelijk van de kwitanties en andere documenten die de leiding van het fonds alsnog gaf.

Vanwege de bevindingen bij de reconstructie had de accountant toen al zijn samenstellingsopdracht moeten teruggeven. Door toch de jaarrekeningen samen te stellen en daarbij samenstellingsverklaringen af te geven, heeft de accountant in strijd met gehandeld met (paragraaf 16 van) de NV COS 4410 en met NV COS 240 en 250.

Meldingsplicht

De accountant had zelf een Wwft-melding moeten doen. In zijn dossier verwijst de accountant naar de Richt snoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) voor belastingadviseurs en accountants. Daarin staat dat een accountant moet melden in een situatie als deze. De accountant heeft niet aangetoond dat medewerkers van het assurantie kantoor

meldingsprocedures in gang hadden gezet. Het is ook ongeloofwaardig dat het assurantie kantoor Wwft-meldingen zou doen over transacties die niet over zijn boeken zijn gelopen en waarvan geen kasregistratie aanwezig was. Dat er veertien dividendovereenkomsten opdoken op briefpapier van de bank is een subjectieve meldingsindicator.

Maatregel

De accountant wist dat beleggers betrekkelijk grote bedragen aan het fonds hadden toevertrouwd, terwijl daarvan geen behoorlijke administratie werd bijgehouden. Hij had daarom zonder diepgaander onderzoek nooit samenstellingsverklaringen mogen afgeven bij de jaarrekeningen.

Berispings. (15/1928 Wtra AK)

- Nader onderzoek doen en interne beheersing toetsen bij omvangrijk kasverkeer.

2.3 GEKNOEI MET CIJFERS

Posten en cijfers aanpassen of weglaten is niet per se frauduleus. Maar als de kopers, financiers of beleggers van het bedrijf daarvoor op het verkeerde been worden gezet kan het wel degelijk rieken naar fraude.

2.3.1 GROTE BESTELLING VERZWEGEN VOOR KOPER

- Een scheepsbouwcontract ter waarde van 110 miljoen dollar staat niet in de jaarrekening en kan een koper van het bedrijf op het verkeerde been zetten.

Feiten

Rederij Dockwise nam zeetransportbedrijf Fairstar over. Kort na de overname bleek echter dat de voormalige ceo en cfo van Fairstar een jaar daarvoor een schip hadden besteld voor 110 miljoen dollar. Bij een due diligence-onderzoek kwam namelijk een *shipbuilding*-contract boven water, dat was gedateerd op 3 mei 2011. De bestelling van het schip stond echter niet in de jaarrekening over dat boekjaar, die de controlerend accountant goedkeurde. Als dat wel het geval was geweest, zou Dockwise minder hebben betaald.

De rederij en het zeetransportbedrijf stelden de directeuren aansprakelijk, omdat zij de order verborgen hadden gehouden. Tijdens de civiele procedure over deze kwestie zeiden de directeuren dat de investeringsverplichting ultimo 2011 nog niet bestond, omdat het scheepsbouwcontract pas eind mei 2012 was getekend. De Rechtbank Amsterdam geloofde daar weinig van en houdt de directeuren aansprakelijk wegens het verzwijgen tegenover de koper en het niet-vermelden in de jaarrekening (HA ZA 13-97).

De kwestie belandde bij de tuchtrechter toen de twee voormalige directeuren van Fairstar een klacht indienden tegen de accountant die aanvullend onderzoek deed naar het bestaan en de datering van het scheepsbouwcontract. De accountant was als opdrachtgerichte kwaliteitsbewaker betrokken bij de controle van de jaarrekening. Hij vroeg de controleleider en de seniorleden van het controleteam hoe het zat met het contract. Zij bleken niets te weten van het contract. De okb-partner liet de rederij weten dat er aanwijzingen waren voor mogelijke onregelmatigheden en dat hij die op grond van artikel 26 Wta nader moest onderzoeken. Hij stelde vast dat de verplichting vóór het einde van het boekjaar was aangegaan en in de jaarrekening verwerkt had moeten worden. Na herziening keurde hij de jaarrekening goed.

Oordeel

De accountant is objectief gebleven en heeft zich niet onder druk laten zetten door de rederij of het zeetransportbedrijf. Hij heeft de twee directeuren tijdens de interviews expliciet gevraagd naar de ondertekening van de diverse documenten. De twee zeiden toen dat zij hun handtekeningen wel herkennen, maar niet precies wisten wanneer zij die hadden gezet. Op de zitting bleek dat zij hierover bewust hebben gezwegen. Volgens het College van Beroep voor het bedrijfsleven wordt de conclusie van het aanvullend onderzoek geschraagd door de feiten die de accountant heeft vastgesteld.

Maatregel

Geen. (AWB 14/298 en 13/2343 Wtra AK)

- Doorvragen en aanvullend onderzoek doen bij verzwegen verplichtingen.

2.3.2 GROTE BELANGEN, ÉÉN BAAS

Combinatie van de volgende factoren:

- grote financiële belangen;
- het risico van een gebrekkige administratie;
- de onderneming wordt feitelijk geleid door één persoon;
- de omvangrijke bankfinanciering hangt af van behaalde ratio's;
- de marktomstandigheden zijn verslechterd;
- de materie is complex;
- en veel posten hebben een aanmerkelijk subjectief element.

Feiten

In 2016 veroordeelde de Rechtbank Overijssel Ger Visser (de man schuwde de openbaarheid niet) tot drieënhalf jaar cel wegens valsheid in geschrifte en faillissementsfraude ([07/996513-12](#) en [08/996128-13](#)). Visser stelde de huurinkomsten veel te rooskleurig voor door huurcontracten te vervalsen. Zo troggelde hij tientallen miljoenen euro's aan bankkredieten af voor vastgoedprojecten. Zijn zoon kreeg één jaar cel wegens zijn aandeel in de faillissementsfraude ([08/996130-13](#)). Visser was feitelijk de eigenaar en de directeur van de Eurocommerce Groep die zich onder meer bezighield met projectontwikkeling, vastgoedbeleggingen en de exploitatie van hotels en restaurants. Zijn zoon, vrouw en dochter waren medeaandeelhouders.

Een extern accountant gaf bij drie jaarrekeningen van Eurocommerce een goedkeurende verklaring af. Daarbij onderhandelde hij namens zijn kantoor zowel over het honorarium als over het huurcontract voor het pand van Eurocommerce, waarin het kantoor huisde. De nauwe zakelijke banden vertroebelden kennelijk het oordeelsvermogen van de accountant. Eurocommerce ging failliet bij gebrek aan huurinkomsten en sleepte het

accountantskantoor in haar val mee: het kantoor en de bv van de controlerend accountant gingen beide failliet.

Oordeel

Onafhankelijkheid

De samenloop van de controle-opdracht en de huurrelatie was een forse bedreiging voor de onafhankelijkheid. Eurocommerce had de accountant en het accountantskantoor namelijk toegezegd:

- een verhuiskosten-/herinrichtingsvergoeding te betalen van 175 duizend euro;
- een 'overstappremie' te betalen van acht ton;
- de tot medio 2012 lopende huurverplichting over te nemen voor de oude kantoorruimte;
- alsnog een omstreden post onderhanden werk van ongeveer tweeënhalve ton te betalen.

De accountant heeft de huurrelatie en de financiële toezeggingen ten onrechte niet gezien als een mogelijke bedreiging voor zijn onafhankelijkheid en ten onrechte ontkend dat de verhouding tussen de honoraria voor het overige werk en controlewerk een bedreiging als gevolg van eigenbelang inhielden. Ook negeerde hij het risico van zelftoetsing, dat groot was omdat de Eurocommerce Groep haar kolommenbalansen aanleverde aan het kantoor, waarna het controleteam in nader overleg met de controller van de Eurocommerce Groep de jaarrekeningen opstelde. Bovendien telden de jaarrekeningen veel posten met een flink subjectief element.

Het controleteam voor de jaarrekeningen 2010 bestond uit drie personen, onder wie de accountant, die het merendeel van de controlewerkzaamheden zelf uitvoerde. De tweede 'toezierend' vennoot trad feitelijk op als een regulier lid van het controleteam en voerde ook inhoudelijk controlewerkzaamheden uit. Dat hij is opgetreden als 'reviewer' of 'deskundig sparring partner', zoals de

accountant beweerde, blijkt niet uit de stukken. De review door een tweede partner stelde dus feitelijk niets voor, zodat de samenstelling van het controleteam geen passende waarborg was tegen de bedreigingen.

Waardering onroerend goed

De accountant controleerde onvoldoende of het onroerend goed juist was gewaardeerd, terwijl daar vanwege een stelselwijziging alle reden voor was. Eurocommerce Groep baseerde zich voor de waardering van het onroerend goed vooral op het rapport van een makelaar die de groep had ingeschakeld. Volgens paragraaf 8 van NV COS 500 had de accountant de competentie, de capaciteiten en de objectiviteit van de deskundige moeten evalueren en inzicht moeten zien te krijgen in (de geschiktheid van) diens werk. En volgens paragraaf A48 had hij zonder meer de relevantie, de volledigheid en de betrouwbaarheid van de gegevens moeten onderzoeken, de uitkomsten daarvan moeten afwegen en die afweging en de conclusie daaromtrent moeten vastleggen.

De accountant ging ook voorbij aan andere informatie die tot nader onderzoek noopte. Zo werd een pand in Rijswijk, dat volledig leegstond, toch tegen kostprijs gewaardeerd op 69,7 miljoen euro. De accountant had op zijn minst moeten nagaan wat een actuele waardering (taxatie, waarde-indicatie of anderszins) zou uitwijzen en welke concrete vooruitzichten er zouden bestaan op substantiële verhuur van dat pand. Ook omdat de accountant zelf in het *Strategisch plan inzake de controle-aanpak* schreef dat het steeds moeilijker werd om panden te verkopen en te verhuren, had hij aanvullende controlewerkzaamheden moeten verrichten.

Rubricering langlopende en kortlopende schulden
Volgens zijn controle-aanpak was de accountant van plan de rubricering van schulden gegevensgericht te controleren aan de hand van de

financieringscontracten. Dat deed hij echter niet. Hij baseerde zich bij de controle van de schulden op standaardbankverklaringen, uitgaande geldstromen en actuele bankstanden.

Uit een bankverklaring bleek onder meer dat een van de banken aan de Eurocommerce Groep vier kredietfaciliteiten had verstrekt in de vorm van een rekening-courant. Op dat moment was de debetstand daarvan 88,5 miljoen euro. Die stand week materieel af van de 52,6 miljoen euro aan kortlopende schulden die in de jaarrekening 2010 waren opgenomen. In het controledossier zat een brief waarin onder meer stond dat Eurocommerce in de financieringsverhoudingen geen ingrijpende wijzigingen verwachtte, dat de bankrelatie spoedig zou eindigen en dat er dan sprake moest zijn van herfinanciering en/of financiering uit eigen middelen. De accountant had ook deze brief op professioneel-kritische wijze moeten onderzoeken, de meest recente contracten van de Eurocommerce Groep met de bank moeten opvragen en evalueren en hierover contact moeten zoeken met de bank.

Gezien deze conclusie over de schulden had de accountant ook onvoldoende (geschikte) controle-informatie over de juistheid van de continuïteitsveronderstelling. Hij had (aanvullende) controlewerkzaamheden moeten uitvoeren, omdat de marktomstandigheden moeilijk waren en de vooruitzichten onzeker, terwijl de voorraad onverkochte en/of niet verhuurde panden groeide en de financiers de druk opvoerden om te voldoen aan de ratio's en financieringsvoorwaarden. Daarbij kwam dat Eurocommerce zeer afhankelijk was van externe financiering, waardoor het zeer twijfelachtig was of zij het komende jaar zelfstandig aan de verplichtingen kon voldoen. De accountant had van de Eurocommerce Groep moeten verlangen dat zij een nadere analyse van de continuïteitsvooruitzichten had gemaakt en had die analyse intensief moeten beoordelen.

Maatregel

Doorhalingen met niet-herinschrijvings-termijn van vier maanden, één maand respectievelijk één maand. (14/2615 Wtra AK, 14/3294 Wtra AK en 14/3295 Wtra AK)

- Evalueer de competentie, de capaciteiten en de objectiviteit van de ingeschakelde waarderingdeskundige en probeer inzicht te krijgen in (de geschiktheid van) diens werk.
- Bij dreigende herziening van de bankrelatie de meest recente contracten opvragen en evalueren en hierover contact zoeken met de bank.
- Aanvullende controlewerkzaamheden uitvoeren als de onderneming in zwaar weer verkeert en de continuïteit en het voldoen aan de financieringsvoorwaarden onzeker is.

2.3.3 OMSTREDEN GEANTEDATEERD DIVIDENDBESLUIT EN VERSCHOVEN BATE

- Een bate (van 754.721 euro) in de halfjaarcijfers uit hoofde van een eenmalige opdracht, die in het voorgaande jaar is afgerond (terwijl dit in de balans van het vorige boekjaar moest staan als nog te factureren omzet).
- Dividenduitkeringen, terwijl de dividendbesluiten nog omstreden zijn.
- Een afwijkende winstverdeling op basis van valse facturen voor management fees.
- Privé-uitgaven worden geboekt als zakelijke kosten met behulp van valse facturen.

Feiten

De AquaServa Groep was een bedrijf dat drinkwaterinstallaties beheerde en onderhield en daarover technisch adviseerde. De groep had drie dochterbedrijven: ProCas, AquaServa en Safe Water Solutions. Een van de aandeelhouders wilde uit de onderneming stappen. De andere aandeelhouders zouden na diens vertrek een nieuwe bv oprichten, samen met de moeder-bv en de aandeelhouder van deze moeder. Een extern bureau bepaalde alvast de waarde van twee dochters aan de hand van een quick scan en informatie van twee aandeelhouders. De aandelen van ProCas zouden 3,98 respectievelijk 2,62 miljoen euro waard zijn. Een accountant beoordeelde de halfjaarcijfers met toelichting van de drie dochters en gaf bij alle drie een verklaring van oordeelonthouding af. De projectadministratie van twee dochters en de voorraadadministratie bij de derde dochter waren volgens de accountant “onvoldoende geschikt” om de omzet en kostprijs omzet respectievelijk de voorraadwaarde te kunnen beoordelen. Daardoor kon hij niet vaststellen of er eventueel correcties noodzakelijk waren. De accountant schreef dat hij “geen enkele zekerheid” gaf omdat hij niet voldoende geschikte informatie kon verkrijgen om een conclusie op te baseren.

Volgens de ava-notulen van een van de dochters zou aan drie aandeelhouders in het boekjaar vóór de verkoop een interim dividenduitkering worden uitgekeerd van 3,6, 1,8 en nog eens 1,8 miljoen euro. Bij de oprichting van de nieuwe moeder-bv gaf de accountant een inbrengverklaring af. Volgens zijn oordeel was de waarde van de voorgenomen inbreng ten minste gelijk aan het bedrag van de stortingsplicht ad 1,89 miljoen euro, exclusief het agio. POSU, de nieuwe moeder-bv, kocht de aandelen die twee aandeelhouders hadden in de drie dochters. De koopsom bestond uit

2,2 miljoen euro en een variabele component van maximaal vier ton. Na de koop begonnen de aandeelhouders van POSU en de dochters een civiele procedure tegen de twee aandelenverkopers. De moeder beëindigde de opdracht met het accountantskantoor en diende een klacht in tegen de accountant.

Oordeel

De Rechtbank Amsterdam (C/13/563946 / HA ZA 14-438) vindt dat de accountant onrechtmatig heeft gehandeld respectievelijk tekort is geschoten in de uitvoering van zijn opdracht. De accountant moet AquaServa twee ton betalen en aan de curatoren een schadebedrag dat nog moet worden vastgesteld. Deze zaken hangen nog in hoger beroep. Wij beperken ons hier verder tot de tuchtzaak.

Oordeelsonthouding en inbrengverklaring

Gezien de gebreken in de (voorraad)-administratie had de accountant zo veel aanvullende werkzaamheden moeten verrichten tot hij (conform NV COS 2400, paragraaf 27) een goedkeurende beoordelingsverklaring, een conclusie met beperking (waarbij hij het probleem moet beschrijven dat tot die beperking leidt) dan wel een afkeurende beoordelingsverklaring kon geven. Door een verklaring van oordeelsonthouding af te geven, zei de accountant feitelijk dat er geen redenen waren voor een verklaring met beperking of een afkeurende verklaring. De accountant had op basis van aanvullende werkzaamheden (zie de paragrafen 19 en 20 van NV COS 2400) moeten onderbouwen waarom er geen afwijkingen van materieel belang zouden zijn.

Hij heeft wel administratieve gebreken geconstateerd, maar heeft er bewust voor gekozen geen nader onderzoek in te stellen - uit vrees dat de transactie anders in gevaar zou komen. In de halfjaarcijfers is ten onrechte een bate van 754.721 euro opgenomen

uit hoofde van een eenmalige opdracht (het zogenoemde COA-project), die in het voorgaande jaar was afgerond. Daarom had dit bedrag verantwoord moeten worden als nog te factureren omzet in de balans van het vorige boekjaar en niet als bate in het jaar daarop. Door onvoldoende onderzoek te doen, heeft de accountant het risico aanvaard dat afwijkingen van materieel belang verborgen bleven en dat de beoordeelde (half)jaarrekening onjuistheden bevatte.

Dividenduitkering

De accountant wist of kon weten dat de dividendbesluiten geantedateerd waren toen hij een samenstellingsverklaring verstrekke bij de jaarrekening van AquaServa en ProCas, want:

- in het boekjaar vóór de verkoop is aan de aandeelhouders feitelijk een dividend uitgekeerd van 300.000 euro dan wel 388.960 euro volgens de jaarrekening van ProCas;
- het was niet aannemelijk dat de aandeelhouders definitief hadden besloten toen al bijna vier ton uit te keren, maar de accountant heeft dit bedrag wel als 'voorgenomen dividenduitkering' vermeld in de jaarrekening over het vorige boekjaar van ProCas, die hij heeft samengesteld;
- uit e-mailberichten blijkt dat de aandeelhouders in het jaar van de verkoop nog correspondeerden over de winstverdeling en de vraag of zij de 50:25:25-verdeling met extra management fees konden veranderen in drie gelijke delen;
- de besluitvorming over de dividenduitkering begon pas in het voorjaar van de verkoop definitiever vorm te krijgen;
- uit niets blijkt dat de aandeelhouders al in het boekjaar daarvóór tot uiteindelijke verdeling van de winstuitkering hebben besloten;
- uit deze correspondentie blijkt wel dat de accountant van meet af aan op de hoogte was;

- de accountant de uiteindelijke winstverdeling dus anders had moeten verwerken in de jaarrekeningen 2008 van ProCas en AquaServa.

De accountant moet ook hebben geweten dat de notulen van de ava geen juist beeld gaven van de besluitvorming over de dividenduitkering en mocht daarom geen genoegen nemen met dit document. Een extra reden om er geen genoegen mee te nemen, was dat in deze notulen – die nota bene bijna een jaar na dato en pas na herhaaldelijk aandringen werden opgestuurd – staat dat dividend wordt uitgekeerd aan een aandeelhouder die toen nog niet bestond. Door het document desondanks kritiekloos en zonder nader onderzoek te aanvaarden, heeft de accountant mede een situatie in de hand gewerkt waarin het dividendbesluit is geantedateerd.

De accountant had POSU en haar directeur daarom moeten informeren. De accountant wist dat POSU met de toenmalige dga's sprak over de overname van aandelen en kon dus ook weten dat deze informatie van materiële invloed zou kunnen zijn op de bereidheid van POSU om de aandelen te kopen voor de overeengekomen prijs. Bij het opstellen van de inbrengverklaring had de accountant POSU over deze onttrekkingen moeten informeren. Er was namelijk afgesproken dat de aandelen vanaf het nieuwe boekjaar voor rekening en risico zouden zijn van de AquaServa Group en dat alle dividend en andere uitkeringen, die toen nog niet waren vastgesteld, toekwamen aan de AquaServa Group. De accountant wist dus dat zijn cliënt, de AquaServa Group, recht had op de extra dividenduitkering, maar heeft die informatie niet met haar gedeeld.

Management fees

Uit e-mailcorrespondentie blijkt duidelijk dat op oneigenlijke titel een andere winstverdeling is vastgesteld met facturen voor

management fees en met medeweten van de accountant. De accountant had een en ander niet mogen aanvaarden en had de achteraf opgemaakte en onjuiste facturen niet mogen verwerken in de jaarrekening van ProCas. Ook hierover had hij de directeur van POSU moeten informeren.

Privé-uitgaven

De accountant heeft geaccepteerd dat privé-uitgaven zijn geboekt als zakelijke kosten. Zo staat in een e-mail aan een directeur van een tegelzet- en interieurbouwbedrijf: "Je kunt de rekening van de badkamer van het appartement (...) sturen naar ProCas (...) onder vermelding van, voor u uitgevoerd herstellen tegelwerk van diverse douche- en toiletruimtes COA-Project". Toen een bedrijfsleidster van AquaServa aan haar baas vroeg waarvoor een factuur was die ze op haar bureau had aangetroffen, kreeg zij als antwoord: "Dat is zo'n privé klusje wat ik wegschrijf op COA. Hou ik in apart bestandje bij."

Een paar maanden later schreven de aandeelhouders van AquaServa, ProCas en Safe Water Solutions elkaar dat zij hadden afgesproken bij één hunner privé vijftig mille te declareren "en dat weg te stoppen in het COA-project". Het lijstje van een andere aandeelhouder was namelijk "volgelopen". De andere twee kregen twee weken de tijd om hun lijstjes vol te maken en het daarna af te sluiten – "vol of niet vol". Op de lijst wordt verwezen naar een overzicht met de factuur van het tegelzetbedrijf en de factuur waarnaar de bedrijfsleidster vroeg. Op de lijst staan verder facturen voor werkzaamheden die volgens de bijgevoegde specificatie niets van doen hadden met het COA-project.

Maatregel

De accountant heeft zich weinig gelegen laten liggen aan de regels. Door zijn handelwijze heeft hij er feitelijk aan bijgedragen aan dat:

- de winst van de overgenomen dochters oneigenlijk werd afgeroomd;
- de werkelijke gang van zaken in de jaarrekeningen werd verhuld;
- de directeur van POSU als medekoper op het verkeerde been is gezet voor wat betreft de waarde van de aandelen.

De accountant heeft alleen gelet op de belangen van enkele (oud-)cliënten en tijdens de tuchtprocedure niet laten blijken dat hij de laakbaarheid van zijn gedrag inziet. Doorhaling, met een herinschrijvingsverbod van anderhalf jaar. ([AWB 15/241](#) en [AWB 15/255](#) en [14/318 Wtra AK](#))

- Nader onderzoek doen als u administratieve gebreken constateert.
- De gedupeerde mede-opdrachtgever informeren over een onbevoegde dividenduitkering.

2.3.4 (NIET-UITGEVOERDE) CONTROLE ALS KEURMERK VOOR BELEGGERS

- Aanzienlijke afwaardering.
- Onzekerheid over de voortgang van een beleggingsproject.
- Overeenkomsten voor managementvergoedingen en leningen ontbreken.
- Rekening-courantverhoudingen met de directie zijn niet vastgelegd.
- Kosten worden niet goed toegerekend en onderbouwd.
- Privé-uitgaven worden bekostigd van de zakelijke bankrekening.
- De opdrachtgever maakt goede sier met controle door het kantoor, terwijl dat geen controle uitvoert.

Feiten

Beleggingsfonds Centurion wierf beleggers voor investeringen in vakantiehuizen in Costa Rica. Het fonds was niet controleplichtig, maar schakelde toch een accountant in. Centurion maakte in zijn voorlichtingsmateriaal goede sier met de betrokkenheid van de accountant, die ook de jaarrekening zou controleren. Voordat Centurion failliet ging en de drie beleggingsfraudeurs van het fonds werden veroordeeld voor valsheid in geschrifte en bedrieglijke bankbreuk (zie [08-996003-15](#), [08-996002-15](#) en [08-996022-15](#)) gaf de accountant verschillende controle- en accountantsverklaringen af en bracht hij diverse assurancerapporten uit over opgaven die Centurion deed aan de beleggers.

Na enkele jaren brachten de accountant en zijn medewerker een management letter uit, waarin zij onder meer een verlies constateerden. In de definitieve versie schreven zij dat hun bevindingen een goede basis konden vormen om in de toekomst te komen tot een (samenstellings)-verklaring bij de jaarrekeningen van de vennootschappen uit de Centurion-groep.

De AFM gelastte Centurion om aanvullende (financiële) informatie te leveren over enkele producten. Op verzoek van Centurion zetten de accountant en zijn medewerker uiteen waarom het voor de controller van Centurion onmogelijk was om de gevraagde informatie te herleiden uit de financiële informatie. In de financiële administratie ontbraken namelijk kostenplaatsen. De gevraagde informatie was wel 'extracomptabel' te reproduceren. Maar als dat met terugwerkende kracht moest gebeuren, ging dit ten koste van de betrouwbaarheid van de informatie. Er moest dan namelijk worden gewerkt met aannames die waren gebaseerd op inschattingen van de directie. Na het faillissement bleek de inleg van in totaal 33 miljoen euro volledig verdwenen.

Oordeel

Niet integer

In het informatiemateriaal van Centurion staat dat het accountantskantoor de controle van de jaarrekening zou verzorgen en daarnaast (volledige) controle zou uitoefenen op het nakomen van investeringsbeloften inzake de aankoop van gronden en op de aflossing van de obligatieleningen. De accountant heeft een reeks controleverklaringen en assurancerapporten verstrekt aan Centurion. Maar ondanks zijn opdracht en zijn herhaald verzoek heeft hij niet de kans gekregen om de jaarrekening over een van de boekjaren te controleren. Het kantoor heeft bij latere jaarrekeningen geen controleverklaringen verstrekt.

In hun concept-management letter hebben de accountants geschreven dat:

- de waarde van de gronden in een van de projecten aanzienlijk was afgewaardeerd;
- er onzekerheid bestond over de voortgang van een project;
- er sprake was van ontbrekende management-vergoedings- en leningsovereenkomsten;
- rekening-courantverhoudingen met de directie niet waren vastgelegd;
- de interne organisatie gebreken vertoonde op het vlak van toerekening en onderbouwing van kosten;
- privé-uitgaven werden bekostigd van de zakelijke bankrekening.

Behalve het belang van zijn opdrachtgever moet de accountant ook het algemeen belang dienen en de fundamentele beginselen in acht nemen bij zijn werkzaamheden.

Zo eist het integriteitsbeginsel onder meer dat de accountant:

- eerlijk zakendoet;
- de waarheid geen geweld aandoet;
- vermijdt dat hij in verband wordt gebracht met informatie die onjuist of misleidend is of een verkeerde indruk wekt.

Bij een bedreiging moet de accountant beoordelen of hij de relatie met een cliënt kan continueren. Volgens (artikel 21 lid 2 van) de VGBA moet de accountant de professionele dienst weigeren of beëindigen als hij bij een bedreiging niet in staat is een toereikende maatregel te treffen.

Naar aanleiding van de bevindingen die de accountants beschreven in de concept-management letter hadden zij zich in ieder geval moeten afvragen of de uitlatingen van Centurion over de betrokkenheid van het kantoor niet moesten worden ingetrokken. Bijvoorbeeld de herhaalde mededeling dat 'de accountant' de jaarrekening zou controleren, terwijl dit feitelijk nooit is gebeurd.

De controles van de investeringsbeloften/-afspraken/-structuur wekten een verkeerde indruk over de werkzaamheden die waren uitgevoerd en de waarde die beleggers mochten hechten aan de controleverklaringen en assurancerapporten op de website van Centurion. Ook al konden beleggers in het handelsregister zien dat het kantoor geen controleverklaring bij een jaarrekening had afgegeven - de accountant moest zich niettemin houden aan de VGC/VGBA. Bovendien had de accountant Centurion kunnen vragen:

- de informatie over het controleren van de jaarrekening niet meer in het informatiemateriaal op te nemen;
- alsnog duidelijk te zijn over de mate van zekerheid die kon worden ontleend aan de controleverklaring en de assurance-rapporten;
- de informatie voor (potentiële) beleggers op de website van Centurion te verwijderen.

Gezien de geconstateerde feilen in de financiële administratie en andere bevindingen hadden de accountants de juistheid van de opgaven over de aangekochte gronden nader moeten onderzoeken.

Beleggen van leningen

In zijn assurancerapport schreef de accountant niet duidelijk dat de 'waarde van de grond' volgens hem sloeg op de aankoopprijs van de grond, rekening houdend met enkele 'overlopende posten'. Daarmee heeft de accountant niet voldaan aan paragraaf 46 van NV COS 3000, waarin staat dat de conclusie in een assurancerapport duidelijk moet worden geformuleerd.

Conclusie

Al met al heeft de accountant een naïeve kijk op de reikwijdte van zijn betrokkenheid bij de activiteiten van de fraudeurs en de werking van de fundamentele beginselen. Gezien zijn houding bij de tuchtrechter begrijpt hij totaal niet hoezeer hij tekort is geschoten.

Maatregel

Tijdelijke doorhaling van drie maanden voor de accountant, waarschuwing voor de medewerker (nog niet definitief). (16/1534 en 16/1535 Wtra AK)

- Bij feilen in de financiële administratie de juistheid van de opgaven over de investeringen nader onderzoeken.
- Duidelijk zijn tegenover beleggers in verklaringen.

Zie ook 2.1.5 'Functiescheiding "meer dan voldoende"', maar slechts twee directieleden' en 2.4.4 'Veroordelingen belastingfraude, onvolledige opbrengstverantwoording'.

2.4 BELASTINGKWESTIES

Veel fraude is fiscaal gedreven. Belasting besparen mag, maar blijf aan de goede kant van de grens en wees argwanend tegenover constructies en verzoeken om btw-teruggave.

2.4.1 ABC-TRANSACTIE MET ZEILJACHT

- Registergoed wordt op één dag twee keer verkocht, eerst voor drie ton, daarna acht ton.
- Btw-teruggaveverzoek voor een pleziervaarttuig.

Feiten

Een ondernemer was dga van een bv en eigenaar van een Ltd naar het recht van de Britse Maagdeneilanden. De dga had de activiteiten van de bv geleidelijk elders ondergebracht, waardoor de bv nauwelijks nog iets deed. Rond de eeuwwende droeg de bv vrijwel alle kosten van de restauratie en renovatie van een zeiljacht. Naast het exploiteren van een vliegtuig was dit de enige activiteit binnen de vennootschap. Voordat de dga het schip privé kocht voor 129.327 euro (285.000 gulden), werd het gebruikt als charterschip in de Middellandse Zee. Ruim twee jaar later verkocht de dga het schip eerst aan de bv voor 272.268 euro (600.000 gulden). Op dezelfde dag leverde hij de schuit onderhands - dus buiten een notaris om - voor 816.804 euro (1,8 miljoen gulden) door aan de Ltd.

Tegen de fiscus zei de ondernemer dat het van meet af aan de bedoeling was dat de economische eigendom van het schip in handen moest komen van de bv, als belegging die moest gaan renderen door de restauratie/renovatie. Door mee te varen in klassieke zeilraces zouden de naamsbekendheid en

het rendement toenemen. Maar voordat het schip te water ging, werd het al eigendom van de Ltd, waardoor de bv het schip dus nooit 'in de vaart' heeft gehad. Uit derden-onderzoek bij een jachthaven maakt de belastinginspecteur op dat het schip gedeeltelijk was gerenoveerd en er was geïnvesteerd in apparatuur en uitrusting om het schip zeilklaar te maken voor langeafstandszeilwedstrijden. In totaal heeft de bv 777.760,69 euro (1.713.959 gulden) uitgegeven aan het schip.

Over drie boekjaren diende de bv suppletie-aangiftes in, waarbij in totaal 51.783,58 euro werd teruggevraagd. Over een van die jaren kreeg de vennootschap 16.154 euro terug. De fiscus kwam met een ob-naheffing van 142.940 euro, omdat het om een binnenlandse levering ging, waarop geen nultarief of verlaagd tarief van toepassing was. In het derde boekjaar voer het Brits-Maagdelijke schip vanuit de haven in IJmuiden naar Rotterdam met toestemming van een douane-ambtenaar. In de Rotterdamse haven nam het deel aan een défilé, waarna de eigenaar via Engeland naar Amerika voer. Uit stukken blijkt verder dat het schip anderhalf jaar later in Antigua & Barbuda was en tegelijkertijd vervoerd zou worden van Palma de Mallorca naar Martinique. Omdat de scheepseigenaar ten onrechte btw heeft teruggevraagd, kreeg hij bovendien een boete. Hij vocht de naheffing en de boete aan.

Oordeel

De rechtbank vermindert de naheffing met 81.101 euro in plaats van tot dat bedrag, omdat het wel degelijk gaat om een pleziervaarttuig en het nultarief niet van toepassing is. De rechtbank zet een streep door de boete, omdat die zonder aankondiging is opgelegd. In hoger beroep wordt het schrappen van de boete bevestigd en de naheffing aangepast. Omdat de boete op formele gronden wordt

doorgehaald, mogen we het ten onrechte terugvragen van btw zien als een belastingvergrijp, waaraan een bonafide accountant zijn handen niet moet willen branden ([09/664](#)).

Maatregel

Naheffing 81.101 euro, geen boete. ([10-00280](#))

- Verzoek om btw-teruggave controleren.

2.4.2 NEGATIEF EIGEN VERMOGEN, MEER PAARDEN MAAR EVENVEEL VOER

- Een (forse) schuld aan de zaak van 538.665 euro zonder leningcontract of op basis van een geantedateerd nep-leningcontract.
- De teruggevraagde ob is gebaseerd op nota's die niet zijn betaald.
- De teruggevraagde ob is gebaseerd op nota's die afkomstig zijn van een gelieerde onderneming.
- Een negatief eigen vermogen.
- Hoge schulden.
- De cliënt betaalt uw facturen ook niet.
- Er staat een verkeerd btw-percentages in de facturen.
- De goederenstroom wordt volledig gedekt door een lening van de leverancier.

Feiten

Een accountant-administratieconsulent c.q. RB-belastingadviseur stelde de rekeningen samen en deed de ob-aangiften van een paardenhandel. Het bedrijf was een bv in oprichting en was in handen van twee broers. Het kantoor van de accountant had gedurende drieënhalf jaar kwartaalaangiften omzetbelasting ingediend en een bedrag van in totaal 157.247 euro teruggevraagd voor de paardenhandelaren.

Een van de broers had een eenmanszaak, waarmee hij handelde in Lusitano-paarden. De accountant stelde een overeenkomst van geldlening op tussen de bv i.o. en de eenmanszaak. Daarbij leende de eenmanszaak vier ton uit aan de bv i.o. Vervolgens werd over dat kwartaal 17.062 euro omzetbelasting teruggevraagd.

De Belastingdienst zag in het verzoek aanleiding om enkele vragen te stellen aan de accountant. Die wees er in zijn antwoord op dat zijn cliënt in paarden handelde en dat het door de economische crisis slecht ging in deze branche. Daarom was er in dat kwartaal geen belaste omzet geweest. De accountant stuurde de fiscus een kopie toe van de vier onderliggende facturen die tezamen iets meer dan een ton beliepen.

De Belastingdienst begon een boekenonderzoek, dat uitmondde in een strafrechtelijk onderzoek. De Fiod vond een afwerkingsmemorandum, waarin de accountant onder meer vaststelde dat de schuld aan de eenmanszaak 538.665 euro bedroeg, terwijl daarvoor een leningcontract ontbrak. De accountant vroeg zich daarom af of dat nog gemaakt moest worden.

Het Openbaar Ministerie verdacht de broers ervan dat zij via de bv i.o. en de eenmanszaak vooral op papier handelden in paarden en omzetbelasting terugvroegen op basis van valse en onbetaalde facturen. Het OM diende een klacht tegen de accountant in, omdat die een valse leningovereenkomst had opgemaakt (of laten opstellen) en die daarna verstrekke aan de Belastingdienst, terwijl hij wist dat het contract geantedateerd en inhoudelijk niet conform de waarheid was. De accountant was volgens het OM bovendien onvoldoende zorgvuldig bij het verwerken van zeer twijfelachtige gegevens voor de aangiften omzetbelasting, omdat er meer dan voldoende twijfel bestond over de

juistheid van die informatie en naliet (tijdig) melding te maken van een ongebruikelijke transactie.

Oordeel

Btw-aangiften

De accountant die verantwoordelijk is voor de ingediende aangiften omzetbelasting moet altijd nagaan of de cliënt volgens de regels van het belastingrecht wel btw mag terugvragen en of die btw op basis van ontvangen facturen echt moet worden betaald. Dat moet niet alleen op grond van het integriteitsbeginsel (vermijd dat je in verband wordt gebracht met informatie die materieel onjuist of misleidend is), maar ook volgens het deskundigheids- en zorgvuldigheidsbeginsel. Zeker als het om aanzienlijke bedragen gaat. De accountant moet waarborgen treffen voor het naleven van deze beginselen en daarom letten op signalen die wijzen op het indienen van onjuiste aangiften. Naarmate er meer btw wordt teruggevraagd, moet de accountant beter opletten. (Zie ook [13/2415 Wtra AK](#), paragraaf 2.4.6.)

In dit geval is de accountant niet alert genoeg geweest, omdat er voldoende aanwijzingen waren die hem aan het twijfelen hadden moeten brengen over de juistheid van de facturen, mede gezien de hoogte van de bedragen. Zo betaalde de bv i.o. de nota's niet en waren die nota's afkomstig van een onderneming van een van de broers. Dat de kosten van voer, veearts en personeel vrijwel hetzelfde bleven, terwijl de voorraad paarden verdubbelde, had ook te denken moeten geven. Bovendien had de bv i.o. een negatief eigen vermogen, hoge schulden en werden de facturen van de accountant zelf ook niet betaald. Tenslotte had de accountant als RB-fiscalist moeten zien dat er een verkeerdt btw-percentage in de facturen stond.

Verder had de accountant de opdrachtgever om inzage moeten vragen in de gegevens van de desbetreffende bankrekening, de verkregen financiering en de levering van de paarden. Als de accountant bij de uitvoering van de opdracht constateert dat de verstrekte gegevens onbevredigend zijn, moet hij volgens NV COS 4410 immers overwegen of hij alsnog inlichtingen moet inwinnen of de verkregen toelichtingen verifiëren. Als de accountant deze verplichting was nagekomen, was het vervalsen van de facturen mogelijk eerder aan het licht gekomen en had hij in dat kwartaal wellicht geen aangifte ingediend. Dat de Belastingdienst in eerste instantie geen vraagtekens heeft gezet bij de eerdere aangiften en de facturen, ontsloeg de accountant niet van die verplichtingen.

Leencontract

De accountant heeft het leencontract kennelijk opgesteld zonder acht te slaan op bovengenoemde signalen. Omdat de accountant moest vermijden dat hij in verband wordt gebracht met informatie die materieel onjuist of misleidend is, had hij nader moeten onderzoeken of de geldlening en de leveranties echt bestonden voordat hij het contract opstelde.

In het leningcontract zijn op zijn minst de ondertekeningdatum vals alsmede de zinsnede dat de eenmanszaak een bedrag van vier ton zou hebben "verstrekkt" en de bv i.o. dat bedrag in ontvangst heeft genomen.

Uit de stukken blijkt dat de bv i.o. bedragen schuldig is gebleven en dat die schulden met het contract moesten worden omgezet in een langlopende lening. De accountant had deze onjuistheden op minstens drie momenten kunnen zien. Het OM heeft echter niet aannemelijk gemaakt dat de accountant de onjuistheden opzettelijk in de overeenkomst heeft gezet. Uit zijn afwerkingsmemoranda en besprekingsverslagen valt af te leiden dat

de accountant de bestaande, voorgespiegelde situatie schriftelijk wilde vastleggen.

Dat in de aantekeningen een andere datum is vermeld, wil niet zeggen dat de accountant er bewust een onjuiste ondertekeningsdatum onder heeft gezet. Bovendien komt de andere datum in de overeenkomst niet terug en zou die datum ook op de aanvang van de leningen hebben kunnen slaan. Of de accountant het nu wel of niet opzettelijk deed, hij heeft in ieder geval wel verwijtbaar onzorgvuldig gehandeld, met name ook omdat hij de Belastingdienst verkeerd informeerde.

Melding

Volgens de accountant werd de goederenstroom van paarden volledig gedekt door een lening van de leverancier. Dit maakt de transactie echter niet minder ongebruikelijk. Of transacties samenhangen met crimineel handelen moet de accountant niet beoordelen, maar de FIU-Nederland. Hij kende zoveel feiten en omstandigheden die wezen in de richting van een ongebruikelijke transactie dat hij een melding niet achterwege had mogen laten.

Maatregel

De accountant heeft de signalen van fraude gemist en krijgt daarom een berisping. [\(15/2041 Wtra AK\)](#) In hoger beroep is om formele redenen een streep gezet door de berisping. Omdat de klacht te laat was ingediend, had de Accountantskamer deze niet inhoudelijk mogen behandelen, zei het College van Beroep op 14 december 2017. Het oordeel (zaaknummer 16/288) werd te laat gepubliceerd om naar te kunnen linken in dit boek. Ondanks de vernietiging van de maatregel om formele redenen, vormen de feiten uit deze zaak inhoudelijk nog altijd leerzame 'rode vlaggen'. Om die reden is deze paragraaf gehandhaafd.

- Ga bij de aangiften omzetbelasting altijd na of de cliënt volgens de regels van het belastingrecht wel btw mag terugvragen en controleer of die btw op basis van ontvangen facturen echt moet worden betaald.
- Vraag om inzage in de gegevens van de bankrekening waarmee de betalingen (zouden) zijn verricht en de financiering is verkregen (ook als de Belastingdienst in eerste instantie geen vraagtekens heeft gezet bij de eerdere ob-aangiften en de facturen).
- Stel alleen een contract op voor een lening die echt bestaat.
- De Belastingdienst correct informeren.
- Een melding doen als de transactie ongebruikelijk is, of die samenhangt met crimineel handelen beoordeelt de FIU-Nederland wel.

2.4.3 RONDREKENING KLOPT NIET, FISCUS ONDERZOEKT BTW-FRAUDE

- Over zeven aaneengesloten maanden is er geen informatie beschikbaar.
- Op basis van de gegevens die wél beschikbaar zijn, klopt de rondrekening niet.
- De fiscus heeft een boekenonderzoek ingesteld in verband met mogelijke btw-fraude.

Feiten

Het Openbaar Ministerie speelde informatie over btw-fraude door een vennootschap onder firma door aan het BFT. Uit deze informatie bleek dat twee accountants-administratieconsulenten vermoedden dat de vof betrokken was bij btw-fraude. Zij hadden echter geen melding gedaan bij de FIU-Nederland.

De eerste accountant was kantoorleider van het accountantskantoor dat de jaarstukken van de vof samenstelde. De tweede was verantwoordelijk voor de samenstelling. Een relatiemanager onderhield de contacten met de firmanten. Het kantoor zette de werkzaamheden voor de firma stop toen een advocaat meldde dat de firmanten een aanvraag tot schuldsanering wilden indienen.

Twee maanden later kreeg het accountantskantoor van een administratiekantoor de schriftelijke vraag of er vaktechnische bezwaren bestonden om de samenstel- en fiscale werkzaamheden voort te zetten. De samenstellend accountant zag geen bezwaren. In het kader van een onderzoek sprak het BFT met de samenstellend accountant en de relatiemanager. Het bureau vond dat de accountant en de kantoorleider de vennoten van de firma in persoon hadden moeten identificeren, hun identiteit moeten verifiëren en de fiscale fraude hadden moeten melden als ongebruikelijke transactie.

Oordeel

Identificatie

De samenstellend accountant (en niet de kantoorleider) had de plicht om de identiteit van de cliënt persoonlijk vast te stellen en te verifiëren. De firmanten hebben weliswaar een kopie van hun rijbewijs gefaxt en die kopieën zitten in het dossier. Maar dit is onvoldoende om de identiteit vast te stellen en te verifiëren. Dat de relatiemanager de identiteit van de firmanten kende, is geen excuus.

Melding

De accountants zeiden niets te weten van de onjuiste btw-aangiften. Zij kregen niet alle gegevens waarom zij vroegen en stelden vast dat er informatie over zeven aaneengesloten maanden ontbrak. In hun ogen kon de rondrekening over 2007, op basis van de gegevens

die wél beschikbaar waren, niet juist zijn. Maar: “Wij hadden niet het idee dat er sprake zou zijn van fraude ...” De accountants hadden wel hun vraagtekens bij de uitkomsten van hun berekening, met name toen de firma geen nadere informatie wilde verstrekken om de jaarcijfers te kunnen opstellen.

De accountants hadden zich terdege kunnen en moeten realiseren dat de afwijkende uitkomsten van hun berekening wellicht voortvloeiden uit frauduleus handelen en dus duiden op een ongebruikelijke transactie. Op de brief, waarin het administratiekantoor informeerde naar mogelijke bezwaren tegen de opdrachtaanvaarding, had de samenstellend accountant namelijk een post-it-memo-briefje geplakt met een vraag aan de kantoorleider: “...wat voor reactie gaan we geven? Btw-fraude melden? 2007 + 2008 nog niet af”.

Bij de Accountantskamer hielden de accountants vol dat zij nog geen fraude vermoedden en eerst nog eens wilden kijken naar de opgevraagde stukken. Maar erg geloofwaardig is dat niet. De samenstellend accountant had namelijk aan het administratiekantoor teruggeschreven dat de kantoorleider en hij wisten dat de fiscus een boekenonderzoek had ingesteld in verband met verschuldigde omzetbelasting. Die kennis had een extra reden moeten zijn om te vermoeden dat er sprake was van een ongebruikelijke transactie in de vorm van btw-fraude. Aangezien belastingfraude volgens de Hoge Raad de basis kan vormen voor witwassen, moet een vermoeden van fiscale fraude leiden tot een vermoeden van een witwastransactie.

Maatregel

Berisping. ([12/1168](#) en [12/1169](#) Wtra AK)

- Stel de identiteit van de cliënt als samenstellend accountant persoonlijk vast en verifieer deze (en laat dit niet over aan de kantoorleider); een gefaxte kopie van het rijbewijs is onvoldoende.
- Doe een melding bij vermoeden btw-fraude.

2.4.4 VEROOEDELIENEN BELASTINGFRAUDE, ONVOLLEDIGE OPBRENOST- VERANTWOORDING

- Er is een gebrek aan onafhankelijkheid, als uw voormalige baas en kantoorgenoot commissaris is bij de cliënt, waar uw kantoor al jarenlang de boeken controleert.
- De opbrengstverantwoording is onvolledig.
- De opdrachtgever is twee keer veroordeeld wegens belastingfraude.
- Bij een netto vordering op de grootste debiteur en de saldobevestiging door dit bedrijf zit een verschil van tienduizenden euro's.
- Overschrijding van de kredietlimiet, terwijl de externe financier dan direct het gehele bedrag kan opeisen waardoor de continuïteit wordt bedreigd.
- De omvang van de crediteuren daalt ten opzichte van de kostprijs van de omzet, terwijl de bedrijfsactiviteiten groeien.
- Een groot verschil bij de aansluiting van de saldbalans op de subadministratie.
- Ongegronde correctieboekingen in grootboekrekeningen.

Feiten

Een accountant gaf goedkeurende verklaringen af bij twee jaarrekeningen van rundvleesverwerker Weyl. Voordat hij zelf verantwoordelijk werd voor de controle maakte hij deel uit van het controleteam. De leider van dat team was commissaris en adviseur bij Weyl toen zijn opvolger de boeken controleerde. Weyl werd feitelijk geleid door één man: de directeur-eigenaar. Daarnaast bestond de directie uit een financieel directeur. De onderneming was sterk afhankelijk van de financiering door banken en de factoringmaatschappij. Deze geldschieters twijfelden hevig aan de echtheid van de inkoopfacturen. De dga en de financieel directeur gaven toe dat facturen nep waren en dat de debiteurpositie te hoog was weergegeven. De banken zetten de financiering stop en het bedrijf ging kort daarna failliet.

Uit intern onderzoek van het accountantskantoor bleek dat er van alles mis was met de financiële verantwoording en dat de controle op veel punten niet deugde. Uit het onderzoek dat een ander kantoor later uitvoerde in opdracht van de curatoren bleek dat Weyl de resultaten in twee boekjaren met miljoenen euro's had opgepoetst. De dga en de financieel directeur werden door de strafrechter veroordeeld wegens belastingfraude ([08/996029-10](#)). De celstraffen van twee respectievelijk anderhalf jaar werden bevestigd in hoger beroep ([21-004100-12](#)). De controlepartner ruimde daarna het veld bij het kantoor.

Oordeel

Onafhankelijkheid

Dat zijn voormalig superieur en kantoorgenoot commissaris was bij Weyl, had de accountant moeten zien als een bedreiging voor zijn onafhankelijkheid. Hij heeft onder diens leiding meegewerkt aan de controles van tenminste drie eerdere jaarrekeningen.

Die jarenlange samenwerking leidde tot een zekere vertrouwdheid. De accountant trof geen maatregelen om ongewenste beïnvloeding te voorkomen.

Frauderisico's

In de controleplanning voor het eerste jaar vormden de frauderisico's geen aandachtspunt. Conform de *Audit Checklist* werd met de financieel directeur wel over fraude gesproken, maar van dat gesprek ontbrak een verslag. In 'Planning Document NP' was de onvolledige opbrengstverantwoording aangemerkt als frauderisico, maar uit het dossier blijkt niet tot welke (extra) controlewerkzaamheden dat heeft geleid. De accountant wist dat de dga vanwege de bonus en financieringseisen baat had bij het opfleuren van de cijfers en wist ook dat de dga al twee keer strafrechtelijk was veroordeeld wegens belastingfraude. Desondanks schreef de accountant in het planningsdocument dat het management "een integere indruk" maakte, zonder dit te onderbouwen. Volgens NV COS 240 (paragraaf 77) had de accountant de aanvaardbaarheid van de geboekte journaalposten en andere correcties moeten onderzoeken. Maar handmatige memoriaalboekingen van meer dan 75 mille analyseerde hij niet.

Bij de planning van de controle voor het tweede jaar werd het onderwerp fraude besproken in aanwezigheid van de accountant. De directie beantwoordde de vragen naar het bestaan van frauderisico's echter allemaal ontkennend, ook de vraag over vermoede of daadwerkelijke overtredingen dan wel fraude. De accountant wist echter dat de dga twee keer was veroordeeld wegens belastingfraude. De accountant sprak ook met de financieel directeur over fraude, maar maakte daarvan (opnieuw) geen gespreksverslag.

Volgens de accountant bestond er geen risico dat het management medewerkers van de administratie onder druk zette bepaalde boekingen uit te voeren. Omdat hij al langere tijd bij de cliënt over de vloer kwam, "voelde" hij dat. In de analyse van de handmatige journaalposten schreef de accountant onder meer: "Het risico dat er frauduleuze boekingen worden gemaakt, is laag". Uit het dossier bleek niet dat deze posten zijn onderzocht en welke informatie hierover was gevraagd bij de Weyl-medewerkers die betrokken waren bij de financiële rapportage. Of de autorisatie en onderbouwing van de handmatige journaalposten waren gecontroleerd viel ook niet op te maken uit het dossier.

De accountant heeft kortom:

- geen oog gehad voor inherente risico's;
- geen oog gehad voor adequate waarborgen in de interne beheersing;
- volgens het dossier helemaal geen frauderisico's onderkend;
- ten aanzien van het frauderisico niet gedaan wat hij volgens de controleaanpak van plan was.

Debiteuren en factoring

Volgens de consolidatiestaat en saldibalans bedroeg het debiteurensaldo aan het einde van het tweede boekjaar 12.637.000 euro:

- 60.550.000 euro aan debiteuren;
- minus 1.500.000 euro aan voorziening dubieuze debiteuren;
- minus 14.809.000 euro aan 'unapplied receipts';
- minus 32.012.000 euro voor de factoringmaatschappij.

De netto vordering op de grootste debiteur, Weyl Rusland - geen groepsmaatschappij - was 2.725.215 euro.

Volgens het planningsdocument was de waardering van vorderingen een significant risico. De accountant had de autorisatie van facturen echter niet beoordeeld en controleerde

de volgende onderdelen onvoldoende:

- de aansluiting van de saldibalans op de subadministratie over de ouderdom van de voorraden;
- het debiteurensaldo van het begin van het tweede boekjaar dat niet aansloot op het saldo van het einde van het vorige boekjaar;
- een saldovestiging van Weyl Rusland;
- een tussenrekening waarop 'niet-afgeletterde' ontvangsten stonden;
- de debiteurensaldi die de directie opgaf.

De accountant zei dat hij bovengenoemde posten in het derde boekjaar op dezelfde manier heeft gecontroleerd als in het tweede. Volgens de consolidatiestaat en saldibalans bedroeg het debiteurensaldo aan het einde van het derde boekjaar 8,8 miljoen euro:

- 54.336.000 euro aan debiteuren;
- minus 850.000 euro aan voorziening dubieuze debiteuren;
- minus 4.864.000 euro aan 'unapplied receipts';
- minus 38.164.000 euro voor de factoringmaatschappij.

De netto vordering op Weyl Rusland, de grootste debiteur bedroeg 2.624.526 euro. Er zat een verschil van 33 mille tussen deze en de saldovestiging door dit bedrijf. Een groot deel van de 'unapplied receipts' betrof de zes jaren tot en met het tweede boekjaar 2008; in feite was er in het derde boekjaar een debetpost van 4.851.993 euro. De factoringmaatschappij had feitelijk een krediet verstrekt van 39,3 miljoen euro, zodat de kredietlimiet van 36 miljoen euro was overschreden. Toch stelde de accountant geen nader onderzoek in.

Crediteuren

Ook op deze jaarrekeningpost had de accountant onvoldoende toereikende controle-informatie. "Met name het niet verrichten van controlewerkzaamheden

omtrent de volledigheid van de verantwoordde inkoopfacturen is daarbij opmerkelijk", vindt de Accountantskamer. Vooraf zag de accountant de volledigheid van de schulden als "een significant risico". Een "attentie-punt" voor de controle was ook dat de omvang van de crediteuren daalde ten opzichte van de kostprijs van de omzet, terwijl een stijging voor de hand lag omdat de bedrijfsactiviteiten toenamen. Toch heeft hij een en ander onvoldoende gecontroleerd.

Verder heeft de accountant:

- voor de lijncontrole inkoop maar één transactie bekeken;
- niet gekeken naar debetbedragen, vreemde valuta, IC-schulden en overige posten;
- bij de aansluiting van de saldibalans op de subadministratie crediteuren niet gekeken waar de informatie van de directie hierover vandaan kwam en of die juist en volledig was, terwijl er een verschil van in totaal 731.000 euro was;
- er geen rekening mee gehouden dat de directie bedragen in Oracle kon veranderen;
- de juistheid en volledigheid van een facturenlijst niet onderzocht.

Vóór de controle van het derde boekjaar zag de accountant bij het crediteurensaldo significante risico's en daarom was hij van plan de werking van de interne beheersingsmaatregelen te testen. Die test had echter weinig om het lijf, omdat die zich beperkte tot vier lijncontroles van de 'betaling van onjuiste prijzen', 'onrechtmatige betalingen (als gevolg van ongeautoriseerde factuur)' en 'onrechtmatige betalingen (handmatige)'.

Bij de aansluiting van de saldibalans op de subadministratie was een verschil gevonden van 788.000 euro. Het was niet duidelijk in hoeverre de accountant dit had onderzocht. Uit de cijferbeoordeling van de crediteurensaldi aan het einde van het tweede en derde

boekjaar bleek dat de verhouding tussen crediteuren en de kostprijs omzet was gestegen van 10,3 tot 13,3 procent. De accountant schreef daarover na een gesprek met de financieel directeur in het dossier. “De toename in de crediteuren komt doordat Weyl (...) meer ingekocht en geproduceerd (50%) heeft. Dit ligt in lijn met de verwachtingen. Derhalve akkoord.” De accountant had die toelichting echter niet geverifieerd. Bij de voortgezette controle werd in het controledossier verwezen naar twee facturenoverzichten. De herkomst, juistheid en volledigheid hiervan onderzocht de accountant niet.

Continuïteit

De jaarrekening over het derde boekjaar was op basis van continuïteit opgesteld. Weyl had de kredietlimiet met 3,3 miljoen euro overschreden. Bij overschrijding van de limiet kon de financier het gehele bedrag direct opeisen. Omdat Weyl sterk afhankelijk was van externe financiering was dit een bedreiging voor de continuïteit. De accountant had moeten onderzoeken in hoeverre de factoringmaatschappij gevolgen verbond aan de limietoverschrijding en aan Weyl om een nadere analyse van de continuïteitsvooruitzichten moeten vragen. Voor de inschatting die Weyl maakte van de continuïteit heeft hij echter geen afzonderlijke controlewerkzaamheden uitgevoerd, zodat hij op dit punt onvoldoende (geschikte) controle-informatie had.

Fraude

De accountant heeft de waardekringloop op meerdere onderdelen “volstrekt onvoldoende” onderzocht. De verbandscontrole was feitelijk inhouds- en zinloos. De controle was ontoereikend opgezet en uitgevoerd. Als de accountant de controles wel zorgvuldig en deskundig had gepland en uitgevoerd, professioneel-kritisch te werk was gegaan en voldoende en geschikte controle-informatie

had gehad dan had hij de ongegronde correctieboekingen in de grootboekrekeningen voorraden/inkopen, debiteuren en crediteuren blootgelegd. De Accountantskamer gelooft echter niet dat de accountant wist van de fraude of fraude vermoedde.

In hoger beroep wordt dit oordeel bevestigd. De klagende curatoren komen met ‘zeven ernstige aanwijzingen’ die samen suggereren dat de accountant een vermoeden had van de fraude en vervolgens niets deed. Maar zij erkennen ook dat zij daarvoor geen concrete bewijzen hebben.

Maatregel

Het gaat om veel tekortkomingen in de controles bij twee opvolgende boekjaren, waarbij de accountant onder meer diverse frauderisico's niet of onvoldoende onderkende. Zo werd de onderneming geleid door één persoon, die eerder was veroordeeld voor belastingfraude. Doorhaling met een niet-herinschrijvingstermijn van drie maanden. (16/86, 16/87 en 16/88 respectievelijk 14/2716, 15/151 en 15/714 Wtra AK)

- Maatregelen treffen om ongewenste beïnvloeding van de controlewerkzaamheden te voorkomen.
- De vooraf geïdentificeerde frauderisico's daadwerkelijk onderzoeken.
- (Alle) handmatige memoriaalboekingen analyseren.
- Frauderisico's bespreken met de directie en de gespreksverslagen in het dossier stoppen.
- Onderzoeken en onderbouwen waarom bepaalde frauderisico's laag zijn (een 'gevoel' is niet voldoende).
- De herkomst, juistheid en volledigheid van facturenoverzichten onderzoeken.
- De waardekringloop voldoende onderzoeken.

2.4.5 AFHAALTRANSACTIES TEGEN NULTARIEF

- De buitenlandse afnemer van de goederen bij een afhaaltransactie is niet duidelijk.

Feiten

Een groothandel in computerapparatuur en computeronderdelen leverde processors (Simms/CPU's) 'af-magazijn' aan onder meer ondernemingen in andere lidstaten van de EU. Voor deze zogenoemde afhaaltransacties hanteerde de groothandel het 'nultarief'. Deze transacties zorgden voor meer dan een derde tot bijna de helft van de omzet.

Volgens Mededeling 38 van het ministerie van Financiën gelden verschillende voorwaarden voor het nultarief bij levering 'af-fabriek' of 'af-magazijn'. Een vrachtbrief of de eigen-vervoersadministratie van de leverancier zijn niet voldoende om het intracommunautaire karakter van de levering aan te tonen. Degene die de geleverde goederen in ontvangst neemt, moet een schriftelijke verklaring ondertekenen, waarin op zijn minst de naam van de afnemer staat. Als de afnemer de goederen niet persoonlijk in ontvangst neemt, moet dat de naam zijn van degene die dat namens de afnemer doet. Verder moeten in de verklaring staan wat het kenteken is van het voertuig waarmee de goederen zullen worden vervoerd, het nummer van de factuur waarop de geleverde goederen zijn gespecificeerd, de plaats waarheen de afhaler de goederen zal vervoeren, alsmede de toezegging dat de afnemer bereid is aan de Belastingdienst desgevraagd nadere informatie te verstrekken omtrent de bestemming van de goederen. Bij afhaaltransacties zonder een vaste afnemer en contante betaling zal er een factuur moeten zijn met het buitenlandse btw-identificatienummer van de afnemer of andere bescheiden waaruit het intracommunautaire karakter van de levering

blijkt. Als die documenten ontbreken zal de leverancier "de aanspraak op toepassing van het nultarief niet zonder meer kunnen rechtvaardigen". De staatssecretaris raadt de leverancier, die dan het risico van naheffing wil vermijden, aan gewoon Nederlandse btw aan de koper in rekening te brengen.

De Belastingdienst onderzocht de aangiften omzetbelasting van de groothandel en stelde vast dat die de voorwaarden voor levering tegen het nultarief niet strikt had nageleefd. De groothandel moest na enig gesteggel ongeveer 1,8 miljoen euro (vier miljoen gulden) nabetalen, inclusief boete. De controlerend accountant, die goedkeurende verklaringen afgaf bij de jaarrekeningen van de groothandel, kreeg een tuchtklacht tegen zich.

Oordeel

De accountant kende de eisen die Mededeling 38 stelde aan de administratie. Hij had zich er grondig van moeten vergewissen dat de groothandel feitelijk voldeed aan die voorwaarden en niet mogen afgaan op wat de groothandel hem hierover zei. Temeer omdat de afhaaltransacties een derde tot bijna de helft van de omzet uitmaakten en de groothandel het risico liep van een zeer omvangrijke navordering. De kopie van een 'afhaalverklaring' uit de administratie, die de accountant ter verdediging overlegde, onderstreepte dat de leverancier niet voldeden aan de eisen voor het nultarief. Daarop ontbrak namelijk de naam van degene die de goederen in ontvangst heeft genomen. Dat gemis had juist aanleiding moeten zijn om nader onderzoek in te stellen. Omdat de accountant dit heeft nagelaten, had hij geen goedkeurende verklaringen mogen afgeven.

Maatregel

Waarschuwing. (AWB 03/957 en 03/958)

De fout kostte het accountantskantoor een schadevergoeding van 1,6 miljoen euro plus wettelijke rente. (182 198)

- Een nultarief willen we allemaal wel; kijk dus goed naar de regels voor de toepasselijkheid.

2.4.6 BEKENTENIS NEPFACTUREN, WEIGERING CORRECTIE AANGIFTE

- Grote investering, terwijl de cliënt in een 'financieel penibele positie' verkeert.
- Voor de ob-aangifte geen inzage krijgen in de mutaties op de bankrekening.
- Bekentenis van de cliënt dat hij nepfacturen in de administratie heeft gestopt.

Feiten

Een accountant annex FB-belastingadviseur was eindverantwoordelijk voor de financiële administratie, het samenstellen van de jaarrekeningen en het verzorgen van de belastingaangiften van een melkveehouder. De boer vertikte het om hem de bankafschriften te laten zien, waardoor het accountantskantoor onvoldoende inzicht kreeg in de financiële administratie. Het kantoor stopte daarom met de financiële administratie en het samenstellen van de jaarrekening, maar bleef nog wel ob-aangiften doen.

De boer investeerde naar eigen zeggen gedurende drie jaar in totaal twaalf miljoen euro in stallen en melkmachines en ontving daarvoor in totaal 2,2 miljoen euro aan omzetbelasting terug. De accountant plaatste vraagtekens bij enkele facturen, waarop de teruggaven waren gebaseerd, maar de boer

wuifde de twijfels weg. Ten onrechte. In werkelijkheid werd er geen stal gebouwd en geen enkele melkmachine gekocht.

De boer biechtte de accountant later op dat er nepfacturen van leveranciers in de administratie zaten. Er was dus sprake van btw-fraude. De accountant vroeg de boer meteen om de ob-aangiften te corrigeren en schortte zolang zijn ob-werkzaamheden op. Kort daarna beëindigde de boer de relatie met het kantoor en verkocht zijn bedrijf. Het bedrijf werd spoedig daarop failliet verklaard. De boer werd in hoger beroep veroordeeld tot twee jaar en vijf maanden cel (21-001814-16).

Een jaar nadat de Belastingdienst een bezoek aan het accountantskantoor bracht, deed de Fiod daar een inval in het kader van een strafrechtelijk onderzoek tegen de boer. De Fiod vermoedde btw-fraude en nam het dossier over de boer in beslag. Het Openbaar Ministerie diende een klacht in tegen de accountant.

Oordeel

Ob-aangiften

Bij het indienen van ob-aangiften moet de verantwoordelijke accountant altijd (laten) nagaan of die voldoen aan de fiscale regels. Volgens de regels kun je alleen btw terugvragen op basis van daadwerkelijk betaalde facturen. Volgens het fundamentele beginsel van integriteit moet de accountant zich distantiëren van informatie die naar zijn oordeel materieel onjuist of misleidend is. En op grond van het fundamentele beginsel van deskundigheid en zorgvuldigheid moet dat vooral als het bij btw-aangiften om aanzienlijke bedragen gaat. De accountant en zijn medewerkers moeten daarom letten op signalen van onjuiste aangiften. En naarmate de aangiften resulteren in hogere teruggaven moeten zij beter opletten.

De accountant lette hier onvoldoende op. Er waren voldoende aanwijzingen die hem hadden moeten doen twifelen aan de juistheid van de facturen bij drie aangiften. Vooral ook omdat de boer voorheen veel lagere bedragen terugvroeg. De accountant heeft de Belastingdienst zelf geschreven dat de boer in een “financieel penibele positie” verkeerde. Daarom is het weinig aannemelijk dat de boer voldoende financiering had kunnen krijgen voor de grote investeringen die hij voorwendde. De accountant had nog meer moeten gaan twifelen toen hij ondanks aandringen geen inzage kreeg in de mutaties op de bankrekening waarmee de facturen werden betaald. Hij had de facturen nader moeten onderzoeken en niet mogen afgaan op de bevestiging van de adviseur van de boer.

De Accountantskamer trekt een parallel met de verplichting uit de standaard voor samenstelopdrachten (NV COS 4410). Volgens deze standaard moet de accountant, als de gegevens onbevredigend zijn, overwegen om alsnog inlichtingen in te winnen of de verkregen toelichtingen te verifiëren. Volgens de fundamentele beginselen van integriteit en deskundigheid en zorgvuldigheid uit de VGC (die toen van kracht was) had de accountant dit ook moeten doen bij de ob-aangiften. Als de accountant dat in dit geval inderdaad had gedaan, was het vervalsen van de facturen mogelijk eerder aan het licht gekomen en waren de frauduleuze aangiften mogelijk niet ingediend. Dat de Belastingdienst destijds geen vraagtekens plaatste bij de aangiften en de facturen doet niets af aan de verplichting om nadere vragen te stellen.

De bekentenis van de boer dat hij in het verleden nefacturen in zijn administratie had zitten, valt in beginsel onder de geheimhoudingsplicht van de accountant. Volgens artikel A-140.7 van de VGC zijn er echter situaties waarin een accountant verplicht is dan wel waarin het maatschappelijk juist is

vertrouwelijke informatie bekend te maken. In artikel A-100.20 van de VGC werd de confrontatie met fraude expliciet genoemd als een situatie waarin de accountant juridisch advies zou kunnen inwinnen om te bepalen of hij al dan niet verplicht is de fraude te melden aan de aangewezen instanties. In artikel A-100.21 van die verordening werd gesuggereerd dat de accountant zijn werkzaamheden dan stopt. De Accountantskamer wijst ook nog op het sinds 2014 geldende integriteitsbeginsel en de artikelen 7 en 9 van de VGBA, die bepalen dat de accountant zich distantieert van niet-integer handelen en niet-integere informatie.

Ook al gold de VGBA nog niet toen de boer zijn zonden opbiechte – de Accountantskamer vindt het tegen de achtergrond van de genoemde bepalingen uit de VGBA en de VGC van belang dat de accountant de cliënt heeft gevraagd om de ingediende aangiften te corrigeren nadat deze de fraude had opgebiecht en dat de cliënt dit verzoek vervolgens naast zich heeft neergelegd. Daardoor ontstond voor de accountant de plicht om betrokkenheid bij materieel onjuiste informatie te vermijden. Gezien de hoogte van de ten onrechte teruggegeven btw-bedragen en gezien het maatschappelijk belang dat een grote fraude met gemeenschapsgeld zo spoedig mogelijk aan het licht komt, had de accountant zijn geheimhoudingsplicht moeten doorbreken en aan de Belastingdienst moeten melden dat hij onjuiste aangiften had ingediend.

Melding

Conform de interne meldprocedure heeft de accountant op de dag van de bekentenis een schriftelijke fraudemelding gedaan bij de compliance officer van het kantoor. Volgens die procedure besliste de compliance officer over het melden aan de FIU-Nederland en mocht een individuele accountant niet op eigen houtje een Wwft-melding doen. Uit de

wettekst volgt niet ondubbelzinnig dat de accountant de melding door een ander kan laten doen.

Volgens de Richtsnoren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) voor belastingadviseurs en accountants van 10 oktober 2008 (bladzijde 9) is een eigen meldprocedure voor kantoren echter toegestaan. Maar gezien hun lagere status kunnen deze richtsnoren per definitie niets afdoen aan een wettelijke verplichting. In de memorie van toelichting (MvT; TK 2011-2012, 33 238 nr. 3, bladzijde 7) staat dat de Wwft “thans nog (is) gericht op individuen” en dat de wet wordt aangepast aan de praktijk, zodat ook (de compliance officer van) het kantoor de melding kan doen. Het is namelijk efficiënter dat de toezichthouder overtredingen van de Wwft bestuursrechtelijk afdoet, zoals met een boete of last onder dwangsom, dan een tuchtklacht indienen tegen accountants in loondienst, zoals de accountant in kwestie.

Volgens de kantoorprocedure voeren “de accountmanager en verantwoordelijke accountant” een eerste beoordeling uit. De procedure schrijft voor dat de accountant zijn “overwegingen om al dan niet tot melding van het vermoeden van fraude bij de compliance officer over te gaan” schriftelijk vastlegt. De procedure laat dus kennelijk de mogelijkheid open dat de accountmanager en verantwoordelijke accountant de compliance officer niet inlichten. Als zo’n meldprocedure al overeenstemt met de Wwft, mist die de waarborg dat (de compliance officer van) het kantoor de meldingsplicht van de Wwft naleeft, omdat de accountmanager en de verantwoordelijke accountant de vrijheid hebben af te zien van een melding aan de compliance officer. Daardoor wordt de verantwoordelijkheid voor de naleving van de meldingsplicht er niet duidelijker op.

Daar komt bij dat de compliance officer (volgens de accountant) geen Wwft-melding heeft gedaan omdat tot 1 november 2008 onduidelijk was of btw-fraude kon worden aangemerkt als witwassen. Dat argument snijdt geen hout, omdat je ongebruikelijke transacties ook moet melden als je niet weet of er strafbaar is gehandeld. De accountant heeft niet bestreden dat het ongebruikelijk is om nepfacturen in de administratie te stoppen. Over de ongebruikelijkheid van die transactie kon geen twijfel meer bestaan na het bezoek van de Belastingdienst.

Hoewel de meldprocedure van het kantoor niet waterdicht is en het kantoor de btw-fraude niet heeft gemeld, kon de accountant volstaan met een melding aan de compliance officer. Het is in de praktijk kennelijk gebruikelijk dat niet de individuele accountant maar het kantoor de Wwft-melding doet. De accountant werkte in loondienst en mocht er dus van uitgaan dat hij moest voldoen aan de kantoorprocedure. Door de wijziging van de Wwft die in 2018 wordt ingevoerd, kunnen accountants in loondienst de melding standaard overlaten aan de compliance officer van het kantoor.

Maatregel

Berisping. (13/2415 Wtra AK)

- Ga bij het indienen van ob-aangiften altijd na of die voldoen aan de fiscale regels.
- Vraag alleen btw terug op basis van daadwerkelijk betaalde facturen.
- Onderzoek die facturen nader en ga niet alleen af op de bevestiging van de adviseur van de cliënt.
- Distantieer u van informatie die naar uw oordeel materieel onjuist of misleidend is, met name als de cliënt weigert de aangiften te corrigeren.
- Let beter op signalen van onjuiste aangiften naarmate de aangifte resulteert in een hogere teruggave.

- Doe meteen een (interne) melding als de cliënt bekend dat hij in het verleden nepfacturen in zijn administratie had zitten.
- Doorbreek de geheimhoudingsplicht als de btw-teruggaven hoog zijn, omdat de maatschappij er belang bij heeft dat een grote fraude met gemeenschapsgeld snel bekend wordt.

2.4.7 PRODUCTIELIJN IN OEZBEKISTAN EN PORSCHE CAYENNE I*

- Naast familielid fungeert als stroman m/v.
- Handelstransactie met Oezbekistan of een ander *non-complying country*.
- Contante transacties met een buitenland doen, zonder onderliggende stukken.
- (Opzettelijk) te weinig omzetbelasting afdragen.

Feiten

Het BFT deed een regulier onderzoek naar de naleving van de Wwft bij een accountantskantoor. Een accountant-administratieconsulent was verantwoordelijk voor de dossiers van twee werk-bv's en een houdster-bv van een man en/of zijn vrouw.

De man mocht na een eerder faillissement geen statutair (mede)bestuurder meer zijn van een rechtspersoon. Bij een van de werk-bv's fungeerde de vrouw als stroman. Deze bv deed contante transacties met Oezbekistan, dat een *non-complying country* was en is. Uit het accountantsdossier blijkt dat deze bv over twee boekjaren respectievelijk zes ton en 5,1 miljoen euro te weinig omzetbelasting heeft betaald. Deze bv is daarom nadien failliet verklaard. Het

accountantskantoor beëindigde later de relatie met de bv's.

De accountant was ook verantwoordelijk voor het dossier van een nv van deze klant, waarvoor een aparte poot van het accountantskantoor trustwerkzaamheden uitvoerde. De accountant was (mede)bestuurder van enkele dochters van de nv, die de enige klant was van de trustpoot.

Oordeel

De accountant wist bij het samenstellen van de jaarrekening over het eerste boekjaar in ieder geval dat de onderneming van de man en de vrouw in zwaar weer verkeerde en om die reden opzettelijk geen of te weinig belasting afdroeg. Hij had dit als ongebruikelijke transactie (fraude) moeten melden. Verder wist hij na afloop van het tweede boekjaar dat de man en de vrouw contant een Porsche Cayenne hadden aangeschaft en de vijftigduizend euro hiervoor hadden gehaald uit de noodlijdende en frauderende vennootschap. Gezien de verwantschap met de andere ondernemingen en de vermoedelijke frauduleuze herkomst van de vijftig mille had de accountant hiervan melding moeten maken.

De stromanconstructie met de vrouw hoefde de accountant inderdaad niet te melden, omdat het BFT niet heeft aangetoond dat zij eigenlijk maar een stroman was en de onderneming feitelijk geheel en zelfstandig door de man werd gedreven.

In het dossier van de nv had de accountant niet hoeven melden dat het vermogen van het Luxemburgse familiefonds en de identiteit van rechthebbenden werden verhuuld voor de Belgische fiscus. Voor die verhulling heeft het BFT "geen begin van bewijs" geleverd. Datzelfde geldt voor een factuur, die het BFT ongebruikelijk vindt.

Maatregel

Berisping in plaats van waarschuwing.
(AWB 14/596 en 13/2762 Wtra AK)

- • Melden dat een vennootschap van de cliënt (opzettelijk) te weinig omzetbelasting afdraagt.
- Melden dat een vennootschap contante transacties doet met een leverancier in een *non-complying country*.
- Melden dat een noodlijdende vennootschap van de cliënt contant een auto koopt voor de ubo.

**) het oordeel over het cliëntenonderzoek staat in par. 2.6.5 'Productielijn in Oezbekistan en Porsche Cayenne II'*

2.4.8 VAGE STRUCTUUR MET JERSEY TRUSTS EN LTD, DIRECTEUR IN SCHULDSANERING

- • Trust oprichten terwijl je de inhoud van de trustakten niet kent.
- De insteller/*settlor* van de trust is óók de begunstigde/*beneficiary*.
- De cliënt zit in de schuldsanering en wil een commanditaire vennootschap oprichten, waarvan hij directeur is en een limited de beherend vennoot is.
- Een 'fiduciare' verkoop van de aandelen van die Ltd aan een andere Ltd, waarbij de koper de koopprijs verschuldigd blijft en de aandelen in onderpand bij de verkoper blijven.
- Een 'irrevocable Jersey Trust' voor de duur van 99 jaar.
- Een gering ingelegd vermogen bij een trust.
- Een vage en verhullende zeggenschapsstructuur zonder acceptabele verklaring.
- Een juridische structuur die geen reëel doel lijkt te dienen.

Feiten

Een "professionele partij" adviseerde en bemiddelde bij het oprichten van buitenlandse vennootschappen. (Uit de uitspraak blijkt niet of de adviseur een accountant is of belastingadviseur. De casus is er echter niet minder instructief om.) Zo bemiddelde de adviseur onder meer tussen een trust company en cliënten om zogeheten Jersey Trusts op te richten. De adviseur zei de inhoud van de trustakten niet te kennen. Hij ontving de trustakte in pdf in zijn mailbox en verstuurde die dan naar de cliënt. Het BFT stelde bij een onderzoek vast dat de adviseur acht trusts had opgericht, waarbij de insteller/*settlor* óók de begunstigde/*beneficiary* was. De adviseur had dit echter niet gemeld als ongebruikelijke transacties.

In deze acht zaken hebben cliënten voor 3250 euro een Nederlandse commanditaire vennootschap gekocht. De beherend vennoot van de cv was een limited, waarvan de aandelen in een trust zaten. Er werd honderd Britse pond ingebracht. De insteller was en bleef economisch eigenaar van het trustvermogen. Volgens het BFT is de bedoeling van een trust echter juist dat de insteller zich wil distantiëren van het (toekomstige) vermogen van de trust. Als de insteller tevens de begunstigde is, distantieert de insteller zich alleen van het vermogen tegenover de buitenwereld en staat het versluieren dan wel het afschermen van vermogen voorop. De adviseur had die ongebruikelijke situatie moeten melden.

In een ander dossier zat een persoon in de schuldsanering, terwijl die een arbeidsovereenkomst had als directeur bij een cv, waarvan Kansas Ville Ltd beherend vennoot was. In een fiduciare overeenkomst had Atlanta Worldwide Ltd de aandelen van Kansas Ville Ltd gekocht. 'Fiduciair' houdt hier in dat de koper de koopprijs verschuldigd blijft en de aandelen in onderpand bij de verkoper blijven.

De echtgenote van de commanditaire vennoot werd in een 'side-letter' aangemerkt als 'protector'. Ook dit vond het BFT een ongebruikelijke constructie die gemeld had moeten worden.

Op aandringen van het BFT meldde de adviseur de oprichting van genoemde Jersey Trusts en de constructie met Kansas Ville Ltd bij de FIU-Nederland. Hij zegt echter alleen dat de settlor en de begunstigde vermoedelijk dezelfde persoon zijn, terwijl dit al lang zeker is. In de melding over Kansas Ville Ltd zei de adviseur niet dat de 'directeur' in de schuldsaneringsregeling zat en zweeg deze over de inhoud van de fiduciaire overeenkomst. De melding was dus niet volledig, want volgens [artikel 16 van de Wwft](#) moet die de volgende gegevens bevatten:

- de identiteit van de cliënt en, voor zover mogelijk, de identiteit van degene ten behoeve van wie de transactie wordt uitgevoerd;
- de aard en het nummer van het identiteitsbewijs van de cliënt;
- de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie;
- de omvang en de bestemming en herkomst van de gelden, effecten, edele metalen of andere waarden die bij een transactie betrokken zijn;
- de omstandigheden op grond waarvan de transactie als ongebruikelijk wordt aangemerkt;
- een omschrijving van de desbetreffende zaken van grote waarde bij een transactie boven de vijftienduizend euro.

Het BFT maande de adviseur met een last onder dwangsom (van tienduizend euro) om binnen twee weken de meldingen aan te vullen met de volgende gegevens:

- de omvang en de bestemming van de herkomst van de gelden;
- de namen van de ingestelde trusts;

- dat het gaat om een 'irrevocable Jersey Trust' voor de duur van 99 jaar;
- een beschrijving van de structuur;
- de oprichtingskosten van 3250 euro;
- het eerste ingelegde vermogen van honderd Britse pond.

De adviseur vulde de acht meldingen over de Jersey Trusts bijtijds aan, maar was te laat met die over Kansas Ville Ltd. De adviseur moet daarom de dwangsom betalen, maar vecht die aan bij de rechtbank. De bedrijfsstructuren bij de trusts zijn wel degelijk transparant. Het kan goed zijn dat de insteller en de begunstigde niet dezelfde persoon zijn, omdat de adviseur de inhoud van de trustakten niet kent. Bovendien is tijdens het onderzoek een harde schijf gecrasht waardoor gegevens verloren zijn gegaan.

Oordeel

De rechtbank vindt het niet aannemelijk dat de adviseur niet weet wie de begunstigden zijn. De adviseur heeft het BFT immers zelf laten weten dat de insteller bij acht trusts dezelfde persoon is als de begunstigde. Dat de adviseur gegevens heeft verloren door het crashen van een harde schijf komt voor diens risico. Als voorbeelden van ongebruikelijke transacties noemt het BFT onder meer het gebruik van rechtspersonen of vennootschappen waarvan de zeggenschapsstructuur niet transparant is of die qua karakter of inrichting geschikt zijn om de identiteit van de belanghebbende te verhullen, terwijl de beroepsbeoefenaar daarvoor geen acceptabele verklaring kan geven. Ook het veelvuldig wisselen van juridische structuren of een juridische structuur die geen reëel doel lijkt te dienen, zijn een voorbeeld.

De adviseur heeft geen specifieke en acceptabele verklaring kunnen geven voor de structuur die zijn cliënten hebben gekozen. Het ver sluieren dan wel afschermen van vermogen of oneigenlijke belastingbesparing staat

voorop bij het ogenschijnlijke doorknippen van de band tussen de insteller van de trusts en het (toekomstige) vermogen. Overheidsinstanties kunnen daardoor niet achterhalen wie er achter de bedrijfsstructuur zit. Dat de cliënten net als andere ondernemers verplicht zijn om omzet-, loon- en vennootschapsbelasting af te dragen en dat de Nederlandse cv's en de bestuurders worden ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en de limiteds bij het Companies House in Groot-Brittannië is geen contra-indicatie voor ongebruikelijkheid.

In de zaak van Kansas Ville Ltd lijkt het de bedoeling om te verhullen dat de 'directeur' de eigenaar is van de cv en om geldstromen of vermogen te verhullen. De rechtbank gelooft niet dat de cliënt radeloos was en verder wilde met zijn leven en dat dit de enige reden zou zijn voor de constructie.

Maatregel

Boete 14.500 euro en een dwangsom van tienduizend euro. ([AWB 09/3234 BC-T2](#) en [AWB 09/3236 BC-T2](#))

- • Een volledige Wwft-melding doen met gegevens over de identiteit van de cliënt en de ubo, over de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie, over de omvang, bestemming en herkomst van de gelden en over de omstandigheden rond de transactie.

2.4.9 INGEWIKKELDE CONSTRUCTIE NIET PER SE ONGEBRUIKELIJK

- Een offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur.
- Ubo is belanghebbende via trust.
- Gebruik tussenholdings om 'vermogen onbelast op te laten stromen naar de uiteindelijk gerechtigde'.
- Voor de bank en compliance-doeleinden is de ubo een andere dan de feitelijke.

Feiten

Het BFT controleerde enkele dossiers van een registeraccountant met een eenmanszaak. In een van de dossiers had een cliënt een offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur. De accountant identificeerde de uiteindelijk belanghebbende op basis van de notitie die een belastingadviseur van een groot accountantskantoor had opgesteld voor de aanvraag van een bankkrediet. Daaruit bleek dat de onderneming van de cliënt via twee Nederlandse bv's, een vennootschap in Luxemburg, een aandeelhouder op de British Virgin Islands en een Stichting Particulier Fonds op Curaçao in handen was van een trust waarvan de cliënt de insteller was. De trust was volgens de fiscalist bedoeld "om het vermogen in de vennootschapsstructuur te (blijven) beschermen en af te schermen van invloeden van buitenaf, alsmede om de opvolging van de onderneming veilig te stellen". De belastingadviseur noemde de trust een "fiscaal vriendelijk instrument". De buitenlandse tussenholdings waren volgens hem opgericht om "vermogen onbelast op te laten stromen naar de uiteindelijk gerechtigde".

Officieel moet de insteller van zo'n structuur "vanuit compliance doeleinden" worden aangemerkt als uiteindelijk belanghebbende. Maar feitelijk was dat "niet correct", omdat de cliënt geen enkel juridisch of economisch recht had op het vermogen van de trust. Voor de bank kon de cliënt echter wel als insteller van de trust worden geïdentificeerd, meende de op schijn en werkelijkheid hinkende belastingadviseur.

Het BFT vond deze constructie een ongebruikelijke transactie, omdat er sprake was van "een niet-transparante bedrijfsstructuur die geschikt is om de identiteit van de ubo te verhullen of oneigenlijk belasting te besparen". Daarom had de accountant een verscherpt cliëntenonderzoek moeten uitvoeren en de transactie moeten melden aan FIU-Nederland. Omdat de accountant dit had nagelaten, legde het BFT hem een boete op van 7500 euro.

De accountant vond dat hij de Wwft-meldplicht niet had overtreden, omdat uit de notitie van de belastingadviseur blijkt dat de structuur een legitieme reden had en geen verband hield met witwassen of het financieren van terrorisme.

Oordeel

Het enkele feit dat het BFT de zeggenschaps- en eigendomsstructuur complex vindt, is niet voldoende om een transactie te bestempelen als ongebruikelijk noch om te veronderstellen dat die verband houdt met witwassen of financiering van terrorisme. Voor zo'n verband bestaat in dit dossier geen aanwijzing.

Op grond van de Wwft hoefde de accountant dus niets te melden. Wel kan de accountant "wellicht worden verweten" dat hij alleen maar de notitie van de fiscalist heeft opgevraagd en niet nader heeft onderzocht of er legitieme fiscale, juridische of commerciële redenen waren voor de opgezette structuur.

Maar over NV COS 240 ging deze procedure niet. Al met al heeft het BFT in dit geval niet aangetoond dat de structuur samenhangt met witwassen of terrorismefinanciering.

Maatregel

Geen. (ROT 15-7794, ROT 16-2873)

- Verscherpt cliëntenonderzoek doen in geval van een niet-transparante bedrijfsstructuur die geschikt is om de identiteit van de ubo te verhullen of oneigenlijk belasting te besparen.
- Voor de zekerheid onderzoeken of er legitieme fiscale, juridische of commerciële redenen zijn voor een offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur.

2.4.10 BEWERINGEN

FAMILIELID IN SCHEIDING, ONGEBRUIKELIJK LAAG LOON

- Lijfrente-uitkeringen in opeenvolgende boekjaren wijken sterk van elkaar af.
- Dga keert zich een ongebruikelijk laag c.q. geen loon uit.

Feiten

Een accountant verzorgde de jaarlijkse belastingaangifte voor de bv van zijn broer en de aangifte inkomstenbelasting voor de broer – die was gescheiden - in privé. Na de echtscheiding voerden de broer en zijn ex diverse procedures over de alimentatie en de boedelscheiding. Na veel gedoe bereikten zij tijdens een zitting bij het gerechtshof overeenstemming over de volgende regeling:

- de broer betaalt zijn ex eenmalig tien mille aan achterstallige partneralimentatie;
- de ex ziet af van verdere partneralimentatie;
- de broer betaalt voor één kind driehonderd euro per maand aan kinderalimentatie;

- de ex krijgt de echtelijke woning en betaalt daarvoor het bedrag van de overbedeling;
- de ex zal 86.625,17 euro overmaken ten gunste van de broer van de accountant.

De notaris passeerde de boedelscheidingsakte, de vrouw maakte het bedrag over naar de derdenrekening van de notaris, die het doorstortte naar de broer. Een jaar later zei de broer tegen zijn ex dat hij de kinderalimentatie van driehonderd euro te hoog vond en niet meer kon betalen. Hij diende een verzoekschrift in bij de rechtbank om de alimentatie te wijzigen. Daarbij voegde hij de ib-aangiften over twee jaren, alsmede de jaarrekening van zijn bv over één boekjaar, die de accountant had opgesteld.

Oordeel

Ib-aangiften

Als een accountant namens zijn cliënt aangiften inkomstenbelasting indient en/of belasting terugvraagt, moet hij of zij altijd (laten) nagaan of is voldaan aan de eisen van het belastingrecht. Volgens het integriteitsbeginsel van de VGBA moet de accountant vermijden dat hij in verband wordt gebracht met materieel onjuiste of misleidende informatie. De accountant moet maatregelen treffen om de naleving van deze beginselen te waarborgen. Hij en zijn medewerkers moeten letten op signalen die duiden op het indienen van onjuiste aangiften. De accountant moet beter opletten naarmate de ingediende aangiften resulteren in hogere teruggaven.

In dit geval was de accountant niet waakzaam genoeg, omdat er voldoende aanwijzingen waren die twijfel zaaiden over de juistheid van de schulden en de betaalde alimentatie, zoals de broer die had opgegeven. Dat de broer echt schulden had is niet gebleken. De accountant heeft de verklaringen van zijn broer niet geverifieerd en ook niet gekeken naar stukken waaruit het bestaan van de

leningen blijkt. Er was dus geen enkele basis om géén vermogen in box 3 op te geven.

Onjuiste opgave alimentatie

Uit de ib-aangifte blijkt dat de broer 16.688 euro aan alimentatielasten heeft afgetrokken, maar slechts de afgesproken tien mille heeft betaald. Het bedrag bestaat uit de tien mille aan achterstallige partneralimentatie plus de beslagkosten. Beslagkosten horen echter niet tot het alimentatiebedrag dat je fiscaal kunt aftrekken. De accountant heeft daarom in de ib-aangifte een onjuist alimentatiebedrag als aftrekpost vermeld.

Onjuistheden in administratie bv

De man gebruikte zijn bv na zijn ontslag enerzijds als stamrecht-bv voor een lijfrente-uitkering en anderzijds voor de uitoefening van mediation-activiteiten. Volgens het jaarverslag was de netto omzet uit mediation-activiteiten 13.925 euro en in het jaar daarop 41.080 euro. Op grond van artikel 12a van de Wet op de loonbelasting 1964 had de man zich hiervoor als dga een gebruikelijk loon moeten uitkeren. De lijfrente-uitkeringen in de boekjaren wijken sterk van elkaar af: 26.182 respectievelijk 11.862 euro. Door het loon en de lijfrente-uitkeringen te manipuleren, leek de man minder inkomsten te hebben, heeft hij ten onrechte toeslagen ontvangen en probeerde hij de kinderalimentatie te verminderen, zegt zijn ex-vrouw. Volgens de gebruikelijkloonregeling uit bovengenoemd wetsartikel moet een werknemer met een aanmerkelijk belang in de onderneming waar hij werkt zichzelf minstens 44 mille per jaar aan loon uitkeren of een lager loon als dat gebruikelijk is bij soortgelijke dienstbetrekkingen zonder aanmerkelijk belang. Als het loon voor een werknemer zonder aanmerkelijk belang hoger is dan moet de ab-werknemer zichzelf ongeveer evenveel uitkeren als het hoogste loon van de overige werknemers. De ex-man had hiervan slechts onder bijzondere omstandigheden mogen

afwijken. Bijzondere omstandigheden doen zich hier echter niet voor.

Voordat de accountant de ib-aangifte indiende had hij zijn broer in ieder geval moeten vragen waarom hij het loon op nihil had gesteld en had hij die toelichting kritisch moeten toetsen. Het had de accountant meteen duidelijk moeten zijn dat het op nihilgestelde loon in belangrijke mate afweek van het loon dat in het economisch verkeer gebruikelijk is voor de werkzaamheden die de broer verrichtte. Als de broer zou volharden in zijn mening dat hij zichzelf geen loon moest uitkeren, zonder daarop een bevredigende toelichting te geven, dan had de accountant diens aangifte niet moeten indienen.

Maatregel

De accountant wist dat de stukken zouden worden ingebracht in de gerechtelijke alimentatieprocedure tussen zijn broer en diens ex en dat de hoogte van de alimentatie (mede) zou worden bepaald aan de hand van deze stukken. Door de stukken desondanks zonder meer op te stellen op basis van de informatie van zijn broer heeft hij in strijd gehandeld met de fundamentele beginselen van integriteit, objectiviteit, en deskundigheid en zorgvuldigheid. Berisping. (16/1328 Wtra AK)

- • Altijd nagaan of is voldaan aan de eisen van het belastingrecht wanneer u namens uw cliënt aangiften inkomstenbelasting indient en/of belasting terugvraagt.
- Letten op signalen die duiden op het indienen van onjuiste aangiften.
- Beter opletten naarmate de ingediende aangiften resulteren in hogere teruggaven.
- Vragen waarom klant loon op nihil heeft gesteld.
- Geen aangifte indienen als klant volhardt in onjuist standpunt.

2.4.11 VRAAG OF ZWARTE ONTSLAGVERGOEDING MOET WORDEN AANGEGEVEN

- Vraag van belastingplichtige of deze een ontvangen ontslagvergoeding aan de belasting moet opgeven.

Feiten

Een accountant in business adviseerde een dga bij de verkoop van de helft van zijn aandelen in zijn onderneming. Een jaar na de verkoop adviseerde hij de dga bij de afwikkeling van zijn echtscheiding. De dga kwam met zijn ex overeen dat zij schoonmaakwerkzaamheden voor zijn bedrijf zou (blijven) doen en hij de partneralimentatie zou verhogen met het betaalde brutosalaris als het bedrijf de arbeidsovereenkomst met de vrouw beëindigde. De accountant hielp het stel met de afkoop van de hypotheek op hun woning, totdat de dga het genoeg vond en hem vroeg daarmee te stoppen.

Twee jaar na de verkoop kregen de dga en zijn andere aandeelhouder ruzie. Afsproken werd dat de dga de rest van zijn aandelen zou verkopen aan de andere grootaandeelhouder en dat beide partijen niets meer van elkaar tegoed hadden. Meteen na levering van de aandelen droeg de verkrijgende grootaandeelhouder de aandelen over aan de holding van de accountant, die bestuurder werd van de onderneming. Het bedrijf ontsloeg de ex-vrouw en gaf haar een gouden handdruk van twaalfhonderd euro contant.

De vrouw vroeg de accountant of zij dat bedrag aan de belasting moest opgeven of niet. Volgens de opname die de vrouw van het gesprek maakte, antwoordde de accountant: "Nou, als ik jou was zou ik dat zeker niet doen. (...) Ik zou het gewoon keurig niet op de bank zetten (...) Gewoon elke week gewoon je opnames doen die je normaal doet en dan eh (...) ...en een keer steeds vijftig

euro minder ... verdelen of (...) Kijk het zou niet slim zijn dat je in een keer denkt nou ik ga eerst het geld opmaken dan neem je niks op want dan zou iemand een keer een vraag kunnen stellen van waar heb jij van geleefd de afgelopen paar maanden das niet handig (...)"

Oordeel

Op de zitting bij de Accountantskamer bevestigde de accountant dat hij de opgenomen uitspraken heeft gedaan. Niet namens de onderneming, maar op persoonlijke titel, "uit emotie en persoonlijke betrokkenheid" bij de ex-vrouw, die het door de echtscheiding (financieel) erg zwaar had. Volgens de accountant heeft hij geen advies gegeven, maar alleen gezegd wat hij in haar situatie zou doen. Als hij had geweten dat de vrouw het gesprek opnam, zou hij het nooit hebben gezegd.

Het antwoord over het niet opgeven aan de Belastingdienst was een advies en de accountant wist dat zijn voorstel belastingontduiking inhield. Daarom adviseerde hij ook het geld niet op de bank te zetten en elke week de gebruikelijke opnames te blijven doen. De accountant had bovendien aan de ex moeten vragen waar het geld vandaan kwam.

Maatregel

Tijdelijke doorhaling voor drie maanden.
(17/594 Wtra AK)

- Leg cliënt de belastingvoorschriften uit en adviseer deze om zich daaraan te houden.

2.4.12 CYPRIOTISCHE TRUSTSTRUCTUUR MET MERKENRECHT ADVISEREN EN OPZETTEN

- Klant betaalt een onzakelijk hoge royaltyvergoeding voor het gebruik van het merk dat hij voor een zacht prijsje heeft verkocht aan een offshore bv, te weten ongeveer 250 maal de koopsom.
- Er zijn geen legitieme of bedrijfs-economische redenen voor de enorme royaltyvergoedingen.
- De royaltyvergoedingen missen een zakelijk karakter.
- De verkoop van het merkenrecht heeft geen legitieme zakelijke achtergrond, maar is puur bedoeld om de winst af te romen en belasting te ontduiken.
- De betalingen verlopen via een truststructuur, die iedere reële economische betekenis mist en is opgezet om Nederlandse inkomsten- en vennootschapsbelasting te ontlopen.
- De cliënt een structuur aanraden die neerkomt op belastingontduiking en de cliënt daarmee blootstellen aan het risico van fiscale problemen en strafvervolgning.

Feiten

De dga van Spits Wall Coverings in Schoonhoven – een groothandel in onder meer behang en wandbekleding – klopte aan bij een accountantskantoor uit de top tien. Een accountant en een fiscalist van het kantoor adviseerden de dga over de oprichting van een Cypriotische truststructuur voor het Spits-merk Dutch Wall Coverings. Met dit merk werd ongeveer 2,6 miljoen euro per jaar omgezet. Het accountantskantoor stelde voor dat de eigenaar van het merk Dutch Wall Coverings, te weten Dutch Decor bv, het merk zou verkopen aan een partij die Spits zou aanwijzen. De royalty-

vergoeding voor het gebruik zou dan 260 duizend euro zijn, ofwel 10 procent van de jaaromzet. De dga zou de hoogte van de royaltyvergoeding aanmerken als zakelijk en gebruikelijk in het maatschappelijk verkeer. De betaalde vergoeding zou worden ondergebracht in een internationale truststructuur. Zo'n structuur hield volgens het kantoor in dat de dga geen zeggenschap meer had over de winsten en gelden. Dit kon de financiering van de Spits-activiteiten dus belemmeren. De gewenste truststructuur had volgens het kantoor als tweede nadeel dat die tot allerlei discussies met de fiscus kan leiden. De dga zou zich aan strikte regels moeten houden om te voorkomen dat de Nederlandse Belastingdienst "met succes tot belastingheffing op winsten, inkomsten of dividenden bij u of Spits kan overgaan".

De truststructuur houdt in zijn algemeenheid in, zo legde het kantoor uit, dat de dga rechten, belangen, octrooien, patenten en/of andere belangen en vermogensbestanddelen direct of indirect onderbrengt in een rechtspersoon, die is opgericht naar buitenlands recht en gevestigd is in het buitenland. De juridische eigendom is daarbij (in naam) niet of niet langer in handen van de dga of één van diens rechtspersonen. De dga stelt als *settler* de trust in, die de aandelen koopt van een offshore vennootschap op de Virgin Islands. Die offshore vennootschap koopt de aandelen van een Cypriotische vennootschap, waarin het merk wordt ondergebracht. De kosten voor het opzetten van de structuur waren zestienduizend euro ex btw, die voor het in stand houden minstens vierduizend euro per jaar.

In een "toelichting op het fenomeen trust" gaf de accountant aan dat in deze Angelsaksische rechtsfiguur een schenker (*settlor*) de juridische eigendom van vermogen overdraagt aan een *trustee*, die het vermogen ten goede moet laten komen aan de

beneficiaries. In een *trust deed* en een *letter of wishes* kan de *settlor* aangeven hoe het vermogen wordt uitgekeerd aan de *beneficiaries*. Er zijn *revocable*, *irrevocable*, *discretionary* en *non-discretionary trusts*. Bij een *irrevocable trust* kan de *settlor* de trust niet eenzijdig ongedaan maken en zijn vermogen niet terugkrijgen. Bij een *discretionary trust* kan de trustee zelfstandig – dus los van de *settlor* – het uitkeringsbeleid bepalen, omdat de trust deed en de *letter of wishes* daartoe de ruimte geven. Als de Spits-dga een *irrevocable discretionary trust* oprichtte, zou hij als in Nederland wonende *settlor* in beginsel niet meer belast kunnen worden over het overgedragen vermogen. De accountant voegde hieraan toe dat de Belastingdienst "niet erg ingenomen" is met de rechtsfiguur trust. Maar op dat moment (eind 2006) wist de fiscus nog niet hoe hij inkomstenbelasting kon heffen over de *irrevocable discretionary trusts*. Bij de ib-aangifte werd weliswaar gevraagd of de belastingplichtige betrokken is bij een trustvermogen. Maar volgens de accountant waren de geleerden het er niet over eens of de belastingplichtige die vraag op basis van de bestaande wetgeving moest beantwoorden. Als begunstigen namelijk niet weten dat zij begunstigen zijn, kunnen zij dat ook niet vermelden, aldus de redenering.

De accountant gaf aan dat het kantoor geen uitspraak zou doen over de risico's die zijn verbonden aan de truststructuur. Het was dus de verantwoordelijkheid van de dga om zich door een adviseur ter plaatse te laten adviseren over de bedrijfseconomische, juridische en fiscale gevolgen van het opzetten van een truststructuur. Het kantoor legde de contacten met de lokale adviseurs, maar was niet verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de adviezen die deze verstrekten en evenmin voor de uitvoering en de werking van de truststructuur. Verder werd de dga erop gewezen dat de Belastingdienst de truststructuur en de

ondernemingen wellicht strafrechtelijk zou gaan onderzoeken. Omdat het kantoor niet de fiscale houdbaarheid van de structuur beoordeelde, kon het geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden over het al dan niet welslagen van een eventuele fiscale procedure.

De dga ging akkoord met de voorstellen en de structuur kwam er als volgt uit te zien. Naar Cypriotisch recht werd de Royal Dutch Trust Ltd ingesteld (RDT). De dga was de insteller en samen met zijn toenmalige vrouw en enkele familieleden tevens begunstigde. RDT was economisch eigenaar van de aandelen van Parkman Enterprises Ltd, een rechtspersoon naar het recht van de Britse Maagdeneilanden. Ostara Trust Ltd was juridisch eigenaar van de aandelen van Parkman en trad op als trustee van RDT. Parkman hield ook alle aandelen in Solandra, zoals de Cypriotische Ltd van de dga heette. Dutch Decor verkocht de merkrechten van Dutch Wall Coverings voor 6.250 euro ex btw aan Solandra. Volgens de licentieovereenkomst die het accountantskantoor opstelde, betaalde Spits als vergoeding jaarlijks 10 procent van de jaaromzet die het behaalde met de verkoop van deze merkproducten. Op deze manier werd de winst van Spits afgeroomd ten gunste van Solandra, dat in Cyprus 10 procent belasting betaalde over de winst. Solandra zou haar winst onbelast kunnen uitkeren aan de dga van Spits.

Zeven jaar na het optuigen van deze structuur schreef het vaktechnisch bureau van het accountantskantoor in een memo dat:

- de royalty's ongeveer 250 maal de koopsom voor het merkrecht (6.250 euro) bedroegen;
- het evident was dat Spits Wall Coverings zulke hoge royalty's nooit zou hebben betaald aan een onafhankelijke derde;
- de truststructuur was opgezet om Nederlandse inkomsten- en vennootschapsbelasting te ontlopen;
- de truststructuur iedere reële economische betekenis miste;
- het accountantskantoor onjuiste ib- en vpb-aangiften had gedaan.

Na een onderzoek beschouwde de Belastingdienst Solandra als een juridische huls zonder feitelijke activiteiten en met een marionet- of harlekijnbestuur, dat werd aangestuurd door de dga dan wel zijn belastingadviseur. De transacties tussen Spits en Solandra misten een zakelijk karakter en waren volgens de fiscus uitsluitend ingegeven door de wens van de dga om belasting te besparen via het afromen van winsten van Spits, ten gunste van Solandra. Door doelgericht stukken uit haar administratie te verwijderen en alle e-mails over de Cypriotische truststructuur te wissen, had de dga niet voldaan aan de administratieverplichtingen van artikel 52 lid 1 en 52 lid 6 AWR. De Belastingdienst legde de dga een navorderingsaanslag op en stelde strafrechtelijk onderzoek in naar enkele betrokkenen. Het Openbaar Ministerie sepondeerde de zaak tegen de twee betrokken accountants, maar diende wel een tuchtklacht tegen beiden in. De Accountantskamer had medio januari 2018 nog geen uitspraak gedaan over de tuchtklachten. De Rechtbank Rotterdam had toen al wel een uitspraak gedaan over de schadeclaim tegen het accountantskantoor. De dga wilde namelijk zijn geld voor het advieswerk terug en eiste een schadevergoeding van ruim 1,7 miljoen euro van het accountantskantoor.

Oordeel

De belastingadviseurs en accountants hebben niet gehandeld zoals redelijk bekwame en redelijk handelende vakgenoten te werk zouden zijn gegaan. Een redelijk bekwaam en redelijk handelend belastingadviseur raadt zijn

cliënten namelijk geen structuur aan die neerkomt op belastingontduiking. Die stelt zijn cliënten ook niet bloot aan het risico van fiscale problemen en strafvervolging. Het kantoor heeft dit wel gedaan. Enkele medewerkers zijn zelfs actief betrokken geweest bij het implementeren en uitvoeren van die structuur en hebben de Belastingdienst daarover onjuist en onvolledig geïnformeerd. Het moge zo zijn dat de ene adviseur binnen het kantoor niet precies wist wat de andere adviseur wist. Binnen het kantoor was echter zonder meer bekend dat Spits geen legitieme reden had om enorme royaltyvergoedingen te betalen aan Solandra. Vanuit bedrijfs-economisch oogpunt was dat geen rationele handelwijze en het was evident dat de transacties tussen Solandra en Spits een zakelijk karakter misten. Het kantoor heeft het gehele proces begeleid en was volledig op de hoogte van de relevante feiten. Bij zijn advisering had het kantoor er rekening mee moeten houden dat er geen deugdelijke bedrijfseconomische redenen waren voor de enorme royaltyvergoedingen. Het kantoor wist dat de verkoopovereenkomsten voor het merkenrecht geen legitieme zakelijke achtergrond hadden en alleen waren bedoeld om belasting te ontduiken. Het kantoor stelde licentieovereenkomsten op, terwijl het wist dat in Solandra geen activiteiten plaatsvonden en geen merken waren ontwikkeld.

Het verweer dat zulke licentieovereenkomsten geoorloofd zijn zolang er voldoende afstand is tussen beide partijen en het verweer dat een irrevocable discretionary trust fiscaal wel degelijk wordt erkend, veegt de rechtbank van tafel. Het is nooit de bedoeling geweest dat er afstand zou bestaan tussen de betrokken partijen en dat de Spits-dga volledig de macht zou verliezen over de bedragen die Spits aan Solandra als 'licentievergoedingen' uitkeerde. Verder doet het kantoor of de constructie is opgezet

om belasting te vermijden, terwijl die is opgezet om belasting te ontduiken. De advisering en begeleiding waren erop gericht de cliënt te faciliteren bij het misleiden van de Belastingdienst. Het kantoor bracht de dga in contact met zijn relaties in Cyprus om de geadviseerde structuur te realiseren.

Door te adviseren over deze truststructuur en te begeleiden bij het opzetten is het kantoor ernstig toerekenbaar tekortgeschoten bij de uitvoering van de opdracht. De rechtbank ontbindt de opdrachtovereenkomst en veroordeelt het kantoor de gedeclareerde bedragen terug te betalen, want de advisering en begeleiding hebben uiteindelijk geen enkele waarde gehad voor de dga en zijn bv's. De aansprakelijkheid voor de schade die voortvloeit uit het adviseren en opzetten van een ontduikingsstructuur kan een groot kantoor als dit niet contractueel uitsluiten. Een beroep op dergelijke exoneratiebedingen zijn naar de maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar. Met de adviezen en begeleiding heeft het kantoor bewust roekeloos gehandeld. Het kantoor moet hebben geweten dat zulk gebruik van die structuur niet rechtmatig was. Het wist ook dat bij ontdekking problemen met de Belastingdienst dreigden en heeft geprobeerd relevante informatie aan de Belastingdienst te onthouden. Het accountantskantoor is in beginsel aansprakelijk voor de schade die de dga c.s. daarvan hebben geleden. De dga was echter persoonlijk betrokken bij de registratie van licentierechten namens Solandra, bij de licentieovereenkomsten, bij de vooruitbetalingen en bij uitkeringen van de trust aan hemzelf. De dga heeft dus ook "eigen schuld" aan die schade, zodat het kantoor slechts de helft daarvan hoeft te vergoeden.

Maatregel

Terugbetaling van 127.372,24 euro aan honorarium en een voorschot van twee ton op de nader vast te stellen schade.

(C/10/503430 / HA ZA 16-555)

- Alleen (offshore) constructies opzetten die een reële bedrijfs-economische en legitieme basis hebben.

2.5 FACTUREN

Facturen bevatten niet zelden sporen van fraude: vergeten btw-nummers, fictieve omschrijvingen of fictieve afnemers. Ook als facturen helemaal ontbreken, zou dat de wenkbrauwen moeten doen fronsen. Maar soms is er niets aan de hand.

2.5.1 'ADVIESDIENSTEN' VIA TSJECHISCHE U-BOCHT

- 'Bemiddelingsvergoeding' of 'adviesdienst' wordt betaald via een offshore vennootschap.

Feiten

Een registeraccountant in business liet zich op interim-basis inhuren door SNS Property Finance (SNS PF) om deze vastgoedtak van de bank te herstructureren. Hij ontving hiervoor 225 euro per uur. Buck G., zijn oude werkgever die hem de klus bezorgde, vroeg daarvoor een derde als kick back: de accountant betaalde een bemiddelingsvergoeding van 75 euro voor elk uur dat hij bij SNS PF declareerde. G. liet de accountant deze fee betalen via een externe vennootschap.

De accountant stuurde kopieën van de facturen die hij indiende bij SNS PF. De externe vennootschap berekende de omvang van de fee en stuurde de accountant facturen voor 'adviesdiensten'. De accountant betaalde deze facturen. Daarna stuurde G. facturen op naam van een vennootschap in Tsjechië aan de externe vennootschap voor 'consultancy services'.

De accountant bracht via G. twee nieuwe adviseurs aan bij SNS PF. De accountant en G. spraken af dat de accountant hiervoor een bemiddelingsvergoeding ontving van 7,50 euro voor elk uur dat de twee adviseurs declareerden bij SNS PF. Deze vergoeding werd

verrekennd met de bemiddelingsfee van 75 euro per uur. De accountant stuurde hiervoor facturen aan de externe vennootschap waarop als omschrijving 'adviesdiensten' stond.

SNS Reaal opende een intern onderzoek naar de contracten van SNS PF met externe medewerkers. De Fiod verhoorde de accountant over de facturen. De NBA diende een klacht in tegen de accountant, omdat hij voor de bemiddelingsvergoeding valse facturen had gestuurd met als omschrijving 'adviesdiensten'. De NBA wees daarbij op een arrest van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (200.145.510-01) en concludeerde daaruit dat op de accountant de zware verdenking rustte dat hij zich schuldig had gemaakt aan valsheid in geschrifte.

Oordeel

De fundamentele beginselen van integriteit, van deskundigheid en zorgvuldigheid en van professioneel gedrag brengen mee dat de accountant bij zijn dienstverlening en zakelijk optreden misverstanden moet voorkomen over de doelstelling en reikwijdte van de opdracht, de omvang van zijn verantwoordelijkheid en zijn optreden in het concrete geval.

Facturen bureau

De tenaamstelling en de omschrijving van de werkzaamheden op de ontvangen facturen stemden niet overeen met de werkelijkheid. De accountant wist waar de - niet gespecificeerde - facturen op sloegen en controleerde steeds of het aantal uren en de bemiddelingsvergoeding correspondeerden met het aantal uren dat hij en de twee adviseurs declareerden bij SNS PF. De accountant had in ieder geval uitleg moeten vragen aan G. om daarna voor zichzelf te kunnen beoordelen of die facturen niet misleidend waren.

Facturen accountant

Hoewel we het in dit boek niet hebben over accountants die zelf frauderen – het is immers evident dat dit niet mag – staan we hier toch even stil bij de valse facturen die de aangeklaagde accountant zelf verstuurde. De accountant vond de omschrijving van de facturen die hij zelf heeft opgemaakt voor de aanbrengrvergoeding voor de twee adviseurs correct, omdat deze facturen een rechtmatige titel hadden, voor alle betrokken partijen helder en volledig te herleiden waren en ook voldeden aan de overige factuurvereisten in de zin van de Wet op de omzetbelasting. De omschrijving ‘fee’ was inderdaad juist geweest, maar dat is slechts een klein foutje. In feite ging het om creditering.

De Accountantskamer vindt het echter “niet nauwgezet” en in strijd met het deskundigheds- en zorgvuldigheidsbeginsel als een accountant een factuur op naam stelt van een persoon die de dienst niet heeft verleend en die de factuur niet zelf hoeft te betalen. In de strafzaak wordt de accountant veroordeeld wegens omkoping en valsheid in geschrifte, maar vrijgesproken van oplichting.

Maatregel

Berisping respectievelijk taakstraf van 180 uur. ([15/930 Wtra AK](#) en [16/994053-13 \(P\)](#))

- • Uitleg vragen aan de opdrachtgever om voor uzelf te kunnen beoordelen of de facturen misleidend zijn of niet.

2.5.2 TE HOGE COURTAGES

- • Courtages die ongebruikelijk hoog zijn (een ‘aangebrengrfee’ betalen aan een ander dan de aanbrengrer hoeft echter niet per se te wijzen op witwassen of belastingfraude).
- Betalingen die niet overeenstemmen met onderliggende contracten.
- Een vermoeden van fiscale fraude (want dat is in het algemeen aanleiding voor een vermoeden dat de transactie verband kan houden met witwassen).

Feiten

Tijdens een onderzoek bij een accountantskantoor stuitte het BFT op facturen die gericht waren aan twee projectontwikkelaars. De twee waren cliënt van een accountant van een ander kantoor. De accountant had samenstellingsverklaringen afgegeven bij de jaarrekeningen van de projectontwikkelaars over twee boekjaren. Daarnaast verzorgde de accountant voor deze cliënten de aangiften vennootschapsbelasting. Het BFT vond zeven betalingen ongebruikelijk, omdat het zou gaan om belastingfraude met valse facturen. De accountant had die transacties volgens de toezichthouder moeten melden bij de FIU-Nederland. Bij zes van de zeven betalingen ging het om vergoedingen voor het aanbrengren van vastgoed. De vergoedingen werden rechtstreeks betaald aan de bemiddelaar en niet via de notaris. Bij de zevende betaling ontvingen de zoon en schoondochter van de cliënt in twee termijnen vijftien mille als aanbrengrcommissie voor de aankoop van een onroerende zaak, die hun eigendom was. De vergoeding werd overgemaakt op een bankrekening ten name van de schoondochter.

Oordeel

Intern melden

De meldplicht geldt ook voor de accountant die jaarrekeningen samenstelt voor de opdrachtgever. Dat had de Accountantskamer al eerder gezegd (13/2415 Wtra AK, zie par. 2.4.6). Het samenstellen van de jaarrekening vormt immers van oudsher een van de belangrijkste beroepsactiviteiten van accountants. Bovendien staat dat expliciet in de Memorie van Toelichting bij de Wwft. Het was niet de bedoeling van de wetgever om de reikwijdte van de meldplicht te beperken tot accountants die belast zijn met de uitvoering van een wettelijke controle.

Uit de NV COS 4410 volgt dat de jaarrekening wordt samengesteld aan de hand van financiële informatie die een entiteit aanlevert, zodat de accountant die kan verzamelen, verwerken, rubriceren en samenvatten. Ook daarbij kan de accountant stuiten op aanwijzingen dat er geld is witgewassen of gebruikt voor het financieren van terrorisme.

In tegenstelling tot 13/2415 Wtra AK (zie par. 2.4.6) zegt de Accountantskamer nu duidelijk dat ook de accountant in loondienst onder de meldplicht valt. De accountant moet een ongebruikelijke transactie dus binnen veertien dagen melden aan de FIU-Nederland, maar mag ook intern melden en de externe FIU-melding overlaten aan de compliance officer van het kantoor. (De nieuwe Wwft voorziet de mogelijkheid om de melding standaard in handen te geven van de compliance officer van een wettelijke basis, omdat ook rechtspersonen en vennootschappen meldingsplichtig worden.)

Ongebruikelijk of niet?

Betalen van facturen voor de aankoop van percelen door cliënten vallen onder de Wwft. Volgens de omschrijvingen gaat het bij zes van de zeven betalingen om een ver-

goeding voor bemiddeling. De zevende betaling is gebaseerd op een contract met een persoon. Het BFT ziet verschillende signalen voor ongebruikelijkheid:

- de betalingen zijn niet onderbouwd;
- de vergoedingen zijn heel hoog;
- de omschrijvingen op de factuur ('aanbrengfee');
- het tijdstip van uitbetalen;
- de betrokkenheid van meerdere partijen;
- het ontbreken van professionele experts.

Volgens het BFT is er gewerkt met valse facturen, net als bij de Klimop-vastgoed-fraude. Bij zes betalingen gaat het om 'witwassen', bij de zevende om belastingfraude. Ook vermoedens van belastingfraude moeten worden gemeld.

De accountant zegt dat het om normale facturen gaat, die niet zijn gebruikt om geld wit te wassen. De twee cliënten zijn al jaren projectontwikkelaar en zij schakelen doorgaans geen makelaars in. Zij hebben personen met 'rechten/belangen' betaald om het verwachte ontwikkelingsvolume af te kopen. De betalingen hangen niet samen met de aankoopprijs maar met de verwachte waarde van het ontwikkelde project als het klaar is. De zeven vastgoedtransacties zijn gedaan in een tijd dat de vastgoedmarkt 'booming' was.

De Accountantskamer vindt de genoemde signalen geen reden om te vermoeden dat de zeven transacties verband hielden met witwassen respectievelijk belastingfraude. Ook al zijn de betaalde vergoedingen "veel hoger (...) dan de gebruikelijke courtages van bedrijfsmakelaars". Dat de 'aanbrengfee' in twee gedeelten werd betaald aan een ander dan de aanbrenger hoeft ook nog niet te wijzen op witwassen op belastingfraude.

In hoger beroep sluit het College van Beroep voor het bedrijfsleven zich hierbij aan. Eerder zei het college al (AWB 14/602, zie

ook par. 2.2.1 en 2.2.6) dat accountants op grond van artikel 16 van de Wwft niet alleen moeten melden wanneer er concrete aanwijzingen bestaan voor witwassen of terrorismefinanciering, maar dat iedere ongebruikelijke transactie moet worden gemeld. Ook bij het uitvoeren van een samenstellingsopdracht of administratieve werkzaamheden moet een accountant alert zijn op signalen. Als een accountant zijn diensten verleent aan een onderneming in een risicovolle branche – zoals de projectontwikkeling volgens het BFT is – mag je verwachten dat zij of hij extra kritisch en oplettend te werk gaat.

In dit geval deed de accountant al langere tijd (samenstellings-)werkzaamheden voor twee cliënten. De accountant kende hun ondernemingen en hun manier van werken en wist dat:

- de twee projecten ontwikkelden voor eigen rekening;
- het binnen de wereld van de projectontwikkeling niet ongebruikelijk is om bij de verwerving van onroerende goederen bemiddelingskosten en ‘fees’ aan derden te betalen;
- de hoogte van die kosten en fees niet gerelateerd hoeft te zijn aan de aankoopwaarde, maar gebaseerd kan zijn op de (verwachte) waarde van het te realiseren project.

De inhoud van de facturen gaven de werkelijkheid weer en waren gebaseerd op daadwerkelijke betalingen in verband met de verkoop van onroerende zaken bij twee vastgoedprojecten. De commissies waren niet gebaseerd op de verkoopprijs van het vastgoed, maar op het ontwikkelingsvolume van het project.

Het BFT heeft niet onderbouwd dat de gefactureerde bedragen in verhouding tot de geleverde diensten zo hoog waren dat dit

een aanwijzing kon zijn voor witwassen. Het bureau veronderstelde dat het ging om een courtage, die meestal bestaat uit een percentage van de verkoopprijs. Maar in dit geval gaat het om een fee of commissie voor het aanbrengen van een onroerende zaak of voor het bemiddelen bij de verwerving van dat vastgoed.

Dat de vergoedingen rechtstreeks aan de bemiddelaar werden betaald en niet via de notaris hoeft niet per se te wijzen op mogelijke witwastransacties. Ook betalen in twee termijnen op een bankrekening ten name van de schoondochter hoefde de accountant in dit geval niet ongebruikelijk te vinden of te zien als een aanwijzing voor een poging om geld aan het zicht van de fiscus te onttrekken. De betaling stemde namelijk overeen met het verkoopcontract, waarin een aanbrenghcommissie was bedongen voor de (schoon-)vader.

Consequente lijn

Het college vindt – in tegenstelling tot het BFT – dat de Accountantskamer niet afwijkt van deze uitspraken: 14/904 Wtra AK, 14/2009 Wtra AK, 14/3059 Wtra AK en 12/1168 en 12/1169 Wtra AK (zie de paragrafen 2.5.3, 2.1.10, 2.1.11 en 2.4.3 van deze uitgave). De voorbeelden van subjectieve indicatoren zijn slechts een hulpmiddel bij de professionele oordeelsvorming. Uiteindelijk gaat het erom of de accountant op grond van de bekende feiten en omstandigheden kon beslissen dat de transactie niet ongebruikelijk was. In zijn algemeenheid zal een vermoeden van fiscale fraude aanleiding zijn om ook te vermoeden dat de transactie verband kan houden met witwassen. In dit geval had de accountant echter geen aanleiding om te vermoeden dat de ontvangers van het geld die bedragen mogelijk zouden proberen te onttrekken aan het zicht van de fiscus.

Maatregel

Geen. (AWB 15/386 en 14/905 Wtra AK)

- Iedere ongebruikelijke transactie melden die mogelijk verband houdt met witwassen of terrorismefinanciering, ook als er geen concrete aanwijzingen voor witwassen of terrorismefinanciering bestaan.
- Ook bij het uitvoeren van een samenstellingsopdracht of administratieve werkzaamheden alert zijn op signalen van witwassen of terrorismefinanciering.
- Intern melden bij de compliance officer volstaat als je in loondienst bent, er een compliance officer is en er waarborgen zijn dat deze de melding doet aan de FIU-Nederland (zie ook Wwft nieuw).

2.5.3 ZEER HOGE PROVISIEBETALINGEN ZONDER FACTUREN

- Er ontbreken facturen van betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet.
- Excessief hoge provisiebetalingen.
- De directie verstrekt gegevens die onjuist, onvolledig of anderszins onbevredigend zijn.

Feiten

Een accountant stelde de jaarrekeningen samen voor de houdster- en werkmaatschappij van een handelaar in financiële producten, die derivaten verkocht aan Vestia en andere woningcorporaties. Ook assisteerde hij de handelaar bij het verwerken van de financiële administratie en verzorgde hij de salarisadministratie voor één werknemer. De handelaar betaalde aanzienlijke bedragen aan de - later ontslagen - treasurer van Vestia. Van die provisiebetalingen waren

er geen facturen en bij het samenstellen van de jaarrekening stelde de accountant geen vragen over het ontbreken van facturen voor de grootboekrekening 'Provisie ...'. Hij gaf gewoon een samenstellingsverklaring af.

Toen hij de conceptjaarrekening over het volgende jaar besprak, stelde hij het gemis van facturen voor deze post wél aan de orde. Maar ook nu bleven de facturen uit en gaf hij een samenstellingsverklaring af bij de jaarrekening. Het jaar daarop gebeurde hetzelfde. Toen de zaak-Vestia een affaire werd, beëindigde het kantoor van de accountant de opdracht.

Het Openbaar Ministerie vond twee jaar later dat de accountant:

- zonder voldoende deugdelijke grondslag samenstellingsverklaringen had afgegeven bij drie jaarrekeningen omdat ruim een derde van de omzet zonder facturen werd uitbetaald aan één persoon;
- de betalingen ten onrechte niet had gemeld bij de FIU-Nederland.

Oordeel

Ontbrekende facturen

Wanneer de accountant bij een samenstellingsopdracht constateert dat de verstrekte gegevens onjuist, onvolledig of anderszins onbevredigend zijn, mag hij deze gegevens niet zonder meer verwerken. In dit geval had de accountant moeten constateren dat de verstrekte gegevens onvolledig en/of onbevredigend waren omdat facturen ontbraken. Het ging om provisiebetalingen aan een van de belangrijkste relaties van de derivatenverkoper, terwijl die betalingen ruim een derde deel van zijn omzet uit maakten. De accountant had alert moeten zijn op voldoende broninformatie en had geen genoegen mogen nemen met alleen bankafschriften. Toen hij de gevraagde facturen niet kreeg, had hij zijn opdracht moeten teruggeven.

Ten aanzien van de laatste twee jaarrekeningen heeft de accountant dit (min of meer) erkend. Bij de eerste jaarrekening was het ontbreken van de facturen echter niet aan de orde gekomen. De accountant had daar toen echter zelf over moeten beginnen en moeten afwegen of de aangereikte informatie wel toereikend en juist was. Hij heeft zijn samenstellwerkzaamheden met onvoldoende diepgang verricht.

Melden

De provisiebetalingsen maakten ruim een derde deel van de omzet van de derivatenverkoper uit, terwijl er geen facturen van waren. Volgens het OM is dat een subjectieve indicator om te melden. Volgens de Accountantskamer kwam de situatie overeen met de volgende twee voorbeelden van de subjectieve indicator voor accountants, te weten:

- “administratieve systemen die door hun ontwerp of opzet geen adequate mogelijkheid bieden transacties te volgen of voldoende bewijs te leveren”;
- “betalingen voor verleende diensten die excessief hoog lijken in relatie tot de verleende diensten (...) betalingen voor niet gespecificeerde diensten (...) aan adviseurs”.

Maatregel

Berisping. (14/904 Wtra AK)

- Zorg voor voldoende broninformatie en geef de opdracht terug als je de gevraagde facturen of gegevens niet krijgt.
- Ga na of de verstrekte gegevens juist, volledig en bevredigend zijn.
- Meld het ontbreken van facturen van (provisie)betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet.

2.5.4 ONTBREKEND BEWIJS VAN BETALING

- Betalingsbewijs koopsom ontbreekt na overname.

Feiten

De voormalig directeur van een logistiekbedrijf nam de inventaris en de goodwill over van de vestiging in Schiphol-Rijk. Het bedrijf en de koper steggelden over de betaling van de overnamesom van 175 mille, waarvan de koper vijftig mille pas later zou betalen. Een accountant stelde de jaarrekeningen van de nieuwe eigenaar samen en gaf daarbij een samenstellingsverklaring af. Enige tijd later werd het bedrijf failliet verklaard. De curator deed aangifte van bedrieglijke bankbreuk tegen de bestuurders van het bedrijf en tegen de stichting die het betalingsverkeer van de onderneming afhandelde. Penningmeester van deze stichting was de koper; voorzitter was een financier en minderheidsaandeelhouder van de onderneming.

Oordeel

De accountant heeft aangegeven dat de koper en het bedrijf een koopovereenkomst hadden gesloten, waarbij de koper de vestiging op de luchthaven Schiphol-Rijk met terugwerkende kracht heeft overgenomen. De accountant heeft aangetoond dat het verschuldigde bedrag volledig was betaald en aangegeven hoe een en ander in de jaarrekening van dat boekjaar is verwerkt. Dat de accountant op de hoogte had moeten zijn van een “fundamentele fout” toen hij de jaarrekening samenstelde, staat niet vast. Het enkele feit dat de curator aangifte heeft gedaan tegen de bestuurders van het bedrijf en de stichting en heeft gezegd dat hij geen bewijs van betaling van de koopsom heeft ontvangen, zegt niet genoeg. De accountant mocht uit de stukken, waarover hij destijds beschikte, en uit de toelichting van de koper concluderen dat de

verschuldigde koopsom namens de koper was voldaan.

Maatregel

Geen. (AWB 15/181 en 14/12 Wtra AK)

- Nagaan of de koopsom na een overname is voldaan, alvorens de transactie te verwerken in de jaarrekening.

2.5.5 'LICENTIES'

- Een factuur voor 'intellectueel eigendom', die de fiscus die niet zou hebben aanvaard als zij voldoende was geïnformeerd.

Feiten

Een grootaandeelhouder verkocht de helft van zijn aandelen in een bedrijf in meet-, regel- en procestechiek. De verkoper zou nog de helft van de winst krijgen over het volgende boekjaar. De boekhouder van de koper zou de hoogte daarvan bepalen. De verkoper wilde zijn vennootschap nog één ton laten factureren bij de meet- en regel-bv wegens "doorberekende ontwikkelingskosten" en kwam met drie scenario's om de winst te verdelen; in twee daarvan zou hij "een speciale factuur" sturen. De boekhouder van de koper had een voorkeur voor het scenario zonder speciale factuur, omdat zo'n factuur ongebruikelijk en fiscaal-juridisch onjuist is. Na overleg met zijn accountant koos de verkoper echter voor de speciale factuur. Deze factuur zou de winst van de meet- en regel-bv drukken; de koper liep in dit scenario geen fiscaal risico, zei de verkoper.

De koper wilde de speciale factuur alleen accepteren als de Belastingdienst de aftrek van de factuur als 'zakelijke kosten' toestond. Alle gemaakte uren waren immers al gefactureerd in de managementvergoeding. De bv

van de verkoper paste de omschrijving en de datum van de factuur aan. De omschrijving werd 'afrekening vergoeding kennis (intellectueel eigendom) en licenties over de periode 2010 tot en met 2013'. De accountant polste de Belastingdienst, die akkoord ging met de aftrek van de factuur als een soort afkoopsom van de kennis. Aan de betrokken belastingadviseur schreef de accountant vervolgens triomfantelijk: "Zo zie je maar, als je het maar probeert." De belastingadviseur was vooral bezorgd over de aftrekbaarheid van de loonbelasting op holding-niveau "aangezien een vergoeding voor kennisoverdracht kan worden gezien als een aanvulling op de managementvergoeding".

De accountant zei dat hij duidelijk met de inspecteur had besproken dat het een afkoop was van de kennis en geen vergoeding voor arbeid. De accountant en de boekhouder bleven het op diverse punten oneens met elkaar, onder meer over de factuur. De accountant schreef dat er voor de boekhouder en de belastingadviseur van de koper een uitdaging zou moeten liggen om er fiscaal het maximale voor hun cliënt uit te slepen binnen de afspraken met de fiscus en dat het er niet op leek dat zij dat deden. De boekhouder schreef terug dat de koper nooit akkoord was gegaan met die factuur. Hij voegde eraan toe dat de accountant deze factuur had geïnitieerd, louter en alleen vanwege de wens van de verkoper om belaste omzet te creëren in zijn holding. "Julie hebben het om die reden toen de naam 'afrekening vergoeding kennis en licenties' gegeven. Deze gang van zaken is onacceptabel voor ons."

Oordeel

De accountant heeft niet kunnen uitleggen waarom de omschrijving van de factuur van 'doorberekende ontwikkelingskosten' is gewijzigd in 'afrekening vergoeding kennis (intellectueel eigendom) en licenties'. Hij heeft alleen gezegd dat dit zonder bedoeling

is gebeurd. Desgevraagd kon hij evenmin uitleggen voor welke kennis de vergoeding moest worden betaald. De accountant heeft daardoor:

- geen maatregelen genomen om de bedreiging voor de naleving van de fundamentele beginselen weg te nemen;
- nagelaten bij de verkoper nadere inlichtingen te vragen en verkregen informatie te verifiëren;
- ten onrechte niet geprobeerd de verkoper te overtuigen dat de dubieuze factuur onjuist was;
- nagelaten zich te distantiëren van het gebruik van die factuur.

Dat de Belastingdienst akkoord was gegaan met de factuur op basis van de inlichtingen die de accountant had verstrekt, doet niets af aan de verplichtingen van de accountant. De Belastingdienst wist namelijk niet dat de omschrijving van de factuur was gewijzigd en dat die aanpassing omstreden was. De accountant had ervoor moeten zorgen dat hij niet in verband werd gebracht met oneerlijk en onoprecht zakendoen.

Maatregel

Berisping. ([AWB 15/746](#) en [15/637 Wtra AK](#))

- Belastingdienst voorzien van de juiste informatie als u de fiscus vraagt of iets aanvaardbaar is.

2.6 CUSTOMER DUE DILIGENCE

Nagaan wat voor vlees u in de kuip heeft, is lastig. Een kopie van het paspoort laten toefaxen is niet voldoende en naarmate het risico groter wordt moet u meer doen om de uiteindelijk belanghebbende achter een transactie te identificeren.

2.6.1 GOEDE BEKENDEN

- Cliënten die u goed kent en/of familielid zijn.
- Een gefaxte kopie van het rijbewijs in het dossier is niet voldoende om de identiteit van de cliënt vast te stellen.

Feiten

Het BFT stelde bij een controle vast dat een accountantskantoor de Wwft niet naleefde, omdat de identiteit van enkele cliënten niet was vastgesteld en geverifieerd. In de klantdossiers zaten geen kopieën van het paspoort, rijbewijs of een ander identiteitsbewijs van de cliënten. Er waren ook geen gegevens over het document genoteerd.

Omdat de eigenaar geen accountant (meer) was, kon het BFT geen tuchtklacht indienen. Het bureau legde het kantoor daarom een boete op van vijftienhonderd euro. De eigenaar vocht de boete zonder succes aan bij de Rechtbank Rotterdam. In hoger beroep voerde hij onder meer aan dat:

- hij de cliënten goed kende en een daarvan een familielid was;
- de identiteit niet bij elke (kwartaal)-aangifte moet worden vastgesteld;
- het cliëntenonderzoek 'vormvrij' is en hij dus zelf mag weten hoe hij de identiteit vaststelt en verifieert;
- hij nooit een Wwft-melding heeft hoeven doen.

Oordeel

Het is niet voldoende om de cliëntgegevens alleen vast te leggen in onder meer fiscale aangiften, omdat:

- de cliënt op grond van die gegevens niet kan worden geïdentificeerd;
- het cliëntonderzoek vóór aanvang van de cliëntrelatie moet worden uitgevoerd en dus niet pas op het moment dat er - bijvoorbeeld - aangifte wordt gedaan.

Het cliëntonderzoek is niet geheel vormvrij. De wetgever wilde met de Wwft weliswaar een minder rigide systeem hanteren, waarbij een risicogeoriënteerde benadering het uitgangspunt is. Dat doet echter niets af aan de identificatie- en verificatieverplichtingen van deze wet. Accountants (of uitbaters van een administratiekantoor) hoeven dit niet jaarlijks te doen, maar de cliënten helemaal niet identificeren en hun identiteit verifiëren gaat te ver.

In paragraaf 2.4.3 zagen we al dat de accountant de identiteit van de cliënt persoonlijk moet vaststellen en verifiëren. Een gefaxte kopie van het rijbewijs is niet voldoende.

Maatregel

Boete vijftienhonderd euro. (16/720 en [ROT 15/5706](#))

- Cliënten identificeren en hun identiteit verifiëren vóór aanvang van de cliëntrelatie.
- Ook de voor u bekende cliënten identificeren en hun identiteit verifiëren.
- Kopieën van het paspoort, rijbewijs of een ander identiteitsbewijs bewaren in het klantdossier.

2.6.2 LUXEMBURGSE HOLDING VOOR NEDERLANDS BEDRIJF

- Een buitenlandse holding van een puur Nederlandse vennootschap.

Feiten

Het BFT zag bij een nalevingsonderzoek in twee accountantsdossiers dat er geen cliëntenonderzoek was uitgevoerd. In het ene dossier ontbrak een kopie van het identiteitsbewijs van de enige aandeelhouder. In het andere dossier ontbrak een uittreksel van de Luxemburgse Kamer van Koophandel of andere informatie waaruit kan worden opgemaakt wie de aandeelhouder(s) was of waren van een Luxemburgse holding, die alle aandelen had van een bedrijf dat volgens de Kamer van Koophandel de enige aandeelhouder was van de Nederlandse opdrachtgever. Het kantoor kreeg drie weken de tijd om alsnog een deugdelijk cliëntenonderzoek uit te voeren. Het kantoor meldde dat hij het identiteitsbewijs van de enige aandeelhouder van het ene bedrijf inmiddels had ontvangen. Een paar maanden later stuurde het kantoor aan het BFT nadere informatie over de Luxemburgse holding. Het bureau kon daaruit echter niet afleiden wie de aandelen van de holding had(den).

Bijna een jaar na het onderzoek zei het kantoor dat er feitelijk geen werkzaamheden waren verricht voor de Luxemburgse holding van deze rechtspersoon. Het BFT wees het kantoor erop dat de cliëntrelatie dan had moet worden verbroken (op grond van [artikel 5 van de Wwft](#)). Het bureau gaf het kantoor een waarschuwing en legde een boete op van vijftienhonderd euro. Het kantoor maakte hier bezwaar tegen en ging – toen dat ongegrond werd verklaard – in beroep bij de Rechtbank Rotterdam.

Oordeel

Tegen een waarschuwing kun je geen bezwaar maken, omdat dit geen officiële maatregel is. Het bezwaar en beroep tegen de boete zijn ongegrond.

Het accountantskantoor meent dat een cliëntenonderzoek niet nodig was, omdat het slechts voorbereidende werkzaamheden heeft uitgevoerd voor deze cliënt en meer niet. Er is volgens het kantoor dus geen sprake van een zakelijke relatie in de zin van de Wwft (“zakelijke, professionele, of commerciële relatie tussen een instelling en een natuurlijke persoon of een rechtspersoon, die verband houdt met de professionele activiteiten van die instelling en waarvan op het tijdstip dat het contact wordt gelegd, wordt aangenomen dat deze enige tijd zal duren”).

De cliënt heeft echter (een deel van) zijn administratie naar het kantoor gebracht met het verzoek de jaarrekeningen op te stellen en de fiscale aangiftes te doen. De accountant vond weliswaar dat er nooit sprake was van een zakelijke relatie, omdat de werkzaamheden nooit zijn uitgevoerd omdat de administratie ontoereikend was. Volgens de Wwft-definitie hoeft je echter niet al werkzaamheden te hebben verricht wil sprake kunnen zijn van een zakelijke relatie. Bovendien stond het bedrijf met een omzet van 2.755 euro wel op de ‘omzetlijst klanten’ van het kantoor. Het kantoor heeft desgevraagd toegegeven wel voorbereidend werk voor dit bedrijf te hebben gedaan en daarvoor ook tijd te hebben geschreven.

Een zakelijke relatie ontstaat niet pas als na de voorbereidende werkzaamheden duidelijk wordt of het kantoor iets voor de klant zou kunnen betekenen. Bovendien zou het kantoor naar eigen zeggen de jaarrekeningen hebben samengesteld en de fiscale aangiftes hebben verzorgd als de administratie daarvoor

voldoende was geweest. Er was kortom wel degelijk sprake van een zakelijke relatie. De boete is niet onredelijk. Het BFT vindt terecht dat een Luxemburgse rechtspersoon extra waakzaamheid vereist vanwege het risico op belastingfraude.

Maatregel

Boete vijftienhonderd euro. ([ROT 14/7630](#))

- Zorg voor een KvK-uittreksel met de aandeelhouders.
- Doe ook cliëntenonderzoek als u alleen voorbereidende werkzaamheden uitvoert voor een cliënt.
- Wees extra waakzaam als de opdrachtgever een rechtspersoon is uit een belastingparadijs vanwege het risico op belastingfraude.

2.6.3 LENINGEN UIT RISICOLAND ZONDER RENTE EN ZEKERHEDEN

- Lening zonder overeenkomst, zekerheden en renteverplichting (tenzij geldverstrekkers en -ontvangers moslim zijn).
- (Uit)geleende gelden mogelijk afkomstig uit landen die op de *high risk and non-cooperative jurisdictions*-lijst van de Financial Action Task Force staan.

Feiten

Een accountant verkocht zijn aandelen in het kantoor en begon een nieuw accountantskantoor. Hij nam ongeveer zestig oude cliënten mee onder wie twee broers en hun vennootschappen. Toen de broers een nieuwe onderneming wilden opzetten, beschreef de accountant de business case om een financieringsaanvraag van vier ton te onderbouwen. De accountant wist dat een zwager anderhalve ton zou uitlenen. De broers

deden wel vaker zaken met deze zwager en de accountant had een goede indruk van de man. Ook twee andere familieleden leenden geld uit aan de broers. Het BFT kwam langs voor een periodiek onderzoek naar de naleving van de Wwft. Het BFT vroeg de accountant een aantal stukken te kopiëren uit twee onderzochte dossiers. Een dag later stuurde de accountant op verzoek van het BFT alsnog kopieën van het identiteitsbewijs en het rijbewijs van de broers.

Het BFT plaatste vraagtekens bij de in totaal 250 duizend euro die de broers via een tussenrekening van de bank hadden ontvangen uit het buitenland. Volgens het BFT ontbraken een leningovereenkomst, zekerheden, een renteverplichting en een regeling voor het geval er niet zou worden terugbetaald. Hoewel de drie geldverstrekkers geen vergoeding ontvingen voor hun leningen liepen zij wel debiteuren- en valutarisico's. Om het cliëntenonderzoek en de meldplicht te kunnen beoordelen, wilde het BFT informatie ontvangen die de klanten aan de accountant hadden verstrekt over de drie geldverstrekkers en de leningen. De accountant liet in een reactie weten dat familieleden van de aandeelhouders voor financiering hadden gezorgd, mede omdat de Nederlandse banken de geldkraan voor het mkb toen vrijwel hadden dichtgedraaid. De broers zijn van oorsprong buitenlands en praktiserend moslim. Het vragen van rente op uitgeleend geld is in islamitische kringen 'haram', dus wordt met andere woorden als ongewenst beschouwd. Daarom mijdt men bij voorkeur rentevragende banken en zorgt men in familieverband voor financiering. De familieband geldt hierbij als beste zekerheidsstelling. Uit de documentatie van de accountant bleek dat twee geldverstrekkers ook handelden in gebruikte kleding en de broers inmiddels 165 duizend euro hadden afgelost.

Oordeel

Gezien de bijzondere omstandigheden van dit geval was er geen aanleiding om nader cliënt-onderzoek in te stellen. Er was geen verhoogd risicoprofiel, zodat de accountant de identiteit van de broers als ubo's van de vastgoed-bv niet hoefde te verifiëren. Het BFT vond tijdens het onderzoek echter twee formulieren 'Opdracht-aanvaarding/Formulier WWFT', die de accountant beide had ondertekend op zondag 31 januari 2010. Als bijlage bij deze formulieren bevonden zich twee kopieën van rijbewijzen van beide broers, die de accountant op die dag heeft geverifieerd en geparafeerd en had genummerd met 'Eig-5 b/c' respectievelijk 'Eig-5 c'.

Uit de kopieën blijkt dat het rijbewijs van de ene broer is uitgegeven op 23 februari 2010 en het rijbewijs van de andere op 26 oktober 2010. Deze identiteitsbewijzen kon de accountant volgens het BFT dus niet al op 31 januari 2010 hebben geverifieerd. De handgeschreven data op de kopieën van de identiteitsbewijzen en de formulieren 'Opdrachtaanvaarding/Formulier WWFT' lijken geantdateerd. De accountant kán de gewraakte stukken niet op de aangegeven dag hebben getekend, aangezien de afgifte data van de rijbewijzen van later datum zijn. Het is niet uitgesloten dat de accountant later heeft gezien dat de stukken niet getekend waren en dat hij het dossier heeft gedateerd op de dag dat hij het opmaakte, zonder erbij stil te staan of de gewraakte stukken er op de maakdatum al waren. De accountant heeft niet bewust willen antedateren door de verklaring naderhand te tekenen. Maar 'slordig' en onzorgvuldig is het wel.

Maatregel

Waarschuwing (nog niet definitief).
(16/6 Wtra AK)

- Bijtijds (een kopie van) de identiteitsbewijzen van cliënten opvragen, na aanvang van de cliëntrelatie is het te laat.

2.6.4 PRODUCTIELIJN IN OEZBEKISTAN EN PORSCHE CAYENNE II*

- Naast familielid fungeert als stroman m/v van een bv die te weinig ob heeft afgedragen.
- Contante handelstransactie met Oezbekistan of een ander *non-complying country*, zonder stukken om de transacties te verifiëren.

Feiten

Het BFT deed een regulier onderzoek naar de naleving van de Wwft bij een accountantskantoor. Een accountant-administratieconsulent was verantwoordelijk voor de dossiers van twee werk-bv's en een houdster-bv van een man en/of zijn vrouw.

De man mocht na een eerder faillissement geen statutair (mede)bestuurder meer zijn van een rechtspersoon. Bij een van de werk-bv's fungeerde de vrouw als stroman. Deze bv deed contante transacties met Oezbekistan, dat een *non-complying country* was en is. Uit het accountantsdossier blijkt dat deze bv over twee boekjaren respectievelijk zes ton en 5,1 miljoen euro te weinig omzetbelasting heeft betaald. Deze bv is daarom nadien failliet verklaard. Het accountantskantoor beëindigde later de relatie met de bv's.

De accountant was ook verantwoordelijk voor het dossier van een nv van de klant, waarvoor een aparte poot van het

accountantskantoor trustwerkzaamheden uitvoerde. De accountant was (mede) bestuurder van enkele dochters van de nv, die de enige klant was van de trustpoot. Volgens het dossier had de accountant niet vastgesteld wie de uiteindelijke belanghebbende van de nv was.

Oordeel

De gefailleerde bv deed contante transacties met een buitenland, terwijl er geen stukken waren waarmee die transacties konden worden geverifieerd. Ook had deze bv substantieel te weinig omzetbelasting afgedragen. De vrouw was als (mede)directeur medeverantwoordelijk voor deze lage afdracht en zij was de ondernemer van de andere werk-bv. Omdat deze omstandigheden een hoger risico op witwassen met zich meebringen, had de accountant een aanvullend cliëntenonderzoek moeten uitvoeren. In de Wwft wordt echter niet omschreven wat dit aanvullende onderzoek concreet kan of moet inhouden. Het BFT had duidelijk moeten maken wat je meer kunt verlangen als de accountant al een kopie heeft van de identiteitskaarten van de man en de vrouw.

De nv was een nieuwe cliënt in de zin van de Wwft, omdat de trustpoot van het accountantskantoor de nv in juni 2010 nog een rekening van ruim 86 mille stuurde voor begeleidingskosten, advies en verwerving. De accountant had gewoon moeten nagaan wie de uiteindelijke belanghebbende(n) was of waren en dat vastleggen. Alleen de identiteit van de ondernemer vaststellen was niet genoeg. Het is aan de accountant om het verscherpte cliëntenonderzoek inhoud te geven aan de hand van het kwaliteitshandboek van zijn kantoor. Alleen beschikken over kopieën van de identiteitsbewijzen is duidelijk niet voldoende.

Maatregel

Berisping in plaats van waarschuwing. (AWB 14/596 en 13/2762 Wtra AK)

- Aanvullend cliëntenonderzoek doen bij verhoogde risico's op witwassen, zoals contante transacties met een buitenland zonder onderliggende stukken en een strovrouw-constructie.

*) *Deel II betreft het cliëntenonderzoek, deel I de melding (zie 2.4.7).*

2.6.5 BESTUURDER IN INDIA, VERZOEK FISCUS INDIA, UBO ONBEKEND

- De ubo van de onderneming is niet bekend.
- De bestuurder van de onderneming woont in India.
- De Indiase fiscus vraagt om inlichtingen, terwijl de onderneming weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert.

Feiten

Het BFT onderzocht in 2014 in hoeverre een accountant de Wwft had nageleefd. Een van de zeven onderzochte dossiers betrof een bv en een Ltd. De bv was zestien jaar daarvoor opgericht en hield zich aanvankelijk bezig met softwareontwikkeling en -programmering voor de lucht- en ruimtevaart. Tien jaar na de oprichting werden de aandelen verkocht aan een Indiase Ltd. De bv had één bestuurder.

Een jaar vóór het BFT-onderzoek vroeg de Indiase fiscus aan het accountantskantoor van de bv informatie over met name onderlinge transacties tussen de bv en de Ltd in de voorgaande jaren. De accountant was verantwoordelijk voor het dossier van de bv en had de jaarrekening samengesteld over

een recent boekjaar. Naar aanleiding van het BFT-onderzoek stuurde de accountant informatie naar het BFT. Daarin werd namens de Ltd verklaard dat de bestuurder van de bv moest worden aangemerkt als *ultimate beneficial owner* van de rechtspersoon.

Oordeel

De accountant had de identiteit nog niet geverifieerd toen het BFT op bezoek kwam, maar heeft dit nadien alsnog gedaan. Dat is een ommissie en een overtreding van de Wwft. De accountant had bovendien onvoldoende informatie over de ubo van de bv.

Volgens het BFT noopten vijf omstandigheden tot nader cliëntonderzoek:

- het inlichtingenverzoek van de Indiase fiscus;
- de ubo was niet duidelijk vastgesteld;
- de (beoogde) activiteiten van de bv waren niet helemaal duidelijk;
- in de kantlijn van het concept van het 'Share Purchase Agreement' stond een aantekening over een 'Side letter voor harde afspraak 60% afname', terwijl in de overeenkomst sprake is van een recht voor de Ltd om de resterende zestig procent van de aandelen te kopen;
- de bestuurder van de bv woonde in India.

De Accountantskamer vindt dat de accountant een verscherpt cliëntonderzoek had moeten instellen, omdat:

- hij wist dat de Indiase fiscus om inlichtingen vroeg;
- hij de ubo van de bv niet kende;
- de bestuurder van de bv in India woont.

Het inlichtingenverzoek van de Indiase fiscus was onverwacht voor een onderneming die weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert. Daarom had de accountant juist alerter moeten zijn. Van frauduleuze transacties is overigens niets gebleken.

Maatregel

Berisping. (15/2727 Wtra AK)

- Verscherpt cliëntonderzoek doen als de bestuurder van de onderneming in India woont, de ubo van de onderneming niet bekend is en de Indiase fiscus om inlichtingen vraagt, terwijl de onderneming weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert.

Zie voor cliëntonderzoek ook de paragrafen 2.1.10, 2.4.3 en 2.4.9.

2.7 DIVERSEN

Tot slot een paar uiteenlopende kwesties die onder meer laten zien dat een jonge accountant zich kritisch moet durven opstellen tegenover de controlepartner en dat u ook de uitkomst van een fraudeonderzoek kritisch moet bezien.

2.7.1 AFSPRAAK OM UITKERING TE BEHOUDEN

- Een frauduleuze afspraak over het toeschrijven van de volledige winst aan een van de vennoten, zodat de andere vennoot zijn uitkering kan behouden.

Feiten

Een accountant-administratieconsulent stelt de jaarrekening samen van een vennootschap onder firma. Volgens de vof-overeenkomst krijgen de twee vennoten ieder de helft van de winst. Zij hebben mondeling echter afgesproken dat de ene vennoot het volledige jaarresultaat opgeeft bij zijn aangifte inkomstenbelasting. De andere vennoot betaalt hij maandelijks contant 450 euro om diens werkloosheidsuitkering niet in gevaar te brengen. Dit ging goed totdat de werkende vennoot wilde stoppen met de firma vanwege een “vertrouwensbreuk”. Voor de afwikkeling stuurde hij de werkloze vennoot een beëindigingsvoorstel. Daarin stond onder meer dat de werkende vennoot extra inkomstenbelasting moest betalen over het “winstaandeel” van de werkloze vennoot “vanwege het feit dat u uw uitkering van het UWV wilde behouden”. Verder staat er dat de winsten voor iedere vennoot 50 procent bedragen volgens de vof-akte, maar dat mondeling is afgesproken dat de werkende vennoot de volledige winsten in zijn aangifte inkomstenbelasting zou verantwoorden. In de aangiften over vier boekjaren was de

afsprake ook zo verwerkt. Voor de ib-aangifte inkomstenbelasting 2010 wilde de werkende vennoot de winst ook volledig toerekenen in de aangifte van de werkloze vennoot.

De accountant stuurde het voorstel toe met de tekst: “Indien u niet akkoord kan gaan met het beëindigingsvoorstel dan zijn wij genoodzaakt om de andere vennoot te adviseren om zijn aangifte inkomstenbelasting over de jaren 2006 t/m 2009 te corrigeren en dit nader toe te lichten bij de belastingdienst. Het mag dan duidelijk zijn dat uw uitkering over de jaren 2006 t/m heden in het geding zal komen.” De werkloze vennoot wijst het voorstel af en dient een klacht in tegen de accountant. De vennoot verwijt hem een vorm van chantage, maar niet dat hij de frauduleuze afspraak jarenlang verwerkte in de jaarrekening. De Accountantskamer maakt daar echter wel een opmerking over.

Oordeel

Volgens de NV COS 4410 (16 en 16A) moet een accountant, die bij de uitvoering van een samenstellingsopdracht afwijkingen van materieel belang constateert, overleggen met de opdrachtgever over de noodzakelijke aanpassingen. Als er niets wordt aangepast en het financieel overzicht daardoor misleidend is, moet de accountant zijn opdracht teruggeven. Als de accountant bij de uitvoering van een samenstellingsopdracht stuit op aanwijzingen van fraude of onwettig handelen, moet hij volgens Standaard 240 en 250 van de NV COS nagaan of hij zijn opdracht nog wel kan continueren. Dat heeft de accountant niet gedaan, hoewel hij op zijn laatst op de hoogte is geraakt van de frauduleuze afspraak door het beëindigingsvoorstel. Al bij het opstellen van de jaarrekening over 2009 had hij kunnen en moeten constateren dat in de cijfers van de vof sprake was van

een afwijking van materieel belang nu de winst voor honderd procent aan één vennoot werd toegeschreven. Conform [NV COS 240](#) en [250](#) had hij zijn opdracht moeten teruggeven. De accountant heeft het frauduleuze gedrag daarentegen gebruikt als pressiemiddel om de vennoot 3650 euro te laten betalen voor de beëindiging van de samenwerking. Dat is niet integer en niet professioneel.

Maatregel

Waarschuwing. ([12/412 Wtra AK](#))

- • Opdracht teruggeven als de klant een afspraak maakt die tegen de regels is.

2.7.2 BAAS NIET GECONTROLEERD BIJ RISICO ZELFTOETSING

- • Een verzoek van de controleleider om jezelf in het controledossier op te voeren als uitvoerder van controlewerkzaamheden die hij zelf heeft uitgevoerd, zodat hij de controlestukken kan ondertekenen als 'reviewer'.

Feiten

Een accountant droeg zijn ondergeschikte kantoorgenote op het controledossier 'op orde te brengen'. Dat kwam erop neer dat de ondergeschikte zichzelf op werkprogramma's en vragenlijsten van zeer materiële jaarrekeningposten vermeldde als degene die de controlehandelingen had uitgevoerd in plaats van de controlerend accountant. De accountant tekende die controlestukken vervolgens als 'reviewer' af. Het Openbaar Ministerie diende een klacht in tegen de accountant en de ondergeschikte. Dit oordeel gaat over laatstgenoemde.

Oordeel

Omdat zij niet zelf de controlewerkzaamheden heeft uitgevoerd die in de werkprogramma's staan, had de ondergeschikte accountant zich in die controledocumenten niet als uitvoerder daarvan mogen presenteren. Zij had haar naam en handtekening er alleen onder mogen zetten als zij de controlewerkzaamheden inhoudelijk grondig had geëvalueerd. Zij heeft echter bewust afgezien van een 'review' omdat haar baas de controlewerkzaamheden zelf had uitgevoerd.

Maatregel

De accountant heeft bewust niet inhoudelijk getoetst wat haar ter accordering is voorgelegd, terwijl zij extra oplettend en professioneel-kritisch had moeten zijn. Zij heeft haar rol als medecontrolerend accountant miskend. Omdat zij net was afgestudeerd als accountant, weinig controle-ervaring had en hiërarchisch ondergeschikt was aan de controlerend accountant heeft zij zich niet voldoende vrij gevoeld om te kijken of de controlehandelingen van de controlerend accountant voldeden en volstaat een waarschuwing. ([14/3296 Wtra AK](#))

- • Zet uw naam en handtekening alleen bij controlewerkzaamheden die u zelf hebt uitgevoerd of die u inhoudelijk grondig hebt geëvalueerd.

2.7.3 GESJOEMEL MET DE CONTROLEPLICHT

- De opdrachtgever verstrekt geen controleopdracht, terwijl hij een wettelijke controleplicht heeft.

Feiten

Een accountant-administratieconsulent werkte al jaren voor een rundvleesgroot-handel annex rundvleesverwerker. Hij gaf samenstellingsverklaringen af bij de (geconsolideerde) jaarrekeningen van de groeps-bv's en de beheer-bv van de dga. Uit de geconsolideerde jaarrekeningen van de beheer-bv bleek dat deze vennootschap controleplichtig was geworden, terwijl ook een groeps-bv zelfstandig controleplichtig was. In de toelichting bij de jaarrekeningen van deze bv werd onder 'Overige gegevens' herhaaldelijk gemeld dat de interne organisatie zo gebrekkig was dat de accountant over de volledigheid van de opbrengstverantwoording en daarmee samenhangende posten niet "op rationele wijze" de zekerheid kon krijgen die vereist is voor de accountantscontrole. "Om bovenstaande reden hebben wij geen accountantscontrole uit laten voeren. Wij hebben besloten tot maatregelen waarbij mede aan het voorgaande tegemoetgekomen zal worden."

De andere controleplichtige groeps-bv voegde bij de jaarrekening een 'Mededeling omtrent het ontbreken van een accountantsverklaring', waarin onder meer stond dat de bv was 'vrijgesteld' van de controleplicht, er daarom geen opdracht was gegeven voor een accountantscontrole en een controleverklaring dus ontbrak. Op grond van beschikbare informatie en een gesprek met de dga wist de accountant dat twee van de drie vennootschappen (weer) controleplichtig waren. Een geraadpleegde consultant zei hem dat hij de dga schriftelijk moest wijzen op de controleplicht en "extra alert" moest zijn op de

integriteit van de onderneming. Volgens de consultant moet de situatie "z.s.m. opgelost (...) worden".

Een boekenonderzoek van de Belastingdienst bij de beheer-bv en de controleplichtige groeps-bv leidde niet tot navorderingen of naheffingen voor de loonheffing, vennootschaps- of omzetbelasting. Maar kort nadat de jaarrekeningen over (de eerste acht maanden van) het boekjaar waren uitgebracht, gaf de accountant zijn samenstellingsopdrachten terug omdat de grenzen voor de controleplicht werden overschreden en de onderneming een controle-opdracht moest geven. Het Openbaar Ministerie vond dat de accountant ten onrechte samenstellingsopdrachten had aanvaard van een controleplichtige cliënt en samenstellingsverklaringen had afgegeven en verzuimd had (tijdig) een ongebruikelijke transactie te melden.

Oordeel

Samenstellingsopdrachten/-verklaringen

Het is niet zo dat een accountant nooit een samenstellingsopdracht mag aanvaarden van een controleplichtige cliënt. Hij moet die opdracht echter in ieder geval weigeren als het hem/haar duidelijk is of moet zijn dat de cliënt zich aan de controleplicht zal onttrekken. In dit geval wist de accountant, toen hij aan zijn samenstelwerkzaamheden voor de beheer-bv begon, dat de dga de jaarrekening niet had laten controleren. En dat terwijl hij de cliënt al veel eerder had gewezen op de controleplicht. De accountant had hem nadien nog gewaarschuwd voor de controleplicht voor het volgende boekjaar. Maar kennelijk had de dga ook die waarschuwing in de wind geslagen.

Onder deze omstandigheden had de accountant zich moeten realiseren dat hij moest vermijden dat hij in verband werd gebracht met onvolledige rapportages en

beweringen en had hij waarborgen moeten treffen tegen het niet naleven van deze verplichting. Ook had hij zich moeten afvragen of hij nog wel kon doorgaan met de opdracht nu de dga de controleplicht ontdukte en of er goede redenen waren om niet te voldoen aan de controleplicht.

De accountant had niet moeten ingaan op de suggestie van de dga om het boekjaar te laten eindigen op 31 augustus in plaats van 31 december. De posten voorraad en debiteuren in de balans en de omzetontwikkeling over de voorafgaande jaren waren namelijk zo groot dat de controleplicht redelijkerwijs ook overeind zou blijven als het boekjaar werd gebroken.

De accountant had zijn samenstelopdracht van de beheer-bv en de controleplichtige groeps-bv daarom toen al moeten teruggeven. Dat de Belastingdienst een boekenonderzoek had aangekondigd, was geen argument om de samenstellingsopdracht voort te zetten, want de accountant had de cliënt ook als controlerend accountant kunnen bijstaan. De accountant had om dezelfde redenen ook de samenstelopdracht voor de controleplichtige groeps-bv niet moeten continueren. Toen hij daaraan begon was het hem immers duidelijk dat de dga ook geen controleopdracht voor deze vennootschap over het voorafgaande jaar had verstrekt.

Door de samenstellingsverklaringen bij de (geconsolideerde) jaarrekeningen van de beheer-bv en de groeps-bv af te geven, heeft de accountant in strijd gehandeld met het professionaliteitsbeginsel dat onder meer inhoudt dat de accountant zich houdt aan de geldende wet- en regelgeving. Bij de jaarrekening van de andere groeps-bv, die later controleplichtig werd, had hij geen samenstellingsverklaring mogen afgeven. Alleen al niet omdat daarin gejokt werd over de reden dat er geen controleverklaring was opgeno-

men. De accountant zei desgevraagd dat hij dit leugentje over het hoofd had gezien.

Melding

Dat de opdrachtgever ten onrechte geen controleopdracht verstrekt, kan weliswaar een indicator zijn om een transactie te melden. Maar in de richtsnoeren staat: "Indien één van deze situaties zich voordoet, leidt dat niet automatisch tot de verplichting tot melding. De beroepsbeoefenaar dient in de gevallen genoemd in de 'guidelines' alert te zijn en aan de hand van de op dat moment bekende feiten en omstandigheden te bekijken of er aanleiding is om te veronderstellen dat de (voorgenomen) transactie verband kan houden met witwassen."

Volgens de accountant wezen de omstandigheden niet op een transactie die verband hield met witwassen of terrorisme. Ook de uitkomst van het boekenonderzoek van de Belastingdienst wees daar niet op. Gezien dit verweer heeft het OM dit klachtonderdeel onvoldoende onderbouwd.

Maatregel

Berisping. ([15/1232 Wtra AK](#))

- Uw samenstellingsopdracht stoppen als u de cliënt erop heeft gewezen dat deze controleplichtig is, maar geen controleopdracht verstrekt.

2.7.4 HOGE TOEZICHTSKOSTEN

- Grote bedragen voor beheervergoedingen aan een derde en een post 'Uitbestede beheeractiviteiten' van 2.526.247 euro (ook al blijkt dit uiteindelijk geen onbevoegd wegsuizen van geld).
- Onverklaarbare toename van de toezichtskosten (ook al kan dit een andere oorzaak hebben).

Feiten

Een vastgoedbeleggingsmaatschappij beheert via een dochter-bv een beleggingsfonds, dat een eigen raad van commissarissen heeft en onder toezicht staat van de AFM. Toen de bestuurders van het fonds mot kregen, stelde de AFM het fonds onder verscherpt toezicht. De Ondernemingskamer liet een onderzoek uitvoeren naar mogelijk wanbeleid bij de vastgoedbeleggingsmaatschappij, schorste de twee fondsbestuurders en stelde een interim-bestuurder aan. De interim verkocht de aandelen van de beleggingsmaatschappij aan een Duits bedrijf voor 1,3 miljoen euro. De koper zou een deel betalen van de eventuele verkoopopbrengst van de activa. Verder zou de koper een deel betalen van de nog te ontvangen vergoeding die de beleggingsmaatschappij verschuldigd was voor het beheer van het fonds. Deze vordering werd vastgesteld op 3.345.379 euro. De aandelen werden overgedragen.

Een accountant deed sinds enkele jaren de controle bij de vastgoedbeleggingsmaatschappij en de dochter-bv's en gaf goedkeurende verklaringen af bij de jaarrekeningen. In een van de jaarrekeningen van een dochter-bv stond:

- een vordering voor een beheervergoeding, die de dochter-bv van het fonds te goed heeft, en die wegens mogelijke oninbaarheid is verlaagd van ruim vijfenhalve tot een kleine drie ton;
- een dividend van 1.587.618 euro;
- een post 'Uitbestede beheeractiviteiten' van 2.526.247 euro.

In de jaarrekening van deze dochter over het volgende boekjaar stond een vordering op het fonds van 593.274 euro uit hoofde van een beheervergoeding, waarop 280.571 euro in mindering was gebracht wegens mogelijke oninbaarheid. Van de berekende beheervergoeding voor dat jaar was een derde onbetaald gebleven. In de jaarrekening van het fonds

stond bijna één miljoen euro aan management fee voor het beheer. De hoogte was een percentage van de waarde van de activa. De jaarrekeningen van beide vennootschappen over het boekjaar daarop vertoonden dezelfde posten met vergelijkbare bedragen. Elders stond dat een vordering van anderhalf miljoen euro aan managementvergoedingen zou worden omgezet in aandelen in het fonds.

Oordeel

De Accountantskamer ziet niet in waarom de accountant het betalen van beheervergoedingen van 72.690 en 273.000 euro aan een derde had moeten aanmerken als 'wegsluizen' en zo'n bedoeling ook had moeten vermoeden bij de gesloten managementovereenkomst of de SPA.

Verder hoefde de accountant niet te vinden dat de kosten van 120 duizend euro, die in een van de jaarrekening werden verantwoord, geen zakelijke kosten waren. De wetenschap dat over deze kosten een procedure liep bij de Ondernemingskamer betekent niet dat de accountant daarom aanvullende controlewerkzaamheden had moeten uitvoeren op dit punt.

De verviervoudiging van de toezichtkosten in de jaarrekeningen was hier geen signaal voor fraude. De accountant heeft na onderzoek vastgesteld dat dit kwam door de omzetting van een open-end- naar een closed-end-beleggingsinstelling, waardoor het fonds onder de Wet toezicht financiële verslaggeving kwam te vallen. De stijging van de toezichtskosten was dus verklaarbaar. Los daarvan is een stijging van toezichtkosten op zichzelf geen indicatie voor mogelijke fraude. Er is ook geen beroepsregel die voorschrijft dat zo'n post bij een bepaalde stijging moet worden toegelicht in de jaarrekening. In hoger beroep wordt deze zienswijze bevestigd.

Maatregel

Geen. (16/11 en 15/551 Wtra AK)

- Alert zijn op hoge beheervergoedingen.
- Oorzaak (fors) hogere toezichtskosten onderzoeken.

2.7.5 HALF WERK FRAUDEONDERZOEKER

- Rapport waarin fraudeonderzoeker slechts een deel van de onderzoeksvragen beantwoordt.

Feiten

Een accountant deed accountantswerkzaamheden voor een particuliere medische kliniek. De kliniek had een medisch directeur annex bestuurder en een algemeen statutair directeur. De medisch directeur uitte tegenover de accountant zijn zorgen over “onregelmatigheden” die hij had geconstateerd. De medisch directeur schreef een brief aan de aandeelhouders, certificaathouders, bestuursleden en de accountant en toonde zich met name bezorgd over het handelen van de algemeen directeur. Vanwege de feiten en vermoedens wilde de medisch directeur als bestuurder niet de bevestigingen ondertekenen bij de jaarrekeningen van de kliniek en de gelieerde stichting. Dat liet hij weten aan de accountant, die de jaarrekeningen moest beoordelen. Op aandringen van het enige lid van de raad van toezicht van de stichting ondertekende de medisch directeur alleen de bevestiging bij de jaarrekening van de stichting, zij het onder voorbehoud. De maand daarop adviseerde de accountant aan de toezichthouder om de beschuldigingen aan het adres van de algemeen directeur extern te laten onderzoeken. De accountant beval hiervoor een fraudeonderzoeksbureau aan. Daaraan was een onderzoeker verbonden die hij nog kende uit zijn tijd bij een zeker

accountantskantoor. In overleg met de advocaat van de medisch directeur en de onderzoeker werd een opdracht geformuleerd voor het bureau.

De onderzoeker sprak met onder anderen de medisch directeur. Ruim twee weken daarna verstreekte hij het conceptrapport van het onderzoek aan de raad van toezicht, aan de algemeen directeur, aan de medisch directeur en aan diens advocaat. Het conceptrapport werd ook naar de accountant gestuurd. De advocaat van de medisch directeur stuurde namens zijn cliënt een reactie op het conceptrapport. De accountant nam ook hiervan kennis.

Enkele maanden later besloot de raad van advies de onderzoeksactiviteiten te staken en de opdracht aan het bureau te beëindigen. De accountant werd hierover geïnformeerd per e-mail. Op dezelfde dag beantwoordde de onderzoeker per e-mail de vraag van de accountant of de reactie van de medisch directeur op het conceptrapport een nieuw licht had geworpen op het onderzoek.

De onderzoeker bevestigde daarbij nog eens de conclusie van het conceptrapport:

- er is geen informatie naar boven gekomen die van belang is voor de beoordeling van de jaarrekening door de externe accountant;
- er is niets gebleken van een ernstige integriteitsinbreuk van de huidige bestuurders met mogelijke consequenties voor de aanpak van de accountant.

De accountant gaf een goedkeurende beoordelingsverklaring af bij de jaarrekening van de kliniek.

Oordeel

Volgens de accountant heeft hij de beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd conform Standaard 2400 van de NV COS. Daarin stond destijds onder punt 16 dat de accountant, die gebruik maakt van de werk-

zaamheden van een andere accountant of een andere deskundige, moet vaststellen dat de verrichte werkzaamheden toereikend zijn voor het doel van de beoordelingsopdracht. De accountant mocht er niet zonder meer van uitgaan dat de conclusie van het conceptrapport juist was, te weten dat er geen relevante informatie of ernstige integriteitsinbreuk naar boven was gekomen. Alle zeven onderwerpen, die het instituut volgens de opdracht moest onderzoeken, konden namelijk van belang zijn voor het al dan niet bestaan van fraude. De onderzoeker wijdt in zijn bevindingen echter geen woord aan vijf van de zeven onderwerpen die hij moest onderzoeken.

Nu hij de conclusie uit het conceptrapport wel heeft gebruikt voor de beoordelingsopdracht had de beoordelend accountant volgens paragraaf 16 van NV COS 2400 moeten vaststellen dat de verrichte werkzaamheden toereikend zijn voor het doel van de beoordelingsopdracht. De accountant mocht er ook niet van uitgaan dat de conclusies van de fraudeonderzoeker juist waren, nadat het vaktechnisch bureau van zijn kantoor hiermee akkoord ging. Dat het bureau vaktechniek zei dat de uitgevoerde werkzaamheden afdoende waren om de jaarrekening af te ronden en daarbij een goedkeurende beoordelingsverklaring te verstrekken, zegt in dit verband niets. Het vaktechnisch bureau zei er namelijk expliciet bij dat het over de feitelijke inhoud van het onderzoeksrapport geen conclusie trok. Daarbij komt dat de accountant niet zelf aan de hand van de onderzoeksbevindingen heeft vastgesteld of vastgelegd dat de werkzaamheden van de onderzoeker toereikend waren met het oog op de beoordelingsopdracht. De accountant heeft nagelaten nader onderzoek te doen om vast te stellen of de werkzaamheden van de onderzoeker toereikend waren met het oog op zijn beoordelingsopdracht en daarmee paragraaf 16 van

de NV COS 2400 “verregaand (...) veronachtzaam”.

Maatregel

Berisping (nog niet definitief).
(16/1532 Wtra AK)

- Conclusies van een fraudeonderzoeker kritisch bezien als deze slechts een deel van de onderzoeksvragen beantwoordt.
- Vaststellen en vastleggen dat de werkzaamheden van een ingeschakelde onderzoeker toereikend zijn met het oog op de beoordelingsopdracht.

2.7.6 ENORME LENING ZONDER ZEKERHEDEN

- Leningsfaciliteit beslaat 47 procent van het vermogen van de geldverstrekker.
- Een bestuursbesluit voor de lening ontbreekt.
- Er zijn geen zekerheden verschaft aan de geldverstrekker.
- Het management wil geen inzicht verschaffen in de lening, vanwege een geheimhoudingsclausule (tenzij zo'n clausule gebruikelijk is en wordt bevestigd door de andere contractpartij).
- De debiteur lost de lening af met een lening van een bank.
- Het afgeloste bedrag wordt op een geblokkeerde rekening in een deposito gezet.
- Een dochterbedrijf van de cliënt verpand zijn vermogen aan de bank als zekerheid voor de lening van de bank.
- De *letters of representation* van de cliënt zijn ondertekend door ontslagen bestuurders (tenzij er in verband met een zetelverplaatsing nog geen nieuwe bestuurders zijn benoemd).

Feiten

Twee mannen richtten de gelieerde investeringsfondsen Beaumont en Brightwell op. Beide Ltd's waren aanvankelijk gevestigd op de Britse Maagdeneilanden. Beaumont sloot een 'loan facility'-overeenkomst met het in Panama gevestigde Olsen Invest & Trade SA. Olsen mocht maximaal 16,4 miljoen dollar lenen tegen een vaste rente van 6,875 procent. Beaumont maakte grote bedragen over naar Olsen, dat keurig rente betaalde.

Een registeraccountant van een big four-kantoor in Nederland controleerde de boeken van de twee Ltd's. Over de eerste twee boekjaren kwam hij bij beide Ltd's met een oordeelonthouding, omdat hij te weinig informatie had over bijvoorbeeld:

- de investeringen van 4 respectievelijk 5,5 miljoen euro van Beaumont in Olsen tijdens de twee boekjaren;
- de investering van 5,7 respectievelijk 6,4 miljoen euro van Brightwell in Beaumont in de eerste twee boekjaren;
- een *total return swap* met Olsen in de balans van Brightwell in het tweede boekjaar.

Aan het einde van het derde boekjaar droeg Beaumont de Olsen-lening over aan Brightwell. Volgens de jaarrekening over dat boekjaar, waarvan de controle ruim een jaar later werd afgerond, was de hoofdsom op dat moment terugbetaald aan Brightwell, waarna dit bedrag werd 'geherinvesteerd' in een 'time deposit'. De accountant gaf na het vierde boekjaar een goedkeurende controleverklaring af bij de jaarrekeningen over het derde en vierde boekjaar van Beaumont. Na het vierde boekjaar verplaatsten Brightwell en Beaumont hun zetel naar Malta. Na het vierde boekjaar controleerde de Maltese vestiging van het big four-kantoor de jaarrekeningen van Beaumont.

Uiteindelijk bleek dat Brightwell haar verplichtingen aan haar investeerders niet kon voldoen, omdat Beaumont onvoldoende middelen had om een uitkering te doen aan Brightwell. Eén van de oprichters van de investeringsmaatschappij pleegde daarna zelfmoord. De vader van de andere oprichter, die tien miljoen dollar had geïnvesteerd in Beaumont en Brightwell, diende een klacht in tegen de accountant, die onvoldoende zou hebben gewaarschuwd voor fraude door de overleden compagnon van zijn zoon. Later diende de investeerder ook een schadeclaim tegen de accountant in.

Oordeel

De accountant heeft onder meer ter verdediging aangevoerd dat:

- de klager niet heeft aangetoond dat de lening en de swap echt frauduleus waren;
- zijn rol beperkt was tot het controleren van de stukken die het management van Beaumont en Brightwell aanreikte;
- hij oordeelonthoudingen afgaf, omdat hij onvoldoende informatie had;
- hij, voordat hij een goedkeurende verklaring afgaf bij de latere jaarrekeningen van Beaumont, het management meermaals vroeg inzicht te verschaffen in de lening, maar het management antwoordde dat het de accountant daarover niet mocht informeren, wat door Olsen is bevestigd;
- hij bij de controle van de jaarrekening over het tweede boekjaar op basis van zelfstandig onderzoek heeft vastgesteld dat Olsen eigendom was van een Panamese trustmaatschappij;
- hij desgevraagd kopieën van paspoorten van de bestuurders van deze trustmaatschappij had ontvangen;
- online aanvullend onderzoek heeft gedaan;
- er al met al toch onduidelijkheid bleef bestaan over de waarde van de lening, omdat hij geen informatie had over de kredietwaardigheid van Olsen;

- hij daarom over het tweede boekjaar een expliciet onderbouwde verklaring van oordeelonthouding heeft afgegeven.

Dat het doel van de lening niet was vermeld in de leningsovereenkomst en dat er geen zekerheden waren bedongen of verstrekt, vindt de Accountantskamer geen aanwijzingen voor fraude. Ook de informatie die de accountant zelf heeft verzameld, hoefde geen vraagtekens op te roepen over de werkelijke bedoelingen van de overeenkomst. De accountant heeft terecht een expliciet gemotiveerde verklaring van oordeelonthouding afgegeven. Daarmee heeft hij er voldoende voor gewaarschuwd dat het geld wellicht niet terug zou komen, wat uiteindelijk ook is gebeurd. Er was geen reden om een verklaring met beperking of een afkeurende verklaring te geven.

Wat de goedkeurende verklaringen over het derde en het vierde boekjaar betreft, kon de accountant ervan uitgaan dat de lening kort na afloop van het vierde boekjaar was afgelost. Dat het afgeloste bedrag op een *'blocked time deposit'* terecht kwam, was niet ongebruikelijk. De klagende investeerder heeft niet duidelijk gemaakt waarom de accountant had kunnen en moeten weten dat:

- de lening was afgelost met geld dat Olsen had geleend van de Luxemburgse Banque Invik;
- het afgeloste bedrag daarbij in een deposito werd gezet;
- Brightwell haar vermogen aan die bank had verpand als zekerheid voor de lening die Invik had verstrekt aan Olsen.

De accountant mocht ook uitgaan van de afgegeven *letters of representation* (LoR), omdat de bestuurders beide brieven hadden ondertekend. Dat deze bestuurders toen al waren ontslagen, hoefde geen twijfel op te roepen. In een e-mail bij de tweede LoR stond namelijk dat de nieuwe bestuurders

nog niet waren benoemd vanwege de zetelverplaatsing naar Malta. De accountant mocht ervan uitgaan dat de juiste bestuurders hadden ondertekend.

De schadeclaim heeft zowel in eerste instantie als in hoger beroep geen succes. Met name het arrest van het Gerechtshof Amsterdam voegt iets toe, omdat de klager in de appelprocedure twee rapporten heeft overlegd van fraudedeskundigen, die menen dat de accountant de fraudesignalen had kunnen onderkennen.

Volgens het Hof geeft NV COS 240 aan onder welke omstandigheden een afwijking moet worden aangemerkt als *frauderisicofactor*, als signaal voor de mogelijkheid van fraude en als aanwijzing voor fraude of een redelijk vermoeden van fraude. Dat de directie weigert om informatie te verstrekken over – in dit geval – een lening kan een *frauderisicofactor* zijn of een signaal voor de mogelijkheid van fraude. Of de controlerend accountant de weigering ook zo moet zien, hangt af van de reden voor de weigering en van de overige omstandigheden van het geval. Zo is het niet ongebruikelijk dat beleggingsfondsen afspraken over geheimhouding maken, bijvoorbeeld om beleggingsstrategieën te beschermen. Olsen heeft schriftelijk aan Brightwell bevestigd dat Brightwell geen informatie over de lening mocht verstrekken aan derden, onder wie de accountant. Onder deze omstandigheden heeft de accountant niet in strijd gehandeld met zijn zorgplicht door in de weigering geen aanwijzing te zien voor mogelijke fraude.

Dat een bestuursbesluit voor de lening ontbrak, de leningfaciliteit 47 procent van het vermogen van Brightwell besloeg en er geen zekerheden aan Brightwell werden verschaft, zou kunnen wijzen op fraude. In dit geval echter niet, omdat de *investment manager* van Brightwell volgens het *private placement*

memorandum een grote vrijheid had bij het vaststellen van het investeringsbeleid en het nemen van investeringsbeslissingen. Al met al vindt het gerechtshof net als de rechtbank dat er onvoldoende concrete signalen bestonden voor de mogelijkheid van fraude toen de accountant de jaarrekeningen van Brightwell over het eerste en het tweede boekjaar controleerde.

Zoals gezegd heeft de investerende vader twee rapporten ingebracht van fraude-deskundigen, die kennelijk meenden dat de fraude ontdekt had kunnen worden. Het hof is dat niet met de deskundigen eens. Het is namelijk niet duidelijk of de rapporteurs rekening hebben gehouden met het risico dat zij hun oordeel mede baseerden op 'wijsheid achteraf'. Verder hebben zij er onvoldoende rekening mee gehouden dat fraude gepaard kan gaan met gecompliceerde en zorgvuldig opgezette plannen om de fraude te verhullen. Toen de accountant de jaarrekeningen van Brightwell over het eerste respectievelijk tweede boekjaar controleerde, waren er volgens het hof onvoldoende concrete signalen voor de mogelijkheid van fraude.

Gezien de omvang van de Olsen-lening en de informatiebeperking moest een redelijk handelend en redelijk bekwame accountant zijn opdracht teruggeven of zich tenminste onthouden van een oordeel over de jaarrekeningen over de twee eerste boekjaren van Brightwell. De oordeelonthouding en de toelichting hadden volgens het gerechtshof een voldoende waarschuwend effect nu de accountant duidelijk had gemaakt dat hij bij gebrek aan informatie niet kon controleren of de Olsen-lening juist was gewaardeerd en hij gezien de omvang van die lening geen oordeel kon geven over de juistheid van de jaarrekeningen.

Het gerechtshof vindt ook de goedkeurende verklaringen bij de jaarrekeningen over het derde en vierde boekjaar van Brightwell niet onterecht. Dat de Olsen-lening alleen in schijn was afgelost en Beaumont-dochter BCM een zekerheid voor Olsen had moeten stellen bij Banque Invik doet er niet toe. De accountant had ook geen standaardbankverklaring van Banque Invik hoeven vragen om de verpanding aan het licht te brengen. Het hof weegt daarbij mee dat het niet aanmerkelijk is geworden dat de accountant in de twee eerste boekjaren fraude moest vermoeden en dat Olsen steeds normaal rente heeft betaald. Ook speelt mee dat Brightwell de accountant niet heeft verteld dat BCM haar vermogen als zekerheid had verpand aan Banque Invik en dat de 'aflossing' van de lening was geboekt op een bij Banque Invik geblokkeerde rekening, terwijl Brightwell in haar *letter of representation* over het derde en vierde boekjaar juist had verklaard dat zij haar boeken volledig had geopend.

De accountant is niet betrokken geweest bij de beoordeling van de jaarrekening 2011. De Olsen-lening werd eind februari 2011 'afgelost', dus na boekjaar 2010. Een standaardbankverklaring pleegt te worden aangevraagd per jaareinde; het is minder gebruikelijk om een tussentijdse standaardbankverklaring te vragen. Gezien al deze omstandigheden had de accountant bij de controle van de jaarrekeningen over het derde en vierde onvoldoende aanleiding om extra onderzoek te doen naar de 'aflossing' van de Olsen-lening.

Kortom, deze zaak barst achteraf gezien van de rode vlaggen. Voor de accountant waren die tijdens de controle echter niet duidelijk, zodat hij met de kennis van toen niet verkeerd heeft gehandeld.

Maatregel

Geen respectievelijk geen schadevergoeding.

(14/2469 Wtra AK respectievelijk

200.192.243/01 en C/13/587227 / HA ZA

15-498)

- Opdracht teruggeven of verklaring van oordeelonthouding afgeven als je onvoldoende informatie hebt over een materiële en wezenlijke post.
- (Online) aanvullend onderzoek doen naar de belanghebbenden van een bedrijf dat geld leent van de cliënt.

3

Deel 3 Overzichten

3.1 RODE VLAGGEN OP EEN RIJ

Administratie

- Gebrekkige administratie. 2.3.2
- De administratie die de cliënt aanlevert, is structureel incompleet. 2.1.11
- De 'behaalde' omzet moet worden gereconstrueerd aan de hand van geschatte gemiddelde marges op inkoop. 2.1.11
- De administratie is chaotisch en moeilijk compleet te krijgen. 2.1.12
- Een inzichtelijke administratie voor bankstortingen en contante ontvangsten ontbreekt. 2.2.2
- Bij gebrek aan een afzonderlijke boekhouding kunnen de werkelijke kasinhoud en de contante kasstroom niet worden geverifieerd. 2.2.6
- De opbrengstverantwoording is onvolledig. 2.4.4
- In de losse stukken van de administratie zitten nota's van twee administratiekantoren, maar je ontvangt zelfs geen aanzet voor een boekhouding c.q. salarisadministratie. 2.1.10
- De salarisadministratie en de verkoopfacturen zijn niet compleet. 2.1.10
- Over zeven aaneengesloten maanden is er geen informatie beschikbaar. 2.4.3
- De loonstroken van een werknemer vertonen steeds verschillende bedragen. 2.1.10
- De aansluiting tussen de administratie en de jaarrekening is lastig te maken. 2.1.3
- Een groot verschil bij de aansluiting van de saldibalans op de subadministratie. 2.4.4
- Op basis van de gegevens die wél beschikbaar zijn, klopt de rondrekening niet. 2.4.3
- Bij een netto vordering op de grootste debiteur en de saldobestorting door dit bedrijf zit een verschil van tienduizenden euro's. 2.4.4
- Gebrekkige urenadministratie in de zorgsector. 2.1.9
- Ontbrekende indicatiebesluiten voor zorgverlening. 2.1.9

- Checks & balances in de administratieve organisatie ontbreken. 2.2.2
- Ongegronde correctieboekingen in grootboekrekeningen. 2.4.4
- Betalingsbewijs koopsom ontbreekt na overname. 2.5.4

Belangen/druk

- Er is een gebrek aan onafhankelijkheid, als uw voormalige baas en kantoorgenoot commissaris is bij de cliënt, waar uw kantoor al jarenlang de boeken controleert. 2.4.4
- Een verzoek van de controleleider om jezelf in het controledossier op te voeren als uitvoerder van controlewerkzaamheden die hij zelf heeft uitgevoerd, zodat hij de controlestukken kan ondertekenen als 'reviewer'. 2.7.2
- Grote financiële belangen. 2.3.2
- De omvangrijke bankfinanciering hangt af van behaalde ratio's. 2.3.2
- Overschrijding van de kredietlimiet, terwijl de externe financier dan direct het gehele bedrag kan opeisen waardoor de continuïteit wordt bedreigd. 2.4.4
- De marktomstandigheden zijn verslechterd. 2.3.2

Belastingen

- Een vermoeden van fiscale fraude (want dat is in het algemeen aanleiding voor een vermoeden dat de transactie verband kan houden met witwassen). 2.5.2
- Volgens de ib-aangifte heeft de cliënt geen bank- of spaarsaldi. 2.1.12
- Volgens de ib-aangifte ontvangt de cliënt geen salaris uit het bedrijf. 2.1.12
- De cliënt geeft aan dat zij 27 huurpanden bezit, maar die worden niet vermeld in de ib-aangifte. 2.1.12
- De cliënt heeft alle aandelen in een club, maar die worden niet vermeld in de ib-aangifte. 2.1.12

- Vraag van belastingplichtige of deze een ontvangen ontslagvergoeding aan de belasting moet opgeven. 2.4.11
- Een frauduleuze afspraak over het toeschrijven van de volledige winst aan een van de vennoten, zodat de andere vennoot zijn uitkering kan behouden. 2.7.1
- Voor de ob-aangifte geen inzage krijgen in de mutaties op de bankrekening. 2.4.6
- (Opzettelijk) te weinig omzetbelasting afdragen. 2.4.7
- De teruggevraagde ob is gebaseerd op nota's die niet zijn betaald. 2.4.2
- De teruggevraagde ob is gebaseerd op nota's die afkomstig zijn van een gelieerde onderneming. 2.4.2
- Btw-teruggaveverzoek voor een pleziervaarttuig. 2.4.1
- De in de ob-aangiften verantwoorde inkoop sluit niet aan bij de verkoop over diezelfde periode. 2.1.11
- De Belastingdienst stopt de ob-teruggaven. 2.2.5
- De buitenlandse afnemer van de goederen bij een afhaaltransactie is niet duidelijk. 2.4.5
- Grote investering, terwijl de cliënt in een 'financieel penibele positie' verkeert. 2.4.6
- Klant betaalt een onzakelijk hoge royaltyvergoeding voor het gebruik van het merk dat hij voor een zacht prijsje heeft verkocht aan een offshore bv, te weten ongeveer 250 maal de koopsom. 2.4.12
- De verkoop van het merkenrecht heeft geen legitieme zakelijke achtergrond, maar is puur bedoeld om de winst af te romen en belasting te ontduiken. 2.4.12
- Concentratie van betalingsbevoegdheden bij één persoon, die niet wordt gecontroleerd. 2.1.4
- Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon. 2.1.10
- Lijfrente-uitkeringen in opeenvolgende boekjaren wijken sterk van elkaar af. 2.4.10
- Dga keert zich een ongebruikelijk laag c.q. geen loon uit. 2.4.10
- Courtages die ongebruikelijk hoog zijn (een 'aanbrengeef' betalen aan een ander dan de aanbrenger hoeft echter niet per se te wijzen op witwassen of belastingfraude). 2.5.2
- Betaling van aanzienlijke bedragen zonder dat de reden en de betaalbaarstelling gedocumenteerd is. 2.2.3
- Overeenkomsten voor managementvergoedingen en leningen ontbreken. 2.3.4
- Betalingen die niet overeenstemmen met onderliggende contracten. 2.5.2
- Grote bedragen voor beheervergoedingen aan een derde en een post 'Uitbestede beheeractiviteiten' van 2.526.247 euro (ook al blijkt dit uiteindelijk geen onbevoegd wegsluizen van geld). 2.7.4
- Dividenduitkeringen, terwijl de dividendbesluiten nog omstreden zijn. 2.3.3
- Er worden vrijwilligersvergoedingen betaald aan personen die ook zorg ontvangen. 2.1.10

Branche

- Entiteiten die zich met gedoogde en tegelijk buitenwettelijke activiteiten inlaten (coffeeshop). 2.2.1
- Vijftig kilo wiet in voorraad (met een waarde van ongeveer 250 duizend euro). 2.2.1

Betalingen

- Het betalingsproces bij een deelneming is slecht georganiseerd en de meerderheidsdeelneming heeft zelf de jaarrekening opgesteld. 2.1.8
- Administrateur beschikt over alle bevoegdheden voor het betalingsprogramma. 2.1.3

Cliënt(enonderzoek)

- Naast familielid fungeert als stroman m/v van een bv die te weinig ob heeft afgedragen. 2.6.4, 2.4.7
- Een gefaxte kopie van het rijbewijs in het dossier is niet voldoende om de identiteit van de cliënt vast te stellen. 2.6.1
- De ubo van de onderneming is niet bekend. 2.6.5

- De bestuurder van de onderneming woont in India. 2.6.5
- De opdrachtgever is twee keer veroordeeld wegens belastingfraude. 2.4.4
- Een vennoot (van de opdrachtgever) had in het verleden belastingproblemen, omdat hij verkeerde aanvragen zorgtoeslag en huurtoeslag had ingediend. 2.1.10
- De cliënt zit in de schuldsanering en wil een commanditaire vennootschap oprichten, waarvan hij directeur is en een limited de beherend vennoot is. 2.4.8
- De cliënt weigert voortdurend om kasgelden te storten. 2.2.5
- Pogingen om de cliënt 'op te voeden' hebben geen effect. 2.1.11
- Een 'irrevocable Jersey Trust' voor de duur van 99 jaar. 2.4.8
- Een gering ingelegd vermogen bij een trust. 2.4.8
- Ubo is belanghebbende via trust. 2.4.9
- Voor de bank en compliancedoeleinden is de ubo een andere dan de feitelijke. 2.4.9
- De betalingen verlopen via een trust-structuur, die iedere reële economische betekenis mist en is opgezet om Nederlandse inkomsten- en vennootschapsbelasting te ontlopen. 2.4.12
- De cliënt een structuur aanraden die neerkomt op belastingontduiking en de cliënt daarmee blootstellen aan het risico van fiscale problemen en strafvervolgning. 2.4.12

Constructies

- Een juridische structuur die geen reëel doel lijkt te dienen. 2.4.8
- Een vage en verhullende zeggenschapsstructuur zonder acceptabele verklaring. 2.4.8
- Een offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur. 2.4.9
- Een transactie is ongewoon complex of groot of vertoont anderszins buitengewone patronen. 2.2.2
- Een buitenlandse holding van een puur Nederlandse vennootschap. 2.6.2
- Een transactie heeft geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel. 2.2.2
- Gebruik tussenholdings om 'vermogen onbelast op te laten stromen naar de uiteindelijk gerechtigde'. 2.4.9
- Een 'fiduciaire' verkoop van de aandelen van die Ltd aan een andere Ltd, waarbij de koper de koopprijs verschuldigd blijft en de aandelen in onderpand bij de verkoper blijven. 2.4.8
- Trust oprichten terwijl je de inhoud van de trustakten niet kent. 2.4.8
- De insteller/settlor van de trust is óók de begunstigde/beneficiary. 2.4.8

Contanten

- Contante betalingen boven de vijftien-duizend euro aan of via de accountant die vermoedelijk samenhangen met witwassen 2.2.6
- In de onderneming van de cliënt gaat veel contant geld om. 2.1.11
- Contante transacties met een buitenland doen, zonder onderliggende stukken. 2.4.7
- Contante handelstransactie met Oezbekistan of een ander *non-complying country*, zonder stukken om de transacties te verifiëren. 2.6.4
- Contant geld met onduidelijke herkomst in beheer. 2.2.4
- De cliënt zegt dat hij sommige verkopen niet altijd aanslaat op de kassa. 2.1.11
- Een inzichtelijke administratie voor bankstortingen en contante ontvangsten ontbreekt. 2.2.2
- De cliënt doet kennelijk veel bankopnames en aansluitende bankstortingen, maar verantwoordt die niet steeds in de administratie. 2.1.11
- Bijna drie ton aan contanten bij cliënt aanwezig. 2.2.1
- Kassaldo bij coffeeshop dat voorhanden is in de vorm van liquide middelen. 2.2.1

Contracten

- Betalingen die niet overeenstemmen met onderliggende contracten. 2.5.2
- Overeenkomsten voor managementvergoedingen en leningen ontbreken. 2.3.4
- Dividendovereenkomsten op briefpapier van een bank die er niets mee van doen heeft. 2.2.7

Facturen

- Nota's komen van een bedrijf dat niet (meer) bestaat; KvK-nummer ontbreekt. 2.1.1
- Er staat een verkeerd btw-percentage in de facturen. 2.4.2
- Er wordt meer omzet gemaakt dan is gefactureerd. 2.1.10
- Er ontbreken facturen van betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet. 2.5.3
- Een factuur voor 'intellectueel eigendom', die de fiscus die niet zou hebben aanvaard als zij voldoende was geïnformeerd. 2.5.5
- 'Bemiddelingsvergoeding' of 'adviesdienst' wordt betaald via een offshore vennootschap. 2.5.1
- Grote bedragen voor beheervergoedingen aan een derde en een post 'Uitbestede beheeractiviteiten' van 2.526.247 euro (ook al blijkt dit uiteindelijk geen onbevoegd wegsluizen van geld). 2.7.4
- Een afwijkende winstverdeling op basis van valse facturen voor management fees. 2.3.3
- Bekentenis van de cliënt dat hij nepfacturen in de administratie heeft gestopt. 2.4.6
- De cliënt betaalt uw facturen niet. 2.4.2

Fiod/fiscus

- De Fiod valt binnen bij de cliënt. 2.2.5
- De Fiod treft veel contant geld aan bij de cliënt thuis (mogelijk 158 duizend euro). 2.1.12
- De fiscus heeft een boekenonderzoek ingesteld in verband met mogelijke btw-fraude. 2.4.3

- De Indiase fiscus vraagt om inlichtingen, terwijl de onderneming weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert. 2.6.5

Functiescheiding

- Totaal geen functiescheiding. 2.2.7
- Het ontbreken van een functiescheiding tussen het muteren in het crediteurenstambestand en het verwerken van inkoopfacturen in de crediteurenadministratie. 2.1.1
- Volledigheid verantwoorde omzet niet vast te stellen door gebrekkige functiescheiding. 2.1.2
- Concentratie van betalingsbevoegdheden bij één persoon, die niet wordt gecontroleerd. 2.1.4
- Administrateur beschikt over alle bevoegdheden voor het betalingsprogramma. 2.1.3
- Administrateur kan beschikken over de smartcard met bijhorende code van de directeur. 2.1.3
- Medewerkers van de financiële administratie kunnen zowel facturen boeken als bankrekeningnummers van crediteuren aanpassen. 2.1.1
- Er zijn twee directieleden die de waarde van incurante goederen kunnen ophogen. 2.1.5
- Directeur leent privé van de zaak en ondertekent leningcontract namens twee partijen. 2.1.6
- De onderneming wordt feitelijk geleid door één persoon. 2.3.2

Inkomsten/ontvangsten/omzet

- De ontvangen gelden zijn afkomstig uit onduidelijke, onwaarschijnlijke of onvoldoende gedocumenteerde bronnen. 2.1.10
- De opbrengstverantwoording is onvolledig. 2.4.4
- De 'behaalde' omzet moet worden gereconstrueerd aan de hand van geschatte gemiddelde marges op inkoop. 2.1.11
- De klant wordt gefeliciteerd met een

omzetstijging van 462 procent in vijf maanden tijd. 2.2.5

Inkoop

- Het ontbreken van een inkoop- en aanbestedingsbeleid. 2.1.1
- Inkoopadministratie en kasadministratie ontbreken. 2.2.1
- De in de ob-aangiften verantwoorde inkoop sluit niet aan bij de verkoop over diezelfde periode. 2.1.11
- Het ontbreken van een inkoopbegroting. 2.1.1
- Inkoper zegt jarenlang dat hij bij zijn vorige baas 'personeelskortingen' krijgt, terwijl die kortingen fors zijn en ook gelden voor zijn huidige werkgever. 2.1.1

Jaarrekening

- Aanzienlijke afwaardering. 2.3.4
- Een negatief eigen vermogen. 2.4.2
- Hoge schulden. 2.4.2
- De omvang van de crediteuren daalt ten opzichte van de kostprijs van de omzet, terwijl de bedrijfsactiviteiten groeien. 2.4.4
- Een scheepsbouwcontract ter waarde van 110 miljoen dollar staat niet in de jaarrekening en kan een koper van het bedrijf op het verkeerde been zetten. 2.3.1
- Veel posten hebben een aanmerkelijk subjectief element. 2.3.2
- De materie is complex. 2.3.2
- Een bate (van 754.721 euro) in de halfjaarcijfers uit hoofde van een eenmalige opdracht, die in het voorgaande jaar is afgerond (terwijl dit in de balans van het vorige boekjaar moest staan als nog te factureren omzet). 2.3.3
- Onzekerheid over de voortgang van een beleggingsproject. 2.3.4
- De opdrachtgever verstrekt geen controleopdracht, terwijl hij een wettelijke controleplicht heeft. 2.7.3
- De opdrachtgever maakt goede sier met controle door het kantoor, terwijl dat geen controle uitvoert. 2.3.4

Kas

- Inkoopadministratie en kasadministratie ontbreken. 2.2.1
- Bij gebrek aan een afzonderlijke boekhouding kunnen de werkelijke kasinhoud en de contante kasstroom niet worden geverifieerd. 2.2.6
- Negatieve kas(stroom). 2.2.3, 2.2.5
- Een omvangrijk negatief kassaldo in een niet sluitende administratie (ook al is dat bij de cliënt niet ongebruikelijk). 2.1.11
- Het kasboek vertoont onduidelijkheden, zoals een negatief kassaldo en meer contante pin-opnames dan er als omzet is geboekt. 2.1.12
- Veel kasgeld waarvan de herkomst niet gedocumenteerd en niet verifieerbaar is. 2.2.3
- Kassaldo bij coffeeshop dat voorhanden is in de vorm van liquide middelen. 2.2.1
- De cliënt weigert voortdurend om kasgelden te storten. 2.2.5
- Omvangrijk kasverkeer met beleggers. 2.2.7

Kosten

- Kosten worden niet goed toegerekend en onderbouwd. 2.3.4
- Uit de opgevoerde kosten blijkt niet direct welke dienst is geleverd en wat de onderneming heeft gedaan. 2.1.10
- Privé-uitgaven worden geboekt als zakelijke kosten met behulp van valse facturen. 2.3.3

Leiding

- De onderneming wordt feitelijk geleid door één persoon. 2.3.2
- Naast familielid fungeert als stroman m/v van een bv die te weinig ob heeft afgedragen. 2.6.4
- De directie verstrekt gegevens die onjuist, onvolledig of anderszins onbevredigend zijn. 2.5.3

Leningen

- Privéleningen van/aan een bedrijf. 2.2.3
- Leningen van penningmeester aan zichzelf zonder autorisatie en onderbouwing. 2.1.7
- Er zijn onduidelijke geldleningen en schuldbekentenissen tussen de cliënt en derden. 2.1.12
- (Terugbetalingen van) leningen zonder contract. 2.2.3
- Overeenkomsten voor management-vergoedingen en leningen ontbreken. 2.3.4
- Rekening-courantverhoudingen met de directie zijn niet vastgelegd. 2.3.4
- Directeur leent privé van de zaak en ondertekent leningcontract namens twee partijen. 2.1.6
- Een (forse) schuld aan de zaak van 538.665 euro zonder leningcontract of op basis van een geantedateerd nep-leningcontract. 2.4.2
- Een goederenstroom wordt volledig gedekt door een lening van de leverancier. 2.4.2
- Lening waarbij de adres- en woonplaatsgegevens van de geldverstrekkers ontbreken in de leningdocumentatie. 2.6.3
- (Uit)geleende gelden mogelijk afkomstig uit landen die op de *high risk and non-cooperative jurisdictions*-lijst van de Financial Action Task Force staan. 2.6.3
- Leningsfaciliteit beslaat 47 procent van het vermogen van de geldverstrekker. 2.7.6
- Een bestuursbesluit voor de lening ontbreekt. 2.7.6
- Er zijn geen zekerheden verschaft aan de geldverstrekker. 2.7.6
- Het management wil geen inzicht verschaffen in de lening, vanwege een geheimhoudingsclausule (tenzij zo'n clausule gebruikelijk is en wordt bevestigd door de andere contractpartij). 2.7.6
- De debiteur lost de lening af met een lening van een bank. 2.7.6
- Het afgeloste bedrag wordt op een geblokkeerde rekening in een deposito gezet. 2.7.6

Mediaberichten

- Volgens mediaberichten wordt de cliënt ervan verdacht de stroman/strovrouw te zijn van een schijnonderneming van een crimineel (en de politie verhoort u daarom). 2.1.12

Non-complying countries

- Handelstransactie met Oezbekistan of een ander *non-complying country*. 2.4.7, 2.6.4
- (Uit)Geleende gelden mogelijk afkomstig uit landen die op de *high risk and non-cooperative jurisdictions*-lijst van de Financial Action Task Force staan. 2.6.3

Onderzoeksrapport

- Rapport waarin fraudeonderzoeker slechts een deel van de onderzoeksvragen beantwoordt. 2.7.5

Privébetalingen/-leningen/-opnames

- Directeur leent privé van de zaak en ondertekent leningcontract namens twee partijen. 2.1.6
- Leningen van penningmeester aan zichzelf zonder autorisatie en onderbouwing. 2.1.7
- De vennoten van de onderneming doen veel privé-opnames en stortingen. 2.1.10
- Veel leningen worden als privéleningen geboekt in rekening-courant met de cliënt. 2.1.12
- De cliënt heeft ruim drieënhalve ton van de rekening van de vennootschap gehaald. 2.1.12
- Privé-uitgaven worden bekostigd van de zakelijke bankrekening. 2.3.4

Provisie

- ‘Bemiddelingsvergoeding’ of ‘adviesdienst’ wordt betaald via een offshore vennootschap. 2.5.1
- Courtages die ongebruikelijk hoog zijn (een ‘aanbrengfee’ betalen aan een ander dan de aanbrenner hoeft echter niet per se te wijzen op witwassen op belastingfraude). 2.5.2
- Excessief hoge provisiebetalingen. 2.5.3
- Er ontbreken facturen van betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet. 2.5.3

Toezichtskosten

- Onverklaarbare toename van de toezichtskosten (ook al kan dit een andere oorzaak hebben). 2.7.4

Verkoop

- Registergoed wordt op één dag twee keer verkocht, eerst voor drie ton, daarna voor acht ton. 2.4.1

3.2 GROENE VLAGGEN OP EEN RIJ

Administratie

- Breng administratieve organisatie en interne beheersing behoorlijk in kaart. 2.2.2
- Doe bij samenstellwerkzaamheden nader onderzoek als een behoorlijke kasadministratie ontbreekt (het ontbreken van een kasadministratie alléén is geen ongebruikelijke transactie als de contante betalingen een legale reden hebben). 2.2.2
- Beoordeel bij een controle de interne beheersing van de administratieve organisatie en controleer de werking daarvan met voldoende diepgang. 2.1.3
- Onderzoek AO/IB door proceduretests te doen, met personeel te praten en controleplanning af te stemmen op risico's. 2.1.5
- Doe alles bij het identificeren van een frauderisico bij de deelneming om zicht te krijgen op de risicobeperkende interne beheersingsmaatregelen. 2.1.8
- Wijs op het risico van onrechtmatige mutaties. 2.1.4
- Steun bij controle alleen op de AO/IB als u weet dat die in orde is. 2.2.2
- Wees ook bij het uitvoeren van een samenstellingsopdracht of administratieve werkzaamheden alert op signalen van witwassen of terrorismefinanciering. 2.5.2

Adviseren

- Adviseer een kasboek aan te leggen om de contante ontvangsten en de reden van betaling bij te houden. 2.2.2
- Vraag de opdrachtgever voor de contante winkelomzet een afzonderlijke boekhouding bij te houden, al dan niet in een kasboek. 2.2.6
- Adviseer de directie adequaat en effectief als u een frauderisicofactor heeft geconstateerd. 2.1.3

Belangen/druk

- Tref maatregelen om ongewenste beïnvloeding van de controlewerkzaamheden te voorkomen. 2.4.4
- Beoordeel *incentives* administratieve functionarissen voor fraude professioneel-kritisch. 2.2.2

Belastingen

- Kijk goed naar de regels (een nultarief willen we allemaal wel). 2.4.5, 2.4.6
- Ga bij de aangiften omzetbelasting altijd na of de cliënt volgens de regels van het belastingrecht wel btw mag terugvragen en controleer of die btw op basis van ontvangen facturen echt moet worden betaald. 2.4.2
- Zorg dat u op de hoogte bent van de toepasselijke regels – bijvoorbeeld via de beroepsorganisatie - en een zekere deskundigheid hebt van het terrein waarop u zich begeeft. 2.2.3
- Altijd nagaan of is voldaan aan de eisen van het belastingrecht wanneer u namens uw cliënt aangiften inkomstenbelasting indient en/of belasting terugvraagt. 2.4.1, 2.4.10
- Vraag alleen btw terug op basis van daadwerkelijk betaalde facturen. 2.4.6
- Let beter op signalen van onjuiste aangiften naarmate de aangifte resulteert in een hogere teruggave. 2.4.6, 2.4.10
- Dien alleen een aangifte omzetbelasting in als je weet dat de verstrekte gegevens volledig, juist en bevredigend zijn. 2.1.11
- Distantieer u van informatie die naar uw oordeel materieel onjuist of misleidend is, met name als de cliënt weigert de aangiften te corrigeren. 2.4.6
- Overleg met de belastinginspecteur als de cliënt geen suppletie-aangiften doet. 2.1.11
- Doe bijtijds een melding van een negatieve kas. 2.1.11

- Voorzie de Belastingdienst van de juiste informatie als u de inspecteur vraagt of iets aanvaardbaar is. 2.5.5
- Doe nader onderzoek bij de cliënt als de Belastingdienst de ob-teruggaven staakt, de Fiod daar binnenvalt, de cliënt hardnekkig weigert om kasgelden te storten. 2.2.5
- Vraag waarom klant loon op nihil heeft gesteld. 2.4.10
- Leg de cliënt de belastingvoorschriften uit en adviseer deze om zich daaraan te houden. 2.4.11
- Dien geen aangifte indienen als klant volhardt in onjuist standpunt. 2.4.10
- Doe een melding bij vermoeden btw-fraude. 2.4.3
- Leg bij het cliëntenonderzoek de persoonsgegevens vast nadat je de cliënt hebt geïdentificeerd en diens identiteit hebt geverifieerd. 2.1.10
- Stel de identiteit van de cliënt als samenstellend accountant persoonlijk vast en verifieer deze; laat dit met andere woorden niet over aan de kantoorleider; een gefaxte kopie van het rijbewijs is onvoldoende. 2.4.3
- Bewaar kopieën van het paspoort, rijbewijs of een ander identiteitsbewijs in het klantdossier. 2.6.1
- Zorg voor een KvK-uittreksel met de aandeelhouders. 2.6.2
- Doe aanvullend cliëntenonderzoek bij verhoogde risico's op witwassen, zoals contante transacties met een buitenland zonder onderliggende stukken en een strovrouw-constructie. 2.6.4
- Doe verscherpt cliëntenonderzoek in geval van een niet-transparante bedrijfsstructuur die geschikt is om de identiteit van de ubo te verhullen of oneigenlijk belasting te besparen. 2.4.9
- Wees extra waakzaam als de opdrachtgever een rechtspersoon is uit een belastingparadijs vanwege het risico op belastingfraude. 2.6.2
- Doe verscherpt cliëntenonderzoek als de bestuurder van de onderneming in India woont, de ubo van de onderneming niet bekend is en de Indiase fiscus om inlichtingen vraagt, terwijl de onderneming weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert. 2.6.5
- Geef uw opdracht terug als de klant een afspraak maakt die tegen de regels is. 2.7.1
- Stop met uw samenstellingsopdracht als u de cliënt erop heeft gewezen dat deze controleplichtig is, maar deze toch geen controleopdracht verstrekt. 2.7.3
- Verbreek de relatie met de cliënt als deze wordt verdacht van (betrokkenheid bij) strafbare feiten. 2.1.12

Betalingen

- Vraag om inzage in de gegevens van de bankrekening waarmee de betalingen (zouden) zijn verricht en de financiering is verkregen (ook als de Belastingdienst in eerste instantie geen vraagtekens heeft gezet bij de eerdere ob-aangiften en de facturen). 2.4.2
- Wees alert zijn op hoge beheervergoedingen. 2.7.4

Branche

- Ga extra kritisch en oplettend te werk als u diensten verleent aan een onderneming in een risicovolle branche (zoals een coffeshop). 2.2.1

Cliënt(enonderzoek)

- Identificeer ook de voor u bekende cliënten en verifieer hun identiteit. 2.6.1
- Vraag bijtijds (een kopie van) de identiteitsbewijzen van cliënten op, na aanvang van de cliëntrelatie is het te laat. 2.6.3
- Doe ook cliëntenonderzoek als u alleen voorbereidende werkzaamheden uitvoert voor een cliënt. 2.6.2

Constructies

- Onderzoek voor de zekerheid of er legitieme fiscale, juridische of commerciële redenen zijn voor een offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur. 2.4.9
- Meld transacties die geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel hebben, tenzij er een legitieme economische of juridische reden is voor het ongewone, waardoor de op het eerste gezicht ongebruikelijke transactie toch verklaarbaar wordt. 2.2.2
- Alleen (offshore) constructies opzetten die een reële bedrijfseconomische en legitieme basis hebben. 2.4.12

Contanten en kas

- Doe nader onderzoek en toets de interne beheersing bij omvangrijk kasverkeer. 2.2.7
- Vraag naar de herkomst van contant geld. 2.2.4
- Vraag de opdrachtgever voor de contante winkelomzet een afzonderlijke boekhouding bij te houden, al dan niet in een kasboek. 2.2.6
- Meld contante-omzettransacties niet als de klant die alsnog verwerkt in de boekhouding en laat verwerken in de jaarrekening. 2.2.6
- Doe nader onderzoek bij negatieve kasstroom naar het debiteurensaldo voordat u een inbrengverklaring afgeeft. 2.2.5
- Doe nader onderzoek bij de cliënt als de Belastingdienst de ob-teruggaven staakt, de Fiod daar binnenvalt en de cliënt hardnekkig weigert om kasgelden te storten. 2.2.5
- Meld alleen contante betalingen die boven de vijftien mille uitkomen. 2.2.6
- Meld dat een noodlijdende vennootschap van de cliënt contant een auto koopt voor de ubo. 2.4.7

Facturen

- Onderzoek de herkomst, juistheid en volledigheid van facturenoverzichten. 2.4.4
- Onderzoek facturen nader en ga niet alleen af op een bevestiging van de adviseur van de cliënt. 2.4.6
- Vraag om inzage in de gegevens van de bankrekening waarmee de betalingen (zouden) zijn verricht en de financiering is verkregen (ook als de Belastingdienst in eerste instantie geen vraagtekens heeft gezet bij de eerdere ob-aangiften en de facturen). 2.4.2
- Zorg voor voldoende broninformatie en geef de opdracht terug als u de gevraagde facturen of gegevens niet krijgt. 2.5.3
- Vraag uitleg aan de opdrachtgever om voor u zelf te kunnen beoordelen of de facturen misleidend zijn of niet. 2.5.1
- Doe meteen een (interne) melding als de cliënt bekend dat hij in het verleden nepfacturen in zijn administratie had zitten. 2.4.6
- Meld het ontbreken van facturen van (provisie)betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet. 2.5.3

Functiescheiding

- Beoordeel bij een controle de interne beheersing van de administratieve organisatie en controleer de werking daarvan met voldoende diepgang. 2.1.3
- Doe aanvullende, gegevensgerichte controlewerkzaamheden met voldoende diepgang en professioneel-kritische houding als (mede) door gebrekkige functiescheiding niet duidelijk is of omzet volledig is verantwoord. 2.1.2

Jaarrekening

- Wees ook bij het uitvoeren van een samenstellingsopdracht of administratieve werkzaamheden alert op signalen van witwassen of terrorismefinanciering. 2.5.2

- Doe bij samenstellingswerkzaamheden nader onderzoek als een behoorlijke kasadministratie ontbreekt (het ontbreken van een kasadministratie alléén is geen ongebruikelijke transactie als de contante betalingen een legale reden hebben). 2.2.2
- Beoordeel bij een controle de interne beheersing van de administratieve organisatie en controleer de werking daarvan met voldoende diepgang. 2.1.3
- Onderzoek de AO/IB door proceduretests te doen, met personeel te praten en de controleplanning af te stemmen op risico's. 2.1.5
- Doe aanvullende, gegevensgerichte controlewerkzaamheden met voldoende diepgang en professioneel-kritische houding als (mede) door gebrekkige functiescheiding niet duidelijk is of de omzet volledig is verantwoord. 2.1.2
- Onderken het risico van fraude en maak een adequate risicoanalyse. 2.2.2
- Bepaal aan de hand van een risico-inschatting de inhoud en omvang van de controlewerkzaamheden. 2.1.8
- Neem het mogelijke cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de entiteit in aanmerking bij de beoordeling van de materialiteit. 2.1.8
- Bij langdurige fraude niet alleen de materialiteit op jaarbasis toetsen, maar ook het cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de opdrachtgever in aanmerking nemen (cumulatief kan de fraude wel degelijk van materieel belang zijn voor de jaarrekening). 2.1.1
- Onderzoek en onderbouw waarom bepaalde frauderisico's laag zijn (een 'gevoel' is niet voldoende). 2.4.4
- Zet de controle adequaat op en voer deze adequaat uit als u een frauderisicofactor heeft geconstateerd. 2.1.3
- Neem aanvullende controlemaatregelen als een frauderisico wordt signaleerd. 2.1.4
- Onderzoek de tekenbevoegdheden (van de directie) grondig. 2.1.6
- Onderzoek de vooraf geïdentificeerde frauderisico's daadwerkelijk. 2.4.4
- Steun bij controle alleen op de AO/IB als u weet dat die in orde is. 2.2.2
- Zorg voor adequate en voldoende controle-informatie. 2.1.9
- Voer aanvullende controlewerkzaamheden uit als de onderneming in zwaar weer verkeert en de continuïteit en het voldoen aan de financieringsvoorwaarden onzeker is. 2.3.2
- Onderzoek de waardekringloop voldoende. 2.4.4
- Analyseer (alle) handmatige memoriaalboekingen. 2.4.4
- Kijk bij een hoog kassaldo niet alleen naar het maandoverzicht van de inkoop maar ook naar de onderliggende stukken. 2.2.1
- Voer lijncontroles uit bij het betalingsproces en neem een flinke steekproef als dat fraudegevoelig is. 2.1.3
- Bespreek frauderisico's met de directie en stop de gespreksverslagen in het dossier. 2.4.4
- Wijs op het risico van onrechtmatige mutaties. 2.1.4
- Ga na of de verstrekte gegevens juist, volledig en bevredigend zijn. 2.5.3
- Zorg voor voldoende geschikte controle-informatie om te kunnen concluderen dat de groepsjaarrekening vrij is van materiële afwijkingen. 2.1.8
- Ga na of de koopsom na een overname is voldaan, alvorens de transactie te verwerken in de jaarrekening. 2.5.4
- Zorg voor voldoende broninformatie en geef de opdracht terug als u de gevraagde facturen of gegevens niet krijgt. 2.5.3
- Wees ook professioneel-kritisch als de cliënten de Nederlandse taal niet goed kunnen spreken en administratief niet handig zijn. 2.1.10
- Vraag door en doe aanvullend onderzoek bij verzwegen verplichtingen. 2.3.1

- Evalueer de competentie, de capaciteiten en de objectiviteit van de ingeschakelde waarderingsdeskundige en probeer inzicht te krijgen in (de geschiktheid van) diens werk. 2.3.2
- Vraag bij dreigende herziening van de bankrelatie de meest recente contracten op, evalueer deze en zoek hierover contact met de bank. 2.3.2
- Doe nader onderzoek als u administratieve gebreken constateert. 2.3.3
- Onderzoek bij feilen in de financiële administratie de juistheid van de opgaven over de investeringen nader. 2.3.4
- Stop uw samenstellingsopdracht als u de cliënt erop heeft gewezen dat deze controleplichtig is, maar deze toch geen controleopdracht verstrekt. 2.7.3
- Tref maatregelen om ongewenste beïnvloeding van de controlewerkzaamheden te voorkomen. 2.4.4
- Zet uw naam en handtekening alleen bij controlewerkzaamheden die u zelf hebt uitgevoerd of die u inhoudelijk grondig hebt geëvalueerd. 2.7.2
- Geef de opdracht terug of geef een verklaring van oordeelonthouding af als je onvoldoende informatie hebt over een materiële en wezenlijke post. 2.7.6

Leiding

- Onderzoek de tekenbevoegdheid van de directie grondig. 2.1.6
- Bespreek frauderisico's met de directie en stop de gespreksverslagen in het dossier. 2.4.4
- Vraag uitleg aan de opdrachtgever om voor uzelf te kunnen beoordelen of de facturen misleidend zijn of niet. 2.5.1
- Neem contact met de directie of het bestuur als een bestuurslid zichzelf onbevoegd een 'lening' uitbetaalt. 2.1.7
- Vraag door en doe aanvullend onderzoek bij verzwegen verplichtingen. 2.3.1

Leningen

- Neem contact met de directie of het bestuur als een bestuurslid zichzelf onbevoegd een 'lening' uitbetaalt. 2.1.7
- Stel alleen een contract op voor een lening die echt bestaat. 2.4.2
- Doe (online) aanvullend onderzoek naar de belanghebbenden van een bedrijf dat geld leent van de cliënt. 2.7.6

Melden/informer

- Neem contact met de directie of het bestuur als een bestuurslid zichzelf onbevoegd een 'lening' uitbetaalt. 2.1.7
- Informeer de gedupeerde mede-opdrachtgever over een onbevoegde dividenduitkering. 2.3.3
- Wees duidelijk tegenover beleggers in verklaringen. 2.3.4
- Meld ongebruikelijke transacties om de overheid de mogelijkheid te geven zicht te krijgen op geldstromen die kunnen duiden op criminaliteit en om achterliggende strafbare feiten te kunnen opsporen. 2.2.3
- Meld als de transactie ongebruikelijk is; de FIU-Nederland beoordeelt of de transactie verdacht is of samenhangt met crimineel handelen. 2.4.2
- Meld iedere ongebruikelijke transactie die mogelijk verband houdt met witwassen of terrorismefinanciering, ook als er geen concrete aanwijzingen voor witwassen of terrorismefinanciering bestaan. 2.1.12, 2.2.6, 2.5.2
- Meld alleen contante betalingen die boven de vijftien mille uitkomen. 2.2.6
- Meld contante-omzettransacties niet als de klant dit alsnog verwerkt in de boekhouding en laat verwerken in de jaarrekening. 2.2.6
- Meld een transactie bij de FIU-Nederland als u op grond van uw professioneel oordeel meent dat die een ongebruikelijk karakter heeft. 2.1.12

- Doe direct een Wwft-melding bij de FIU-Nederland als uit de samengestelde administratie ongebruikelijke transacties naar voren komen en wacht niet tot het BFT met conclusies komt. 2.1.10
 - Meld een ongebruikelijke transactie ook (bij de FIU-Nederland) als de Fiod of politie daarvan al op de hoogte is. 2.1.12
 - Meld ongebruikelijke transacties ook als die niet direct gerelateerd zijn aan de accountantswerkzaamheden. 2.1.12
 - Leg alle overwegingen omtrent mogelijk ongebruikelijke transacties vast in het dossier. 2.1.12
 - Meld tenminste intern bij de compliance officer als u in loondienst bent, er een compliance officer is en er waarborgen zijn dat deze de melding doet aan de FIU-Nederland (zie ook Wwft nieuw). 2.5.2
 - Doe een volledige Wwft-melding met gegevens over de identiteit van de cliënt en de ubo, over de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie, over de omvang, bestemming en herkomst van de gelden en over de omstandigheden rond de transactie. 2.4.8
 - Doorbreek de geheimhoudingsplicht als de onterechte btw-teruggaven hoog zijn, omdat de maatschappij er belang bij heeft dat een grote fraude met gemeenschaps-geld snel bekend wordt. 2.4.6
 - Informeer de Belastingdienst correct. 2.4.2
 - Meld een negatieve kas bijtijds bij de FIU-Nederland. 2.1.11
 - Meld de Belastingdienst dat een vennootschap van de cliënt (opzettelijk) te weinig omzetbelasting afdraagt. 2.4.7
 - Doe een melding bij vermoeden btw-fraude. 2.4.3
- **Non-complying countries**
- Melden dat een vennootschap contante transacties doet met een leverancier in een *non-complying country*. 2.4.7
- **Onderzoeksrapport**
- Stel en leg vast dat de werkzaamheden van een ingeschakelde onderzoeker toereikend zijn met het oog op de beoordelingsopdracht. 2.7.5
 - Bezie de conclusies van een fraudeonderzoeker kritisch, met name als deze slechts een deel van de onderzoeksvragen beantwoordt. 2.7.5
- **Toezicht**
- Onderzoek de oorzaak van (fors) hogere toezichtskosten. 2.7.4

3.3 RECHTSPRAAKREGISTER

Accountantskamer

<u>09/2155 Wtra AK</u>	2.1.4
<u>12/412 Wtra AK</u>	2.7.1
<u>12/643 en 12/644 Wtra AK</u>	2.1.2
<u>12/1168 en 12/1169 Wtra AK</u>	2.4.3, 2.5.2
<u>12/1955 Wtra AK</u>	2.2.5
<u>12/2800 en 12/2801 Wtra AK</u>	2.1.7
<u>13/965 Wtra AK</u>	2.1.5
<u>13/2338 Wtra AK</u>	2.2.2
<u>13/2340 Wtra AK</u>	2.2.2
<u>13/2341 Wtra AK</u>	2.2.2
<u>13/2343 Wtra AK</u>	2.3.1
<u>13/2415 Wtra AK</u>	2.4.2, 2.4.6
<u>13/2762 Wtra AK</u>	2.4.7, 2.6.4
<u>13/2906 Wtra AK</u>	2.2.1
<u>13/2940 Wtra AK</u>	2.1.3
<u>14/12 Wtra AK</u>	2.5.4
<u>14/318 Wtra AK</u>	2.3.3
<u>14/337 Wtra AK</u>	2.1.6
<u>14/822 Wtra AK</u>	2.1.12
<u>14/904 Wtra AK</u>	2.5.2, 2.5.3
<u>14/905 Wtra AK</u>	2.5.2
<u>14/2009 Wtra AK</u>	2.1.10, 2.5.2
<u>14/2615 Wtra AK</u>	2.3.2
<u>14/2716 Wtra AK</u>	2.4.4
<u>14/3059 Wtra AK</u>	2.1.11, 2.5.2
<u>14/3294 Wtra AK</u>	2.3.2
<u>14/3295 Wtra AK</u>	2.3.2
<u>14/3296 Wtra AK</u>	2.7.2
<u>15/132 en 15/133 Wtra AK</u>	2.2.6
<u>15/151 Wtra AK</u>	2.4.4
<u>15/551 Wtra AK</u>	2.7.4
<u>15/637 Wtra AK</u>	2.5.5
<u>15/714 Wtra AK</u>	2.4.4
<u>15/930 Wtra AK</u>	2.5.1
<u>15/1232 Wtra AK</u>	2.7.3
<u>15/1928 Wtra AK</u>	2.2.7
<u>15/2041 Wtra AK</u>	2.4.2
<u>15/2727 Wtra AK</u>	2.6.5
<u>15/2728 Wtra AK</u>	2.1.1
<u>16/6 Wtra AK</u>	2.6.3
<u>16/475 Wtra AK</u>	2.1.8
<u>16/1328 Wtra AK</u>	2.4.10
<u>16/1304 Wtra AK</u>	2.1.9

<u>16/1532 Wtra AK</u>	2.7.5
<u>16/1534 en 16/1535 Wtra AK</u>	2.3.4
<u>17/594 Wtra AK</u>	2.4.11

College van Beroep voor het bedrijfsleven

<u>AWB 03 957 en 03 958</u>	2.4.5
<u>AWB 10/549</u>	2.1.4
<u>AWB 13/823</u>	2.1.6, 2.2.6
<u>AWB 14/98</u>	2.1.5
<u>AWB 14/298</u>	2.3.1
<u>AWB 14/596</u>	2.4.7, 2.6.4
<u>AWB 14/602</u>	2.2.1, 2.2.6
<u>AWB 14/690 en 14/691</u>	2.2.2, 2.2.6
<u>AWB 14/847</u>	2.1.6
<u>AWB 15/43</u>	2.1.12
<u>AWB 15/181</u>	2.5.4
<u>AWB 15/241</u>	2.3.3
<u>AWB 15/255</u>	2.3.3
<u>AWB 15/386</u>	2.5.2
<u>AWB 15/660</u>	2.2.6
<u>AWB 15/746</u>	2.5.5
<u>16/86, 16/87 en 16/88</u>	2.4.4
<u>16/11</u>	2.7.4
<u>16/720</u>	2.6.1

Gerechtshof Amsterdam

<u>10-00280</u>	2.4.1
<u>200.192.243/01</u>	2.7.6

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

<u>200.145.510-01</u>	2.5.1
<u>21-001814-16</u>	2.4.6
<u>21-004100-12</u>	2.4.4

Hoge Raad

<u>03511/06</u>	2.1.12
-----------------	--------

Rechtbank Almelo

<u>08/996029-10</u>	2.4.4
---------------------	-------

Rechtbank Amsterdam

<u>HA ZA 13-97</u>	2.3.1
<u>C/13/563946 / HA ZA 14-438</u>	2.3.3
<u>C/13/587227 / HA ZA 15-498</u>	2.7.6

Rechtbank Arnhem182 198 2.4.5**Rechtbank Den Haag**09/535637-05 2.2.409/994179-16 2.2.3**Rechtbank Haarlem**09/664 2.4.1**Rechtbank Midden-Nederland**16/994053-13 (P) 2.5.1**Rechtbank Noord-Holland**C/15/240410 / HA ZA 16-153 2.1.1**Rechtbank Overijssel**07/996513-12 en 08/996128-13 2.3.208-996002-15 2.3.408-996003-15 2.3.408-996022-15 2.3.408/996130-13 2.3.2**Rechtbank Rotterdam**AWB 09/3234 BC-T2 en AWB 09/3236 BC-T2 2.4.8C/10/503430 / HA ZA 16-555 2.4.12ROT 14/7630 2.6.2ROT 15/5706 2.6.1ROT 15-7794, ROT 16-2873 2.4.9

COLOFON

'Rode vlaggen' is een uitgave van Accountant, het magazine van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

NBA

Antonio Vivaldistraat 2-8
Postbus 7984, 1008 AD Amsterdam
Telefoon: 020 301 03 01
E-mail: nba@nba.nl
Internet: www.nba.nl

Redactie Accountant/Accountant.nl
Telefoon: 020 301 03 68
E-mail: redactie@accountant.nl
Internet: www.accountant.nl

Auteur

Lex van Almelo

Eindredactie

Erwin Breij

Met dank aan

Véronique Stoffels en
Rudy van Maaren

Beeld

Shutterstock

Vormgeving

Verheul Content en Creatie
Alphen aan den Rijn, www.vrhl.nl

Drukkerij

Senefelder Misset Doetinchem

© NBA | 2018

Alle rechten van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden door de NBA. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt - op welke wijze dan ook - zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de NBA.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de grootste zorg is besteed, aanvaarden de NBA en de auteur geen enkele aansprakelijkheid voor fouten en onvolkomenheden, noch voor de eventuele gevolgen hiervan.

